

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AL REPUBLICII MOLDOVA

LIMBA ROMÂNĂ

Natalia CUBREACOV • Maria BURUIANĂ • Silvia COTELEA • Aurelia ERMICIOI

Manual pentru clasa a

2

- a

Știința, 2015

CZU 811.135.1(075.2)
L 62

Elaborat în baza curriculumului disciplinar în vigoare și aprobat prin Ordinul ministrului educației (nr. 560 din 12 iunie 2015).
Editat din sursele financiare bugetare.

Comisia de evaluare: *Viorica Morcov*, învățătoare, gr. did. superior, Liceul Teoretic „George Călinescu”, Chișinău; *Elena Popa*, învățătoare, gr. did. superior, Liceul Teoretic „Ion Creangă”, Chișinău; *Tamara Cerbușca*, învățătoare, gr. did. superior, Liceul Teoretic „Orizont”, Chișinău

Recenzenți: *Tatiana Baci*, doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău; *Alexei Colîbneac*, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, maestru în arte

Redactor: *Cristina Alexei*

Lectori: *Mariana Belenciuc*, *Valeria Grigorencu*

Corectori: *Maria Cornesco*, *Tatiana Darii*

Redactor tehnic: *Nina Duduciuc*

Ilustrații: *Daniela Șemeachin*, *Irina Oleinic*, *Victoria Eremie*

Concepție grafică și machetare computerizată: *Romeo Șveț*, *Olga Ciuntu*

Copertă: *Romeo Șveț*, *Irina Oleinic*

Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința,

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova;

tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27;

e-mail: prini@stiinta.asm.md; prini_stiinta@yahoo.com;

www.stiinta.asm.md

DIFUZARE:

Republica Moldova: ÎM Societatea de Distribuție a Cărții PRO-NOI

str. Alba-Iulia, nr. 75; MD-2051, Chișinău;

tel.: (+373 22) 51-68-17, 71-96-74; fax: (+373 22) 58-02-68;

e-mail: info@pronoi.md; www.pronoi.md

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice Știința.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Limba română: Man. pentru cl. a 2-a / Natalia Cubreacov, Maria Buruiană, Silvia Cotelea, Aurelia Ermicioi; Min. Educației al Rep. Moldova. – Ch.: Î.E.P. Știința, 2015 (Combinatul Poligr.). – 180 p.

ISBN 978-9975-67-975-6
811.135.1(075.2)

ISBN 978-9975-67-975-6

© *Natalia Cubreacov, Maria Buruiană,
Silvia Cotelea, Aurelia Ermicioi.* 2011, 2015

© Î.E.P. Știința. 2011, 2015

Dragi elevi,

Aveți un manual care va deveni în scurt timp cel mai bun prieten al vostru în frumoasa călătorie prin lumea cărții. Cu inteligență, imaginație și hărnicie veți reuși să vă descurcați de minune în această lume. Veți înainta încet-încet pe tărîmul cuvintelor adunate frumos pentru voi de mulți scriitori. Înțelegînd tainele textelor, veți descoperi miracolul naturii, al omului, al vieții.

Personajele manualului, **Oache**, **Omidé** și **Scăpărici**, din îndrăgitul film cu desene animate *Maria Mirabela* vă vor însoți pe tot parcursul drumului ca inteligenți, curajoși și veseli îndrumători, anunțîndu-vă compartimentul la care ați ajuns – *Literatură, Comunicare, Atelier de creație, Lectură suplimentară*. Aceleași mascote vă vor ajuta să scrieți, să gîndiți, să observați, să descoperiți, să vă jucați învățînd.

Vă asigurăm că nu veți uita niciodată de acest manual de *Limba română*.

Succese!

Autoarele

Cuprins

1 ȘCOALA

» <i>Din nou la școală</i>	7
» Părțile componente ale cărții	10
» <i>Cartea</i> , de Vasile Romanciuc.....	12
» Cum comunicăm?	13
» <i>Abecedarul</i> , după Tudor Arghezi	15
» Comunicarea orală	18
» Textul oral după un șir de imagini. <i>Dorința lui Oache</i>	20
» <i>Cheia</i> , după Mihail Sadoveanu	22
» Comunicarea scrisă. Biletul	25
» <i>Melcul școlar</i> , de Vasile Versavia.....	26
» Evaluare	27

2 TOAMNA

» <i>Cum începe toamna</i> , după Marin Preda	28
» Intonarea propozițiilor. Punctul (.). Semnul întrebării (?)	31
» <i>Puișorii</i> , după Emil Gârleanu.....	33
» Intonarea propozițiilor. Semnul exclamării (!)	36
» <i>Toamna</i> , de Octavian Goga	37
» Povestirea orală după un șir de ilustrații. <i>O lecție...</i>	40
» <i>Cioc! Cioc! Cioc!</i> , după Emil Gârleanu	41
» <i>Balada unui greier mic</i> , de George Topîrceanu	44
» Evaluare	45

3 FAMILIA MEA

» <i>Banul muncit</i> , după Alexandru Mitru	46
» Textul	49
» <i>Arborele familiei</i> , de Arcadie Suceveanu	50
» Textul în versuri	53
» Dialogul	54
» <i>Nu e voie</i> , după Tudor Arghezi.....	56
» <i>Familia mea</i> , după Barutu și T. Arghezi.....	60
» Povestirea orală după un șir de ilustrații. <i>O zi plină</i>	62
» Evaluare	63

4 LUMEA VIETĂȚILOR

▸ <i>La Grădina zoologică</i> , după Marin Sorescu	64
▸ Cuvîntul	68
▸ <i>Năluca</i> , după Cezar Petrescu.....	69
▸ Cuvîntul și sensurile lui.....	72
▸ <i>Într-o zi pe cînd lucram</i> , de Ana Blandiana.....	74
▸ <i>După asemănarea lor</i> , după Emil Gârleanu.....	75
▸ Compunere orală după un șir de imagini.....	78
▸ Evaluare	79

5 IARNA

▸ <i>Iarna</i> , de Nicolae Labiș	80
▸ Cuvinte ce denumesc ființe, lucruri și fenomene ale naturii.....	83
▸ <i>Vreau să trăiesc printre stele</i> , după Victor Eftimiu	84
▸ Cuvinte ce arată însușiri.....	87
▸ <i>Legenda bradului</i>	88
▸ <i>În seara de Crăciun</i> , de George Coșbuc.....	90
▸ Cuvinte ce exprimă acțiuni	92
▸ Părțile compunerii. <i>Poveste cu Moș Crăciun</i>	93
▸ <i>În ajun de Anul Nou</i> , după Fănuș Neagu	94
▸ Evaluare	97

6 ÎN LUMEA POVEȘTILOR

▸ <i>Degețica</i> , după Hans Christian Andersen.....	98
▸ Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe.....	101
▸ <i>Judecata vulpii</i> , după Petre Ispirescu	102
▸ Sunetul și litera. Vocalele și consoanele.....	105
▸ <i>Rățușca cea urîță</i> , după Hans Christian Andersen	106
▸ <i>Țăranul și duhul apelor</i> , după Lev Tolstoi.....	107
▸ Alfabetul.....	110
▸ <i>Filmul copilăriei</i> , de Arcadie Suceveanu	111
▸ Compunere după imagini, cu început dat.....	112
▸ Evaluare	113

7 ÎNDEMNURI

▸ <i>Îndemn</i> , de Demostene Botez.....	114
▸ Grupurile de sunete <i>ea, ia, ie, oa</i>	116
▸ <i>O minune...</i>	117
▸ Grupurile de litere <i>ce, ci, che, chi</i>	120
▸ <i>Amărăciuni</i> , după Tudor Arghezi	121
▸ Grupurile de litere <i>ge, gi, ghe, ghi</i>	124
▸ Compunere după o bandă desenată și după un plan de idei	125
▸ <i>Musca la arat</i> , de Alexandru Donici	126
▸ <i>Coridorul ispitei</i> , după Voltaire	128
▸ Evaluare	129

8 ÎN LUPTĂ CU IARNA

» <i>Pițigoii</i> , după Eugen Jianu	130
» Scrierea literei <i>m</i> înainte de <i>b</i> și <i>p</i>	133
» <i>Răscruce</i> , de Vasile Romanciuc	134
» Scrierea cuvintelor ce conțin litera <i>x</i>	136
» Compunere după imagini	137
» <i>Zilele Babei Dochia</i> , după Mihail Sadoveanu	138
» <i>Țurțurii</i> , de Nina Cassian	139
» <i>Zăpada și ghiocelul</i>	141
» Evaluare	143

9 PRIMĂVARA

» <i>Buburuza</i> , după Eugen Jianu	144
» Cuvîntul – parte de propoziție	146
» <i>Primăvara</i> , după George Coșbuc	147
» Cuvinte ce răspund la întrebarea <i>ce face?</i>	149
» <i>Păpădia</i> , după Ion Agârbiceanu	150
» Cuvinte ce răspund la întrebările <i>cine? ce?</i>	152
» <i>Florile</i> , după Vasile Voiculescu	153
» <i>Umbreluțe</i> , de Passionaria Stoicescu	154
» Compunere după un șir de imagini și după un plan de idei	156
» Evaluare	157

10 HRISTOS A ÎNVIAT!

» <i>Cîntec pascal</i> , de Vasile Romanciuc	158
» Felicitarea	160
» <i>Măgărușul</i> , după Ion Agârbiceanu	161
» Cuvinte ce răspund la întrebările <i>care? ce fel de?</i>	163
» <i>Părul din ograda bunicilor</i> , de Mihail Sadoveanu	164
» Cuvinte ce răspund la întrebările <i>unde? cînd? cum?</i>	166
» Evaluare	167

11 ÎN PRAG DE VACANȚĂ

» <i>Cumințenie</i> , după Aurel Scobioală	168
» Propoziția simplă	170
» <i>Marea, o apă folositoare</i> , după Marin Sorescu	171
» Propoziția dezvoltată	173
» <i>Premiul întîi</i> , după Marin Preda	174
» <i>Vară</i> , de Otilia Cazimir	176
» <i>Rețetă de vacanță</i> , de Vasile Romanciuc	178
» Evaluare	179

ȘCOALA

Clopoțelul azi ne cheamă:
„Haideti, copilași, la treabă!”
Clopoțelul sună, sună,
Toți copiii se adună.

- ✎ Cum ați început să vă pregătiți de școală în acest an?
- ✎ Cu ce gânduri v-ați pornit la școală la întâi septembrie?
- ✎ Cum vă simțiți fiind deja elevi în clasa a doua?

Din nou la școală

🌸 E întâi septembrie! M-am trezit mai devreme, dorind să ajung printre primii la școală. Pe străzile curate treceau copii la fel de grăbiți. Mergeam alături de mama și tata. Gîndul încă mă purta la zilele de vacanță.

🌸 Cînd am ajuns, curtea școlii era numai zumzet, flori, fundițe și gulerașe albe. S-a făcut neîncăpătoare pentru mulțimea de elevi, părinți și bunici.

A început serbarea. Boboceii din clasa întâi au cîntat, au dansat, au recitat poezii. Nu-mi venea să cred că și eu am fost bobocel anul trecut.

Ce observăm?

- Textul cuprinde mai multe **fragmente**.
- **Alineatele** indică începutul unei noi idei.
- Scrierea textului pe alineate ne ajută să delimităm fragmentele.

✿ Apoi am intrat în clasa noastră. Părea mai mare, mai luminoasă. M-am așezat cuminte în bancă. Cuprins de emoție, am început să cercetez cu ochii manualele noi. Ardeam de nerăbdare să le răsfoiesc. M-a oprit însă vocea caldă a doamnei învățătoare:

– Dragi copii, sînteți deja în clasa a doua. Anul acesta vom descoperi noi taine din cărțile pe care le aveți în față. Succese!

Să înțelegem textul!

- 1 Cînd se desfășoară evenimentele relatate?
- 2 Unde mergea elevul însoțit de părinți?
- 3 La ce se gîndea copilul în drum spre școală?
- 4 Cum credeți că și-a petrecut vacanța personajul textului?
- 5 Cum arăta curtea școlii la întîi septembrie?
- 6 Cine a prezentat un program artistic la serbare?
- 7 De ce elevul din clasa a doua era nerăbdător?
- 8 Ce le-a spus elevilor doamna învățătoare?

Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiți expresiv textul.

2 Găsiți în coloana a doua explicațiile potrivite pentru expresiile din prima coloană:

• „gîndul mă purta”	• voce plăcută;
• „cuprins de emoție”	• se auzeau multe voci;
• „ardeam de nerăbdare”	• eram nerăbdător;
• „era numai zumzet”	• aveam emoții;
• „voce caldă”	• mă gîndeam.

- 3 Ordonăți ideile de pe frunzulițe. Citiți fragmentul corespunzător fiecărei idei.

Intrarea elevilor
în sala de clasă la
prima oră

În drum spre școală

Serbarea
de deschidere
a anului școlar

- 4 Povestiți textul folosind planul de idei de mai sus.
- 5 Scrieți și alte cuvinte-înșușiri potrivite, după modelul de mai jos:
- clasă *luminoasă*, ...;
 - manuale *noi*, ...;
 - copii *grăbiți*, ...;
 - voce *caldă*,
- 6 Alcătuiți propoziții cu câteva îmbinări din exercițiul anterior.
- 7 Continuați propozițiile, folosind cuvinte potrivite, alese din textul lecției:
- Gîndul mă purta
 - Curtea școlii era numai
 - La serbare, boboceii din clasa întâi
- 8 Transcrieți din text cuvintele doamnei învățătoare.

Să lucrăm în echipă!

- 9 Ordonăți cuvintele în propoziții:
- verii, Zilele, trecut, înșorite, ale, au.
 - se, bucuroși, în, Elevii, curtea, adună, școlii.
- 10 Selectați din primul fragment patru cuvinte ce conțin două silabe și patru cuvinte ce conțin trei silabe.
- 11 Povestiți cea mai hazlie întâmplare trăită în vacanță.

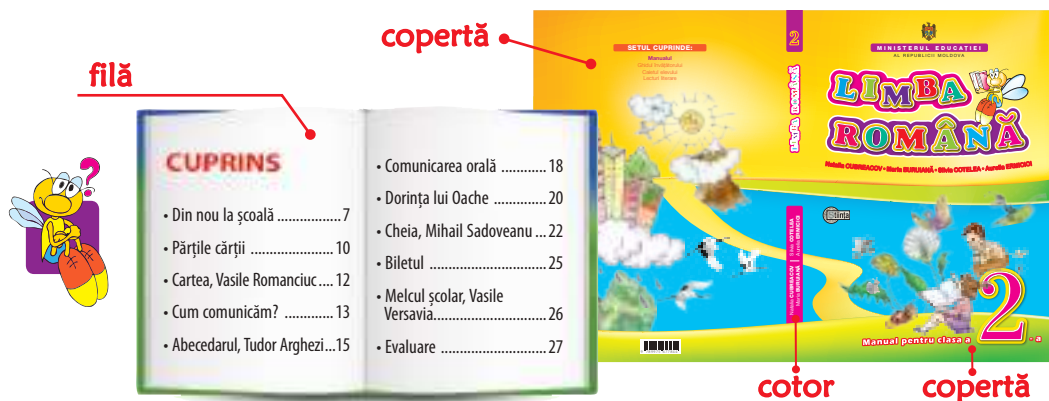
Să scriem caligrafic!

Anul școlar începe cu bucurie.

PĂRȚILE COMPONENTE ALE CĂRȚII

1e Observați care sînt părțile componente ale unei cărți:

2e Scrieți pe caiete explicațiile potrivite:

- coperta
- cotorul
- filele
- pagina
- cuprinsul
- fața unei file;
- partea unde se cos sau se lipesc filele cărții;
- învelișul protector al unei cărți;
- foile care alcătuiesc cartea;
- pagina așezată la începutul sau la sfîrșitul cărții, ce cuprinde conținutul acestora.

3e Scăpărici nu găsește în cuprinsul manualului de la exercițiul 1 textul *Cheia* de Mihail Sadoveanu. Ajutați-l, spunîndu-i la ce pagină este.

4e Continuați oral dialogul din imagine.

- Ce credeți că a răspuns fata?
- Voi cum vă alegeți cărțile pentru lectură?
- Ce învățăm din cărți?

Să lucrăm în echipă!

- 5 Discutați despre modul în care un elev ordonat își păstrează cărțile. Formulați și alte reguli, după modelul dat:
- Învelește copertele pentru a le proteja!
- 6 Completați propozițiile folosind cuvintele dintre paranteze.
- Cartea de *Limba română* este un ... școlar.
 - Numărul paginii unde se află textul pe care trebuie să-l citesc îl pot afla din ... manualului.
 - Fața unei file se numește
 - Cărțile cuprind gândurile, ideile și sentimentele unor
(scriitori, manual, cuprinsul, pagină)

- 7 Alcătuiți propoziții cu următoarele cuvinte:

scriitori

tipografi

carte

librărie

bibliotecă

- 8 Scăpărici a prezentat cărțile de mai jos la „Salonul de carte”. Pe care dintre ele le-ați cumpăra? De ce?

- 9 Ilustrați coperta cărții voastre preferate. Prezentați-o colegilor.

Să scriem caligrafic!

Cartea ne deschide multe drumuri
spre cunoașterea lumii.

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Cartea

de Vasile Romanciuc

Cartea este o minune –
Ca-n preasfînta rugăciune,
Ea, din mic, te face mare
Și, din slab, te face tare,
Ești bolnav – te-nzdrăvenește,
Ești sărac – te-mbogățește...

Nu ești singur, Ține minte:
Cartea Ți-e ca un părinte,
Ea Ți-e soră, ea Ți-e frate –
Fără carte, nu se poate...
Orice literă e plină
De căldură și lumină.

Vrei frumos și drept să crești,
Și puternic? Să citești!
Și-atunci, filele veline
Devin aripi pentru tine.
Dacă ai aripi de carte,
Zbori mai sus, vezi mai departe...

te-nzdrăvenești – te însănătoșești, devii mai puternic

velină – (hîrtie) de calitate foarte bună

- 1 În ce fel cartea „te face mare”? Dar „tare”?
- 2 Amintiți-vă rugăciunea *Înger, îngerașul meu!*. Citiți versurile din poezie care se aseamănă cu cele din rugăciune.
- 3 Lectura cărei cărți v-a adus în suflet bucurie, încîntare, încît parcă „v-ați înzdrăvenit”?
- 4 Despre care carte (manual, carte de lectură) puteți spune că v-a „îmbogățit”?
- 5 De ce cartea este „un părinte”, „soră”, „frate”?
- 6 De ce vă îndeamnă poetul să citiți?
- 7 Citiți versurile care conțin același adevăr ca și proverbul: „Cine știe carte are patru ochi”.

CUM COMUNICĂM?

1 Priviți imaginile și răspundeți la întrebări.

- Unde se află persoanele din imagini?
- Ce credeți că își comunică acestea?
- Ce înseamnă **își comunică**?
- Cine e **vorbitorul** din fiecare imagine?
- Cine e **ascultătorul**?

Rețineți!

- Într-o comunicare, oamenii își pot transmite **mesaje**: vești, știri, informații, impresii.
- Un **vorbitor** poate deveni mai apoi **ascultător** și invers.
- Vorbitorul trebuie să transmită **clar** și **corect** mesajele, pentru a fi înțelese de ascultător.

2 Cum se numesc participanții la comunicare? Ce îi transmite Oache lui Scăpărici?

vorbitor

ascultător

3 Transcrieți enunțurile. Subliniați cuvântul care indică cine este vorbitorul din fiecare comunicare.

- Învățătoarea le prezintă elevilor manualul de *Limba română*.
- Maria îi explică Sandei teme.
- Tata îi povestește fiului un basm frumos.

4e Stabiliți corespondențele dintre *vorbitor*, *mesaj* și *ascultător*:

vorbitor

mesaj

ascultător

prezentatoarea TV

bunica

învățătoarea

– Ascultă o legendă!

– Sîmbătă plecăm în excursie.

– Mîine va fi timp frumos.

telespectatorii

nepoțica

elevii

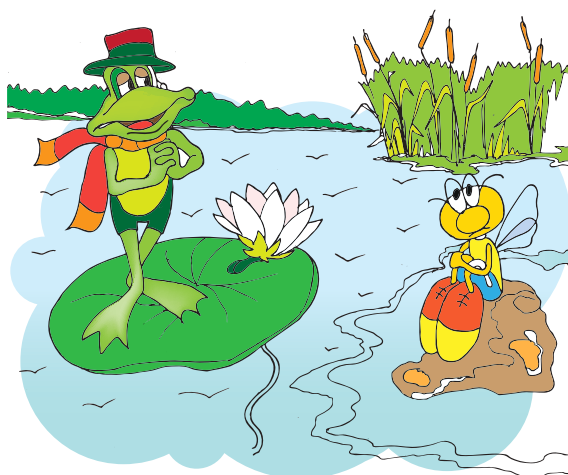
5e Citiți dialogul și găsiți:

a mesajul pe care l-a transmis Scăpărici;

b mesajul pe care l-a transmis Oache.

– Scăpărici, Zîna Pădurilor s-a supărat pe mine că sînt nehotărît!

– Zîna e bună, Oache, te va ierta!

6e Transcrieți enunțurile.

Subliniați cuvîntul care indică cine este *ascultătorul* din fiecare enunț.

- Bunicul sfătos le spune povești interesante nepoților.
- I-am povestit mamei întîmplarea de la școală.
- Profesorul le-a explicat elevilor o problemă de logică.

7e Alcătuiți propoziții folosind cuvintele: prezentator, mesaj, recreație, colegi, teme, comunică.

- ✚ Amintiți-vă când ați învățat să scrieți literele alfabetului.
- ✚ Cum a fost: greu sau ușor?
- ✚ Cine v-a ajutat?

Abecedarul

– fragment –

după Tudor Arghezi

Ion Marinescu este elev în clasa întâi. În mînuța lui, condeiul e mult mai complicat ca praștia. El poate merge pe bicicletă, însă nu poate să țină tocul cum i se cere.

– Mă ustură degetul, se plînge băiatul.

La școală i se zice ca lui tata: Marinescu. Lui i-ar plăcea mai bine să-i zică Ionel, ca acasă.

Toată lumea a hotărît să-i pună în mînă un condei: un băț mic, cu peniță la vîrf, ca să facă litere după model...

Băiatul se uită la acest bețișor ca la un lucru pe care nu-l poate stăpîni. Ar vrea să deseneze un cățel sau o pisică, dar trebuie să scrie litere după model. Altfel rămîne repetent.

Condeiul lui Ionel parcă e vrăjit. Pînă nu-l înmoaie în cerneală, el e ușurel și se învîrtește lesne. Îndată ce-l moaie, stă pe loc nemișcat.

Ce observăm?

- **Titlul** sugerează despre ce este textul.
- **Imaginea** oferă informații despre text.

Tudor ARGHEZI
(1880–1967)

Este unul dintre cei mai mari scriitori români. A scris pentru mături, însă a lăsat și copiilor un dar neprețuit: *Cartea cu jucării*, *Cărticică de seară*.

Alaltăieri, nu știu cum s-a sprijinit că au sărit masa, scăunelul, condeiul, cerneala și abecedarul deodată, ca dintr-un arc. Ionel a rămas în mijlocul odăii, pe spate, cu picioarele în sus.

– Leneșule! s-a răstit mama la el. Fă-l pe A!

– Nu pot deloc... plînge Ionel. Mamă, vino să te pup.

– Ia, te rog, să fii serios! îi răspunde mama. Trebuie să poți!

Ionel se apleacă pe caiet cu niște lacrimi cît strugurii, atîrnate de gene.

condei – toc ce se înmoaie în cerneală

lesne – ușor

Să înțelegem textul!

- 1 Cine este Ion Marinescu?
- 2 Cum se simte el la școală?
- 3 Ce ar vrea să deseneze băiețelul în loc să scrie litere?
- 4 De ce crede Ionel că tocul său parcă e vrăjit?
- 5 Ce a pățit Ionel într-o zi în timpul scrisului?
- 6 De ce băiatul vrea să o sărute pe mama?
- 7 De ce mama nu se lasă impresionată de lacrimile fiului?
- 8 Cum înțelegem proverbul: „Rădăcinile învățăturii sînt amare, dar roadele ei – dulci”?

Să dezlegăm tainele textului!

 Cine este personajul principal din acest text?

mama

condeiul

Ion Marinescu

 Citiți alineatul ce corespunde imaginii de la pagina 15.

3 Transcrieți propozițiile și scrieți alături literele corespunzătoare: A (adevărat) sau F (fals).

- Ion Marinescu este un elev atent și răbdător.
- El se apleacă pe caiet cu lacrimi cîț strugurii.
- Învățăm a citi și a scrie după *Abecedar*.

4 Grupați perechile de cuvinte cu înțeles asemănător: elev, complicat, școlar, vrăjit, dificil, repetent, fermecat, odaie, corigent, îndată, cameră, imediat.

5 Ordonăți ideile. Citiți fragmentul corespunzător fiecărei idei.

- Mama îi cere băiatului să scrie frumos.
- El e necăjit că la școală i se zice *Marinescu*.
- Elevul Marinescu nu poate mînuî condeiul.
- Copilul ar vrea să deseneze, dar e obligat să scrie.
- Condeiul lui Ionel parcă e vrăjit.
- Într-o zi, fără să vrea, a răsturnat masa și scaunul.

6 Alegeți calitățile potrivite pentru personajele *Ionel* și *mama* lui:

• silitor	• severă	• răsfățat
• iubitoare	• leneș	• indiferentă
• nerăbdător	• prietenoasă	• lingușitor
• isteț	• insistentă	• duioasă

7 Formulați propoziții în baza textului care să exprime: a) o informație; b) o întrebare; c) un îndemn.

8 Transcrieți fragmentul în care mama îl ceartă pe băiat.

9 a Amintiți-vă alte sensuri ale cuvîntului „toc”.

b Alcătuiți o propoziție în care cuvîntul „toc” să aibă alt înțeles decît în text.

Să scriem caligrafic!

În clasa întâi, scrisul se învață cu răbdare și mult efort.

COMUNICAREA ORALĂ

1 Priviți imaginile și răspundeți la întrebări.

- Cum comunică cei doi prieteni?
- Cine este vorbitorul din imaginea *b*? Dar ascultătorul?
- Ce comunică prezentatoarea TV?
- Cine sînt ascultătorii din imaginile *c* și *d*?
- Ce formule de adresare folosesc vorbitorii?

Rețineți!

- Comunicarea orală poate fi directă (față în față) sau prin telefon, radio, televizor.
- Comunicarea dintre două sau mai multe persoane se numește **dialog**.

2 Continuați mesajele observând formulele de adresare:

- – Sărut mîna, bunico!...
- – Salut, Ionela! ...
- – Doamnă învățătoare, vă rog ... !
- – Dă-mi voie să te întreb, tată,
- – Vă rog să-mi permiteți ... !
- – Te rog mult, Andrei, ... !

3 Priviți imaginea alăturată. Stabiliți ordinea mesajelor.

- – Nu pot, Ana. Sînt de serviciu. Trebuie să șterg tabla.
- – Te ajut și eu, apoi mergem.
- – Lia, hai în curte să jucăm șotron!

4 Ce mesaje transmit gesturile, mimica persoanelor și indicatoarele rutiere din imaginile de mai jos?

Rețineți!

- Mesajele se transmit și prin: gesturi, mimică, imagini simbolice, sunete, culori.

Acest tip de comunicare se numește **non-verbală** (fără cuvinte).

- Comunicarea **nonverbală** înlocuiește sau completează exprimarea orală.

Să lucrăm în echipă!

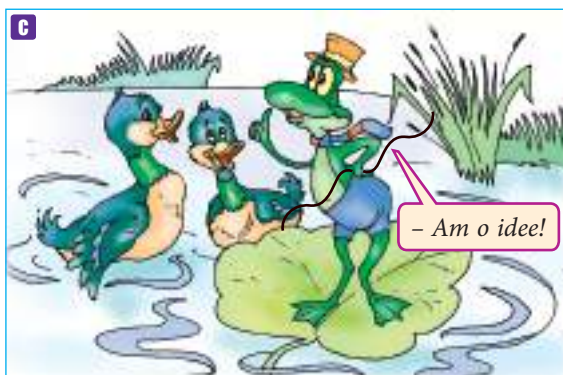
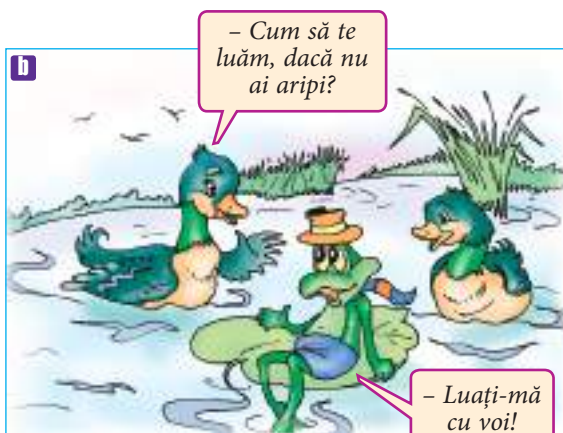
5 La școală s-a desfășurat concursul „Starturi vesele”. Au câștigat elevii din clasa a II-a „A”. Imaginați-vă că sînteți reporteri. Ce întrebări le-ați adresa cîștigătorilor?

ATELIER DE CREAȚIE

Textul oral după un șir de imagini

Dorința lui Oache

Observați imaginile și răspundeți la întrebări.

- a** • Când are loc întâmplarea?
- Unde se află Oache?
- Care e dorința lui?
- b** • Despre ce discută Oache cu rațele?
- De ce rațele nu-l pot lua pe Oache în lunga lor călătorie?

- c** • Ce idee năstrușnică îi veni în gând lui Oache?
- Ce au hotărît rațele?
- d** • De ce Oache era fericit?
- Ce strigau de jos copiii?
- e** • Ce a exclamat Oache de bucurie?
- De ce a căzut el în apă?
- Ce lecție de viață a învățat Oache din această întâmplare?
- 2** Alcătuiți oral un text, orientându-vă după imaginile de mai sus și după spusele personajelor.
- 3** Propuneți și alte titluri povestioarei alcătuite.

- 📖 **Observați imaginea. Unde se află domnul învățător și elevii?**
- 📖 **Ce credeți că le spune învățătorul?**

Cheia

– fragment –

după Mihail Sadoveanu

Ce observăm?

- Cuvîntul din titlul povestirii se întîlnește și în text.
- Personajul principal este un copil, elev în clasa întîii. El este cel care povestește întîmplarea.

🔑 Eram un băiețel bălănel. Aveam capul mare și privirea sfioasă. Învățam în clasa întîii, la domnu' Trandafir.

Cartea în care urmăream cu degetul literele mari și întortocheate era *Abecedarul* lui Ion Creangă. În fața mea parcă era o pîclă de nepătruns...

🔑 Într-o zi senină, cînd pe ferestrele deschise năvălea lumina ca o fulgure de aur, domnu' Trandafir ne privi vesel și zise:

– Dragii mei, să ieșim și noi ca gîzele la soare... Am să vă citesc o poveste scrisă anume pentru voi: *Capra cu trei iezi*...

🔑 Am simțit cum pătrunde în mine o înfiorare caldă, ca întotdeauna cînd se pregătea domnu' Trandafir să ne citească ceva.

După ce termină de citit, domnul învățător vorbește:

– Povestea aceasta, dragi elevi, e scrisă de Ion Creangă.

☞ Eu, pe furiș, deschisei cărticica mea. Nu știu ce lumină a trecut din soarele acela în ochii mei. Deodată am legat sunetele, semnele și cuvintele. Fericit, înțelegeam că am găsit CHEIA DE AUR care deschide taina citirii...

☞ Cum am ajuns acasă, am scos din ceață, cu bucurie, *Ursul păcălit de vulpe* de la sfârșitul *Abecedarului*.

Mihail SADOVEANU
(1880–1961)

Scriitor român care a scris nu doar pentru maturi, dar și pentru copii: *Dumbrava minunată*, *Un om năcăjit*, *Ursul* etc. A repovestit mai multe legende populare: *Aventurile șahului*, *Zilele Babei Dochia* și altele.

bălănel – alb, cu părul blond

sfioasă – timidă, cuminte

pîclă – aici: întuneric

înfiorare – aici: emoție provocată de bucurie

ceață – aici: neînțelegere

Să înțelegem textul!

- 1 Cine este învățătorul elevului din clasa întâi?
- 2 Cum arată băiețelul?
- 3 După ce carte învață să citească micul elev?
- 4 De ce literele din *Abecedar* i se par ciudate, neînțelese?
- 5 Ce a simțit elevul înainte ca învățătorul să înceapă a citi povestea?
- 6 Cum l-a ajutat povestea *Capra cu trei iezi* pe micul școlar să dezlege taina cititului?
- 7 Ce poveste a reușit copilul să citească singur?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Găsiți perechile de cuvinte cu sens opus: **lumină**, sfioasă, senină, ieșim, îndrăzneată, **întuneric**, caldă, rece, înnorată, intrăm.

3. Alegeți explicațiile potrivite stabilind corespondența:

„pătrunse o înfiorare caldă”	am început să silabisesc;
„în fața mea parcă era o pîclă de nepătruns”	am citit povestea;
„am găsit cheia de aur care deschide taina citirii”	parcă nu vedeam nimic;
„am scos din ceață”	mă emoționasem plăcut.

4. Ordonăți ideile. Citiți fragmentul corespunzător fiecărei idei.

- Elevul a început deodată să lege literele și să citească.
- Domnul le citește povestea *Capra cu trei iezi*.
- Elevul din clasa I nu poate citi din *Abecedar*.
- Acasă, el a mai citit o poveste.
- Într-o zi senină, învățătorul le propune copiilor să iasă afară.

5. Selectați din text îmbinările de cuvinte care se referă la înfățișarea băiatului.

6. Alegeți trăsăturile de caracter care se potrivesc personajelor:

- elevul leneș curios timid iubea copii
înțelept sensibil blînd
- învățătorul rău simplu harnic

7. Alegeți din text cuvintele care conțin grupurile de litere învățate.

Model: întortocheate, ...

8. Alcătuiți enunțuri în care cuvîntul *cheie* să aibă sensuri diferite.

9. Să lucrăm în echipă!

Alcătuiți propoziții cu următoarele cuvinte:

a) trandafir, Trandafir; b) creangă, Creangă; c) vulpe, Vulpe.

Model: Domnul **Trandafir** avea o privire blîndă.

În grădina mea a înflorit un **trandafir** alb.

Să scriem caligrafic!

Cititul îi deschide copilului calea spre tainele cărților.

COMUNICAREA SCRISĂ. BILETUL

1 Observați cum pot fi transmise mesaje scrise:

Rețineți!

- Mesaje scrise pot apărea pe ecranul calculatorului, al televizorului și cinematografului, în cărți, reviste, bilețele, SMS-uri etc.

2 Ce mesaj transmite bilețelul următor?

Oana, 24 septembrie
 Te aștept să treci pe la noi. Ți-am cumpărat
 cartea „Dumbrava minunată”.
 Alexandra

Rețineți!

Biletul cuprinde:

- data scrierii mesajului;
- formula de adresare;
- mesajul transmis;
- semnătura celui care transmite mesajul.

3 Scrieți unui coleg de clasă un bilețel:

- a** de mulțumire; **b** de scuze.

4 Mama lui Scăpărici a găsit în ghiozdanul lui un bilețel rupt. Încercați să-l restabiliți.

poate

Oache

Nu mai ea

Mergem azi

21 septembrie

de necaz.

Scăpărici,

să ne scape

la Zîna Pădurilor.

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Melcul școlar

de Vasile Versavia

Luminați de-un putregai,
Melcul-mamă, melcul-tată,
Stau la sfat așa cum stai
După cină câteodată...
– De, nevastă, ce să zic?
Ar fi vremea, nu-i tot mic...
– Nu mai stăm la îndoială,
Chiar la toamnă-l dăm la școală!
Tare mult aș vrea să știe
Să citească și să scrie,
Pentru ca în viitor
Să se facă scriitor!
Lunecînd pe-o frunză pală,
Melcul mic plecă la școală.
Se grăbește, ce să facă?
Trece-o frunză, trece-o cracă,
Cu ghiozdanul în spinare,
Străbătînd așa distanță,
Melcul a ajuns la școală...
Tocmai cînd s-a dat vacanță...!

putregai – aici: bucatăică
de lemn uscat

pală – aici: galbenă

cracă – creangă groasă

- 1 Cine stăteau la sfat după cină?
- 2 Despre ce discutau ei?
- 3 Ce hotărîre au luat părinții melcului?
- 4 De ce mama își dorea ca fiul ei să meargă la școală?
- 5 Cînd a ajuns melcul la școală?
- 6 De ce melcul n-a reușit să ajungă la timp la școală?
- 7 Citiți versurile care vă trezesc umorul.

Evaluare

1 Transcrieți textul.

Ana și Dan au vizitat o tipografie. Aici au descoperit cum literele din plumb formează cuvinte și propoziții. Mașini mari le imprimă pe foi. Alte mașini taie foile și le leagă, formînd cărți. Multă muncă se depune pentru o carte!

2 Răspundeți la întrebările de mai jos.

- Unde au fost în vizită copiii?
- Ce se tipăresc la tipografie?

3 Ordonăți cuvintele într-o propoziție:

copii, pentru, colorate, Cărțile, imagini, au.

4 Completați propozițiile, folosind cuvintele dintre paranteze.

- Cărțile sînt scrise de
- Tipografii ... repede și cu multă
(atenție, autori, muncesc)

5 Alcătuiți, oral, propoziții în baza imaginilor de mai jos.

TOAMNA

- ✚ Cum se schimbă natura toamna?
- ✚ Care a fost primul semn al toamnei pe care l-ai observat?
- ✚ Continuați șirul îmbinărilor de cuvinte ce se referă la acest anotimp: *frunze îngălbenite, soare blînd, ...*

Cum începe toamna

după Marin Preda

Să ne amintim!

- Titlul ne sugerează despre ce este textul.
- Textul este împărțit în mai multe fragmente.
- Fiecare fragment conține o idee principală.

Într-o după-amiază, Niculae ieși în grădină. Se întinse la umbră sub un dud și începu să citească o carte. Căldura soarelui era plăcută, nu mai ardea ca acum cîteva săptămîni. Era liniște. Grădina părea încremenită. Nu se simțea nici o adiere de vînt.

Deodată, Niculae își ridică fruntea. Auzise ceva. Din coroana stufoasă a dudului, se desprinsese o frunză galbenă. Cădea leghănîndu-se spre pămînt.

Curînd soarele a asfințit. S-a făcut răcoare. Niculae simți că i se răcise cămașa pe umeri și pe spinare.

Se ridică de sub dud. Privi nedumerit cerul. Nu cumva se apropia vreo ploaie? Nu. Din vîrfurile dudului bătrîn mai coborî o frunză îngălbenită. Niculae se gîndi cîtva timp și înțelese: venise toamna...

 Din ziua aceea, băgă de seamă tot mai mult că în grădină, în curte, în grădinița cu flori, în grădina cu zarzavaturi și afară, pe cîmp, se petrecea o schimbare. Ierburile îngălbeneau, sămînța se scutura. Bobul de porumb se făcuse tare, ca grăunțele semănate primăvara. Fructele de toamnă erau coapte. (...) Puii crescuseră cît păsările cele mari și se antrenau pentru zborul cel lung.

 „Oare peste tot începe toamna așa?” se întrebă în gînd Niculae, mîndru de descoperirea sa.

Marin PREDĂ
(1922–1980)

Prozator român care a scris despre viața satului. I-a adus renume opera *Moromeții*, unde autorul ne vorbește și despre copilul Niculae Moromete.

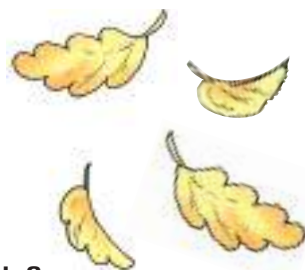
 băgă de seamă – observă

zarzavaturi – verdețuri cu tot cu rădăcină: pătrunjel, țelină, morcov și altele

Să înțelegem textul!

- 1 Ce făcea Niculae în grădină?
- 2 Ce întâmplare îl întrerupse din citit?
- 3 Ce a simțit Niculae cînd a asfințit soarele?
- 4 De ce era nedumerit băiatul?
- 5 Ce explicație a găsit Niculae nedumeririlor sale?
- 6 Ce semne ale toamnei a observat el în zilele ce-au urmat?
- 7 Cum ați răspunde voi la întrebarea lui Niculae din ultimul alineat?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți expresiv textul în lanț.
- 2 Ce alte titluri s-ar potrivi acestui text?
- 3 Grupați perechile de cuvinte cu sens apropiat: **liniște**, stufoasă, încremenită, **tăcere**, răceală, venise, agreabilă, deasă, răcoare, nemișcată, sosise, plăcută.

4 Grupați perechile de cuvinte cu sens opus: **liniște**, răceală, lung, căldură, asfințise, moale, **zgomot**, ieși, scurt, tare, răsărise, intră.

5 Găsiți în text cuvinte-însușiri create de scriitor pentru:

- frunză ...; • bob ...; • păsări ...;
- coroană ...; • fructe ...; • zbor

6 Ajutați-l pe Scăpărici să ordoneze ideile textului.

- Băiatul a înțeles că a venit toamna.
- La asfințitul soarelui, Niculae a simțit că s-a făcut răcoare.
- Din pom căzu legănându-se o frunză galbenă.
- Niculae a observat și alte semne ale toamnei.
- Copilul era mândru de descoperirea făcută.
- Niculae citea o carte în grădină.

7 Transcrieți propozițiile și descoperiți sensurile cuvintelor evidențiate.

- Frunza de pe ram **s-a îngălbenit**.
- Când a văzut câinele fioros, Grigoraș **s-a îngălbenit** la față.

Să scriem corect!

8 a Observați scrierea cuvintelor evidențiate.
El era mândru de descoperirea **sa**.
Niculae a simțit că **s-a** făcut răcoare.

b Alcătuiți două propoziții cu **sa** și **s-a**.

- Când poate fi înlocuit cu **lui, ei**, se scrie **sa**.
- Înaintea unei acțiuni se scrie **s-a**.

Să scriem caligrafic!

Întîia dată, copilul înțelege că
toamna natura se schimbă mult.

INTONAREA PROPOZIȚIILOR

Punctul (.). Semnul întrebării (?)

1 Priviți atent imaginea și răspundeți la întrebări.

– Începem
cu merele,
Nicușor.

– Cu ce
începem
culesul,
bunicule?

Să ne amintim!

- Propoziția este o comunicare orală sau scrisă.
- Intonarea propozițiilor se face în funcție de scopul comunicării.

- Cine participă la dialog?
- Ce îl întreabă nepotul pe bunic?
- Ce semn de punctuație apare după cuvintele lui Nicușor?
- Ce i-a răspuns bunicul?
- Ce semn de punctuație apare după răspunsul bătrânului?

Rețineți!

- La sfârșitul propoziției în care se comunică o informație, o constatare se pune punct (.).
- La sfârșitul propoziției prin care se întreabă ceva se pune semnul întrebării (?).

2 Intonați propozițiile astfel încât acestea să exprime o întrebare, apoi o constatare.

- Merii din livadă au mult rod()
- Nucul și-a risipit coroana verde()

3 Citiți cu intonația potrivită primele trei propoziții din fragmentul al patrulea al textului *Cum începe toamna* după Marin Preda.

- Cu ce fel de literă s-a scris primul cuvânt din fiecare propoziție?
- Ce semn de punctuație s-a pus la sfârșitul fiecărei propoziții? De ce?

- 4e Formulați întrebări pentru răspunsurile propuse.
- Într-o după-amiază, Niculae ieși în grădină.
 - Din dud s-a desprins o frunză galbenă.

- 5e Alcătuiți câteva întrebări în baza imaginii de mai jos.

- 6e Citiți dialogul.
- Cum e ziua de azi, mamă?
 - E o zi posomorită de toamnă. Soarele nu mai strălucește.
- A început să plouă.
- Dar cerul cum este?
 - Cerul e înnorat. Norii aleargă pe cer ca niște balauri.
 - Cîte propoziții sînt în acest dialog?
 - Ce semne de punctuație s-au folosit? De ce?

Să învățăm jucîndu-ne!

- 7e Cuvintele din două propoziții s-au amestecat. Ordonați-le și scrieți-le corect.
- natura, magică, pictează, sa, Toamna, pensula, cu.
 - migratoare, își, Păsările, cuiburile, părăsesc.
- 8e Transcrieți corect propozițiile de mai jos, punînd semnele de punctuație necesare.
- vîntul suflă cu putere cad ploi ciobănești oare ce anotimp este
- 9e Ajutați-l pe Oache să completeze dialogul cu semnele de punctuație corespunzătoare. Transcrieți-l pe caiet.

- Te-ai spălat pe mîini ■ Emil ■
- Am uitat, mamă ■
- Cum să uiți așa ceva ■
- Iartă-mă, te rog ■

✚ **Alcătuiește oral un dialog cu o rîndunică, înainte de plecarea ei în țările calde.**

Puișorii

după Emil Gârleanu

✚ E toamnă. În aer, un popor întreg de rîndunici se pregătește de plecare.

Pe prispă, copilașul urmărește jocul păsărilor. El știe că printre ele se află cei trei pui, din cuibul de sub streășina casei lor.

✚ De cîte ori era neastîmpărat, mama îi zicea:

– Fii cuminte dacă vrei să-ți dau puii cînd vor crește mari!

El a fost cuminte, puii au crescut mari. Dar într-o zi au zburat! Niciodată însă nu zburaseră mai mult ca astăzi.

✚ Păsările s-au odihnit puțin. Apoi, parcă la un semn, s-au ridicat deodată la cer. Cîteva dintre ele s-au despărțit o clipă de stol. Au atins ușor streășina casei, apoi s-au pierdut iarăși în mulțimea celorlalte. Puișorii copilașului își luau rămas-bun de la el și de la cuibul lor de humă.

✚ Băiețelul privi lung stolul care se pierdea în zare. Începu să plîngă.

Mama îl luă în brațe:

– De ce plîngi, dragul meu?
– Puișorii! șopti el printre lacrimi.
– Nu plînge, puiule! Vor veni înapoi la primăvară!

Ce observăm?

Un fragment conține **unul** sau **mai multe alineate**.

Alineatul marchează:

- începerea unei noi idei în text;
- vorbirea directă a unei persoane.

popor – aici: stol mare

humă – pămînt, lut

Să înțelegem textul!

- 1 Ce urmărea cu atenție copilul pe prispa casei?
- 2 Ce dar îi promitea mama fiului pentru purtare bună?
- 3 Ce s-a întâmplat cu puișorii de rîndunică?
- 4 Ce-au făcut cîteva rîndunici din stolul care era gata de plecare?
- 5 De ce au zburat spre cuibul lor de sub streășina casei cele trei rîndunici?
- 6 De ce a început să plîngă băiețelul?
- 7 Cum l-a liniștit mama?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți expresiv textul. Recitiți-l pe roluri.
- 2 Citiți fragmentul din text în care se arată plecarea păsărilor.
- 3 Găsiți, în text, cuvintele cu sens opus pentru: sosire, mereu, mult, obraznic, mici, greu; rîde.
- 4 Ordonăți ideile. Citiți fragmentul corespunzător fiecărei idei.
 - Puișorii copilului își iau rămas-bun înainte de plecare.
 - Copilul urmărește zborul rîndunicilor.
 - Băiatul începe să plîngă privind la stolul ce se îndepărta.
 - În stol se află și puii pe care îi promisese mama.
- 5 Recitiți textul, apoi completați enunțurile.
 - Un stol imens de rîndunici zboară în înaltul cerului, fiindcă
 - Mama îi promitea fiului că-i va da puișorii, pentru că
 - Băiețelul a început să plîngă, deoarece

- 6** Transcrieți fragmentul în care ați întâlnit următoarea idee:
Mama își liniștește fiul care plînge pentru că au plecat rîndunicile.
- 7** Alcătuiți propoziții cu următoarele cuvinte: toamnă, stol, despărțire, cuib.
- 8** Schimbați cuvintele de mai jos, după model:
- copii – copil; • zări – ...; • cămăși – ...;
 - stoluri – ...; • cuiburi – ...; • lacrimi –
- 9** Despărțiți în silabe cuvintele: puișori, stol, băiat, streășină, păsări, ochi, rîndunici.
- 10** Formați cuvinte care arată obiecte mai mici, după modelul dat:
- pui – puișor; • copil – ...; • casă – ...;
 - cuib – ...; • pasăre – ...; • mamă –
- 11** Alegeți cuvintele care formează o familie:

copiliță copil cuminte mamă
a copilări neastîmpărat puișor copilărește
copilăros copilărie copilandru

- 12** Scrieți un bilet unui coleg prin care îl informați despre concursul „Prietenii noștri înaripați”, care va avea loc în școală.

Să lucrăm în echipă!

- 13** Ce sfaturi ar putea da pasărea-călăuză stolului înainte de lunga călătorie?

Să scriem caligrafic!

Copiii se despărț cu durere de
animalele îndrăgite.

INTONAREA PROPOZIȚIILOR

Semnul exclamării (!)

1e Priviți cu atenție imaginea. Răspundeți la următoarele întrebări:

- Ce anotimp este ilustrat?
- Cine participă la dialog?
- Ce spune fata? Dar băiatul?
- Ce exprimă propozițiile spuse de copii?

Rețineți!

- Semnul exclamării (!) se scrie la sfârșitul propoziției care exprimă: o mirare, o urare, o bucurie, o rugămintă, un salut, un îndemn.

2e Citiți spusele eroilor noștri. Ce exprimă fiecare propoziție?

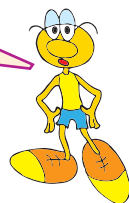

- Ura! Acum pot să zbor!

- Oache, adu te rog, apă de la izvor!

- Bună dimineața, Zina Pădurilor!

3e Transcrieți propozițiile. Ce exprimă fiecare propoziție?

- - Felicia, te rog să fii atentă la semafor!
- - Ce parfumate sînt crizantemele, mămico!
- - Ocrotiți pădurea, dragi copii!
- - Sărut mîna, bunicuțo!
- - La mulți ani, bunicule!
- - A sosit vacanța, dragi elevi!

4e Alcătuiți propoziții care să exprime:

- o bucurie;
- o urare;
- o rugămintă;
- un îndemn.

- ✚ Continuați șirul de îmbinări, descoperind **culorile** toamnei: frunze *ruginii*, struguri *chihlimbarii*, nori ..., brumă ..., pomi ..., dovleci ..., pere ..., mere

Toamna

– fragment –

de Octavian Goga

Văl de brumă argintie
Mi-a împodobit grădina,
Firelor de lămâiță
Li se uscă rădăcina.

Și cum de la miazănoapte
Vine vîntul fără milă,
De pe vîrful șurii noastre
Smulge-n zbor cîte-o șindrilă.

Peste creștet de dumbravă
Norii suri își poartă plumbul.
Cu podoaba zdrențuită
Tremură pe cîmp porumbul.

văl – bucată de țesătură fină, transparentă, care și-o pun femeile pe cap

se uscă – *corect*: se usucă

șură – adăpost pentru vite în gospodăria țărănească

șindrilă – scîndurică îngustă și subțire, folosită pentru acoperirea caselor la țară

miazănoapte – nord

lămâiță – arbust, ale cărui frunze miros a lămîie

Ce observăm?

- Poezia este scrisă în **versuri**.
- Versurile din poezie ne trezesc emoții, sentimente.
- Autorul a atribuit unor lucruri, unor fenomene ale naturii **însușiri ome-nești**.

Să înțelegem textul!

- 1 Cu ce a fost împodobită grădina?
- 2 De ce se usucă firele de lămâiță?
- 3 Cum sînt norii care trec peste dumbravă?
- 4 Cum arată porumbul de pe cîmp?
- 5 De ce „tremură” porumbul?
- 6 Ce fel de vînt suflă nemilos?
- 7 Ce putere are vîntul de la nord?

Să dezlegăm tainele textului!

Octavian GOGA
(1881–1938)

Poet român care a scris poezii foarte frumoase despre natură și despre sufletul omului de la țară.

f Găsiți explicația unor versuri din poezie pe nou-rașii din partea dreaptă:

„Peste creștet de dumbravă
Norii suri își poartă plumbul.”

Stratul de brumă care acoperă plantele pare o pînză deosebită, folosită ca podoabă.

„Cu podoaba zdrențuită
Tremură pe cîmp porumbul.”

Norii cenușii și grei ca plumbul sînt mînați de vînt.

„Văl de brumă argintie
Mi-a împodobit grădina.”

Porumbul, cu frunzele sfișiate de vînt, tremură de frigul toamnei.

2 Completați fragmentele cu cuvintele dintre paranteze, prin care poetul atribuie însușiri omenești *brumei, norilor, porumbului, vîntului*.

- „Văl de brumă argintie ...”
 - „Norii suri ...”
 - „... pe cîmp porumbul”
 - „... vîntul ...”
- (își poartă, vine, tremură, a împodobit, fără milă)

3 Care dintre cuvintele de mai jos exprimă sentimentele poetului?

- melancolie
- bucurie
- întristare
- încîntare
- înfiorare
- duioșie

4 Alcătuiți propoziții folosind cuvintele: miazănoapte, văl, grădină, șură, vînt, lămîiță.

5 Formați cuvinte noi, după model:

argint	–	argintiu;	rugină	–	;
brumă	–	;	aramă	–	;
aur	–	;	plumb	–	.

- 6 Formulați cîte o întrebare pentru fiecare strofă din poezie.
- 7 Priviți imaginile alăturate. Citiți versurile care se potrivesc fiecăreia.

- 8 Găsiți titlul potrivit pentru fiecare imagine de la exercițiul 7.

- Vîntul nemilos
- Podoaba de brumă
- Porumbul sfîșiat de vînt

- 9 Înlocuiți cuvintele evidențiate cu cele potrivite:

• O pasăre cîntă pe creștetul bradului. • Bunica m-a sărutat pe creștet. • Alpiștiștii au ajuns pe creștetul muntelui.	• cap • culme • vîrf

Să lucrăm în echipă!

- 10 Alcătuiți propoziții cu următoarele expresii: covor ruginiu, anotimp îmbelșugat, mere roșii ca focul, nori plumburii.

Să scriem caligrafic!

Văl de brumă argintie
 Mi-a împodobit grădina,
 Firelor de lămîiță
 Li se uscă rădăcina.

ATELIER DE CREAȚIE

Povestirea orală după un șir de ilustrații

O lecție...

Ce observăm?

- Fiecare imagine exprimă o idee principală, desprinsă după observarea ilustrației.
- Pentru a formula ideile, folosim întrebările:
cine?, unde?, când?, cum?, din ce cauză?, ce a făcut? și altele.

1 Priviți atent imaginile și răspundeți la întrebările de mai jos.

- a**
 - Când are loc întâmplarea?
 - Cine participă la acțiune?
 - Ce fac băieții?
 - Cum sînt îmbrăcați ei?
- b**
 - De ce Viorel și-a lăsat haina?
 - Ce-i spun prietenii când îl văd doar în tricou?
- c**
 - Cum s-a schimbat timpul?
 - De ce prietenii n-au simțit că cerne o ploaie de toamnă?
 - Cine a simțit primul că l-a pătruns umezeala și frigul?
- d**
 - Cine a absentat a doua zi de la școală?
 - Cu ce scop au venit cei doi prieteni acasă la Viorel?
 - Din ce cauză stătea băiatul culcat în pat?
 - Ce le-a spus el prietenilor?

2 Alcătuiți oral un text după ilustrațiile de mai sus.

- 🔍 **Povestiți despre comportamentul unui mamifer, al unei păsări, al unei insecte, care vă pare a fi foarte interesant.**
- 🔍 **De ce trebuie să cunoaștem și viața necuvântătoarelor?**

Cioc! Cioc! Cioc!

– fragment –

după Emil Gârleanu

🐿 Într-o toamnă aurie, veverița, ca orice gospodină, a pornit să-și adune provizii pentru iarnă. A căutat prin toată pădurea. Într-o bună zi, ea a dat peste un alun. Avea fructe rotunde, tari, cu miezul gustos.

A cărat alune toată toamna, pînă și-a umplut scorbura. Se bucura că dăduse norocul peste dînsa.

🐿 Într-o dimineată, se zgîrie la picior într-o coajă de alună. De unde? Ea nici nu se atinsese de merindele strînse! Cercetează, un sfert din alune au fost mîncate! S-a mîniat veverița și s-a pus la pîndă să prindă hoțul.

🐿 Cine era? Ciocăni-toarea. A dat de scorbura cu alune. Venea în fiecare amiază să-și ia prînzul.

🐿 A sosit și acum tot așa de grăbită. Dar de-abia intră în scorbura, că veverița se repezi și o prinse de coadă! Hoața lăsă coada, ca șopîrla, în laba veveriței și... pe-aici ți-i drumul!

Să ne amintim!

- Scrierea textului pe alineeate ne ajută să delimităm fragmentele.
- Întîmplările se petrec într-o anumită ordine.

 Mai tîrziu, cînd i-a venit inima la loc și a văzut cum arată, s-a întors la veveriță să se roage de dînsa. N-a mai intrat în scorbură. A bătut cu ciocul: *Cioc! Cioc! Cioc!* Dar veverița își mutase culcușul.

De atunci mereu ciocănește la fiecare copac, dar nu dă de răspuns...

Să înțelegem textul!

- 1 Cînd și unde are loc întîmplarea?
- 2 Care personaje participă la acțiune?
- 3 Ce arbust cu rod gustos a găsit veverița?
- 4 Ce a făcut mica vietate toată toamna?
- 5 Ce a descoperit veverița într-o dimineață?
- 6 Cine venea să ia prînzul în scorbură ei?
- 7 Cum o pedepsește veverița pe hoată?
- 8 De ce a revenit ciocănitorea la culcușul veveriței?
- 9 Motivul pentru care ciocănește această pasăre este adevărat sau imaginat de scriitor? De ce?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți expresiv textul.
- 2 Recitiți fragmentul care v-a plăcut cel mai mult.
- 3 Grupați perechile de cuvinte cu sens asemănător: **provizii**, merinde, mîniat, prinse, mutase, **rezerve**, mîncare, înhăță, cercetează, schimbare, supărat, analizează.
- 4 Găsiți în text cuvintele cu sens opus pentru: vară, moi, se întrista, ieși.

5 Observați imaginile. Continuați ideile principale de sub ilustrații. Transcrieți-le în ordinea în care s-au desfășurat întâmplările.

Într-o zi, ea descoperi ...

Veverița o prinse ...

Într-o toamnă
aurie, veverița
... .

Ciocănitorea
venea

Ciocănitorea
reveni să-și ceară
iertare, dar

Ce observăm?

- Personajele sînt din lumea viețuitoarelor.
- Autorul le atribuie însușiri omenești.
- Povestirea orală a textului se face mult mai ușor, dacă ne bazăm pe planul de idei.

6 Ordonăți cuvintele în propoziții.

- primește, întotdeauna, Hoțul, își, pedeapsa.
- colorat, penajul, are, Ciocănitorea, viu.

7 Precizați trăsăturile de caracter care se potrivesc celor două personaje:

• harnică	• insistentă	• lacomă
• hoată	• grijulie	• gospodină
• inteligentă	• sprintenă	• cu bun-simț

8 Completați spațiile punctate cu „sa” și „s-a”.

- Veverița plănuia să nu se miște toată iarna din căsuța
- Mult ... mai întristat harnica gospodină!
- Ciocănitorea... înfruptat din proviziile veveriței.
- Privirea ... întrebătoare cerceta interiorul scorburii.

Să scriem caligrafic!

Îa nu iei ce nu-ți aparține,
căci te vei simți vinovat toată viața.

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Balada unui greier mic

– fragment –

de George Topîrceanu

Peste dealuri zgribulite,
Peste țărini zdrențuite,
A venit așa, deodată,
Toamna cea întunecată.

Lungă, slabă și zăludă,
Botezînd natura udă
C-un mănunchi de ciumafai –
Cînd se scutură de ciudă,
Împrejurul ei departe
Risipește-n evantai
Ploi mărunte,
Frunze moarte,
Stropi de tină,
Guturai...

Doar pe coastă, la urcuș,
Din căsuța lui de humă
A ieșit un greieruș,
Negru, mic, muiat în tuș
Și pe-aripi pudrat cu brumă.

– Cri-cri-cri!
Toamnă gri,
Nu credeam c-o să mai vii
Înainte de Crăciun.
Că puteam și eu s-adun
O grăunță cît de mică,
Ca să nu cer împrumut
La vecina mea furnică,
Fiindcă nu-mi dă niciodată,
Și-apoi umple lumea toată
Că m-am dus și i-am cerut...
Dar de-acuș,
Zise el cu glas sfîrșit
Ridicînd un picioruș,
Dar de-acuș s-a isprăvit...
Cri-cri-cri!
Toamnă gri,
Tare-s mic și necăjit!

- 1 Cum arată dealurile și țărinile toamna?
- 2 De ce toamna este „întunecată”?
- 3 Cum arată greierașul și de ce se tînguie acesta?
- 4 Ce sentimente vă trezesc spusele greierașului?
- 5 De ce fabulă vă amintește această poezie?

țărini – cîmpuri cultivate

ciumafai – plantă otrăvitoare cu țepi mari

tină – noroi

zăludă – zăpăcită

s-a isprăvit – s-a terminat

Evaluare

1 Scrieți după dictare.

Norii suri se adună în cete mișcătoare. Vîntul aspru mînă nemilos frunzele uscate. Cerne o ploaie rece. Ce zi tristă de toamnă! Oare cînd va ieși soarele?

2 Găsiți un titlu potrivit textului de la exercițiul 1.

3 Grupați perechile de cuvinte cu sens apropiat: **suri**, tristă, se grămădesc, **cenușii**, mișcătoare, mohorîță, călătoare, se adună.

4 Transcrieți din textul dictării cuvinte-însușiri pentru:

nori ..., vînt ..., frunze ..., ploaie

5 Construiți două propoziții care să cuprindă cuvintele **sa** și **s-a**.

6 Observați imaginile. Scrieți cîte o propoziție care să exprime:

o informație

o întrebare

un îndemn

FAMILIA MEA

- ✚ Când puteți spune că ați luat o notă meritată?
- ✚ Ce sentimente ați trăit când ați luat o notă bună sau ați fost lăudat pentru munca depusă?

Banul muncit

după Alexandru Mitru

Alexandru MITRU
(1914–1989)

Prozator român care
a scris numeroase
cărți pentru copii,
precum: *Povești cu tîlc*,
Legendele Olimpului,
Vulturii de foc etc.

Trăia odată un om tare harnic, pe nume Petcu.

El avea un fecior, care se numea Iliuță.

Cît era ziua de mare, băiatul nu știa altceva să facă decît să doarmă, să hoinărească.

Într-o zi, Petcu i-a zis:

– De mîine, fiule, să mergi la lucru și să nu te întorci pînă ce nu ai să cîștigi un galben.

A plecat Iliuță. S-a făcut că muncește un timp. Apoi i-a cerut mamei sale un galben.

A venit la taică-său, prefăcîndu-se obosit:

– Iată, tată, banul pe care l-am cîștigat! Am muncit mult!

Părintele a luat galbenul și l-a aruncat în foc spunînd:

– Acesta nu e ban cîștigat de tine!

Trist, Iliuță a tăcut și a privit în jos.

 El s-a apucat de muncit prin sate. A lucrat la arat, la semănat, a tăiat lemne, a cărat apă. Când s-a întors acasă avea mâinile zdrelite și fața arsă de vînt și de soare.

– Te uită, tată! zice Iliuță și îi întinde un galben cu zimți noi.

Tata îl cîntărește în palmă și îl zvîrle în foc.

– Nu-l arunca, tată! E galben muncit!

Iliuță se repede cu mâinile în flăcări, se frige, dar scoate galbenul.

Tatăl s-a luminat la față.

– Vezi, Iliuță? Așa e banul muncit. Te doare inima după el! Acum știu că spui adevărul!

a hoinări – a bate drumurile,
a umbla fără rost

galben – aici: monedă de aur

Să înțelegem textul!

- 1 Cum era tatăl lui Iliuță? Dar Iliuță?
- 2 De ce s-a supărat tatăl pe fiul său, când acesta a adus primul galben?
- 3 De ce băiatul n-a scos din foc primul galben?
- 4 Din ce cauză a plecat Iliuță să muncească prin sate?
- 5 De ce s-a repezit Iliuță să scoată din foc al doilea galben?
- 6 Cum credeți, proverbul „Munca bună, mult adună” exprimă învățătura textului? Argumentați răspunsul.

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți expresiv textul. Recitiți-l pe roluri.
- 2 Găsiți, în text, cuvintele cu sens opus pentru: leneș, a venit, puțin, vesel, vechi, minciună.
- 3 Găsiți, în șirul propus, cuvintele cu sens apropiat: **fecior**, a câștiga, **fiu**, obosit, a agonisi, a munci, amărît, istovit, trist, a lucra, se repede, timp, se năpustește, vreme.
- 4 Ordonăți ideile, apoi citiți fragmentul corespunzător fiecăreia.
 - Iliuță a adus acasă un galben muncit.
 - Trăia odată un om muncitor care avea un fecior leneș.

- Tatăl l-a trimis pe Iliuță în lume să muncească.
- Iliuță i-a adus tatei un galben luat de la mama.
- Tatăl iar a aruncat galbenul în foc, dar Iliuță l-a scos.
- Petcu a aruncat banul în foc.

19 Completați pe caiete spațiile de mai jos cu idei pe care le-ați înțeles din text.

- Iliuță era un băiat leneș, de aceea
- Tata l-a trimis pe Iliuță să lucreze, ca să
- Părintele a aruncat galbenul în foc, fiindcă
- Iliuță s-a apucat să muncească, deoarece
- Tatăl lui Iliuță a procedat înțelegt, pentru că

20 a Observați sensurile cuvintelor evidențiate.

- Boierul i-a dat argatului pentru muncă un **galben**.
- Doru are un balon **galben** și unul roșu.

b Alcătuiți propoziții în care cuvântul **galben** să aibă sensuri diferite.

Să scriem corect!

21 a Observați scrierea cuvintelor evidențiate.

- Olguța pleacă mîine **la** teatru.
- Cezar **l-a** lăudat pe frățiorul său.

b Alcătuiți două propoziții cu **la** și **l-a**.

- Cînd poate fi înlocuit cu **spre**, se scrie **la**.
- Înaintea unei acțiuni se scrie **l-a**.

22 Schimbați, după model, forma cuvintelor evidențiate:

acum (azi)

atunci (altădată)

Petcu îl cheamă.

Petcu **l-a** chemat.

Tatăl îl trimite.

Tata

Iliuță îl ascultă.

Iliuță

Să scriem caligrafic!

Doar ceea ce obținem prin muncă
este pretuit cu adevărat.

TEXTUL

1 Găsiți grupul de propoziții care alcătuiesc un text:

a Iarna a sosit. Florile se înviiorează. Elevii au ieșit în recreație. Un pui de rîndunică a venit la geam. Ploaia a început.

b Petrică este un copil harnic. Toamna trecută a pus în pămînt un sîmbure. Primăvara a încolțit. Au ieșit două frunzulițe, apoi altele. A început să semene cu un pomișor.

2 Observați plasarea corectă a textului în pagină. Transcrieți textul pe caiete.

Rețineți!

- Mai multe comunicări unite între ele prin înțeles alcătuiesc un **text**.
- Titlul prezintă pe scurt conținutul textului.
- Între titlu și text se lasă un rînd liber.

Prietenii

Mircea și Anghel s-au împrietenit. Ei își fac temele, se plimbă și se joacă împreună.

Ieri au fost la pădure. La umbra copacilor au găsit multe ciuperci. Ambii și-au umplut coșulețele.

Ce bucuroși s-au întors acasă!

3 Ordonăți propozițiile următoare în așa fel, încît să obțineți un text. Găsiți un titlu potrivit textului alcătuit.

În livadă e multă veselie. E toamnă. Oamenii au început culesul. Ce gustoase sînt roadele toamnei! Printre ramuri se văd mere roșii ca focul și pere aurii. Fiecare se străduiește să umple coșurile.

4 Alcătuiți oral un text după imagini, folosind și cuvintele de mai jos:

lapte

covor

pisică

se joacă

lăbuțe

grațioasă

ghem

doarme

- Continuați șirul de cuvinte ce se referă la *familie*: verișor, străbunic, unchi...
- Cum vă simțiți când se adună toate rudele împreună?

Arborele familiei

de Arcadie Suceveanu

O, pom dulce, strămoșesc,
 Ramuri câte-n tine cresc?
 Unu-i tata, unu-i mama,
 Unul sînt chiar eu, bag seama.
 Patru ramuri numai flori
 Sînt de frați și de surori.
 Alte șapte-opt, sprintare,
 Sînt de veri și verișoare.
 Pe-alte nouă, tinerele,
 Cresc nepoți și nepoțele.
 Neapărat, mai cresc aici
 Rami-bunei și crengi-bunici,
 Și mătuși, și moși, și unchi,
 Așezați, inele-n trunchi.

Iar strămoșii? O, ei sînt
 Rădăcini pe sub pămînt.

Ce observăm?

- Autorul prezintă o familie mare, sub forma unui arbore foarte ramificat.
- Poetul ilustrează prin arbore familia, de la strămoși pînă la cel mai tînăr membru.

arbore – copac, pom

sprintare – *aici*: subțirele, vioaie

tinerele – *aici*: fragede, verzi

strămoși – străbunici

rădăcini – *aici*: început, origine

Să înțelegem textul!

- 1 De ce arborele ce reprezintă familia copilului are atît de multe ramuri și rămurele?
- 2 Care sînt primele două ramuri ale arborelui familiei copilului?
- 3 Care este rămurica ce crește din ramul-tată și ramul-mamă?
- 4 De ce strămoșii sînt văzuți ca rădăcini ale familiei-arbore?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți expresiv poezia.
- 2 Găsiți în text cuvinte cu același sens pentru: arbore, străvechi, crengi, vioaie, tulpină, sol.
- 3 Selectați din poezie și scrieți pe caiete perechi de cuvinte ce rimează.

Exemplu: sînt – pămînt.

- a Selectați din text cuvintele ce alcătuiesc familia din poezie.
- b Desenați arborele genealogic al familiei voastre.

- 4 Scăpărici vrea să înțeleagă mai bine poezia. Ajutați-l să găsească explicațiile potrivite de pe floricele:

„...pom dulce,
strămoșesc”

„...ramuri...,
sprintăre..., tinerele”

„Așezați,
inele-n trunchi”

„Rădăcini
pe sub pămînt”

• familia por-
nește de la stră-
moși, chiar dacă
nu mai sînt.

• cei mai tineri și
mai mici membri
ai familiei;

• unchii, mătușile, ...
generație importantă,
ce dă putere familiei;

• familia iubită,
care începe
de la străbuni;

Arcadie SUCEVEANU

(n. 1952)

Poetul scrie poezii frumoase dedicate micilor cititori. Ele au fost incluse în volumele: *Rața și Arhimede*, *Știu(ca) la școală* și altele.

59 Completați propozițiile de mai jos.

- Numele meu de familie este ..., iar prenumele
- Familia mea este alcătuită din ... persoane.
- Pe bunicii mei îi cheamă
- Verii și verișoarele mele sînt

60 Completați familia de cuvinte scrisă pe petale.

79 Despărțiți în silabe cuvintele: ramuri, bunici, rădăcini, trunchi, pămînt, strămoșesc.

80 **a** Citiți propozițiile și observați sensurile cuvintelor evidențiate.

- Mihăiță are **nouă** veri și verișoare.
- Oache și-a cumpărat o pălărioară **nouă**.
- Și **nouă** ne place lectura.

Ce observăm?

- Cuvîntul **nouă** are mai multe sensuri.

b Alcătuiți trei propoziții în care cuvîntul **nouă** să aibă sensuri diferite.

90 **a** Citiți și observați sensul propriu și cel figurat al cuvîntului evidențiat.

- Bunicul mi-a dat un măr **dulce**.
- Vorba **dulce** a bunicii l-a liniștit.
- Zîmbetul **dulce** al mamei m-a încurajat.

b Alcătuiți două propoziții cu acest cuvînt.

Să scriem caligrafic!

În mijlocul familiei ne simțim
fericiți și mult mai puternici.

TEXTUL ÎN VERSURI

1 Citiți fragmentul:

„Ieri vedeam pe luncă flori,
Vedeam fluturi zburători.
Și vedeam zburînd albine,
Ieri era și cald, și bine!

Azi e frig, și nori, și vînt,
Frunzele cad la pămînt,
Florile stau supărate,
Veștejesc de brumă toate.”

(George Coșbuc. *Toamna*)

- Ce anotimp e prezentat în prima strofă? Dar în a doua?
- Prin ce recunoașteți că rîndurile de mai sus sînt versuri?
- Memorați una din cele două strofe. Scrieți strofa memorată după autodictare.

2 Selectați din poezia de mai sus cuvintele ce rimează.

Exemplu: flori – zburători

Rețineți!

- Fiecare rînd dintr-o poezie formează un **vers**.
- Mai multe versuri formează o **strofă**.
- Fiecare vers se scrie din **alineat**, cu majusculă.
- Potrivirea de sunete la sfîrșitul cuvintelor care încheie versurile se numește **rimă**.

3 Ordonăți versurile, apoi transcrieți strofele:

a „Firelor de lămîiță
Văl de brumă argintie
Li se uscă rădăcina.
Mi-a împodobit grădina,”

(Octavian Goga. *Toamna*)

b „De ai, de bună seamă,
Atunci cînd înflorești,
Tu, floare, tot ai mamă?
De ea îți amintești.”

(Grigore Vieru. *Tu, iarbă,
tot ai mamă?*)

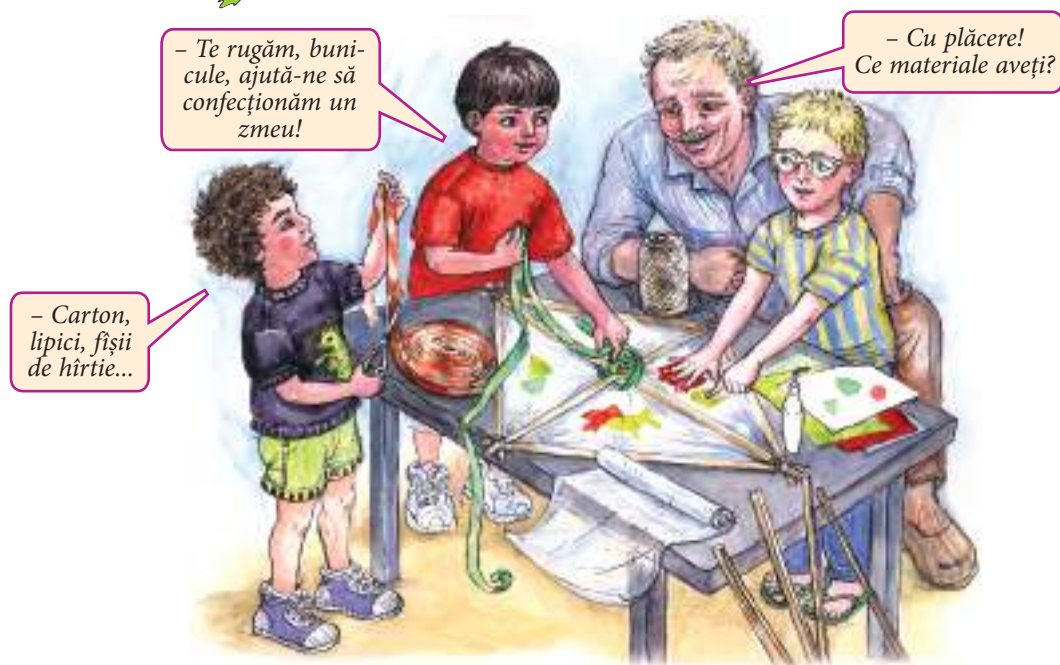
Să lucrăm în echipă!

4 Completați versurile de mai jos cu rimele potrivite.

- Toamna a intrat în casă
- Tot ea ne-a adus alune,
- Și-a pus struguri dulci pe ...,
- Nuci și mere foarte ...

DIALOGUL

Să ne amintim!

- Dialogul este con-vorbirea dintre două sau mai multe persoane.
- Persoanele care comunică sînt, pe rînd, vorbitori și ascultători.

Observați imaginea și răspundeți la întrebări.

- Putem spune că are loc un dialog? De ce?
- Cîte persoane participă la dialog? Care sînt acestea?
- Cine începe dialogul?
- Ce mesaj transmit vorbitorii?
- Care propoziție conține o rugăminte?

2. Continuați dialogul din imagine.

3. Citiți fragmentul pe roluri și observați semnele de punctuație.

„Capra i-a întrebat:

– Pot să am nădejde în voi?

– Să n-ai nici o grijă, mămuca, zise iedul cel mare.

– Dacă-i așa, veniți să vă săruțe mama. Dumnezeu să vă apere de cele rele.”

(Ion Creangă. *Capra cu trei iezi*)

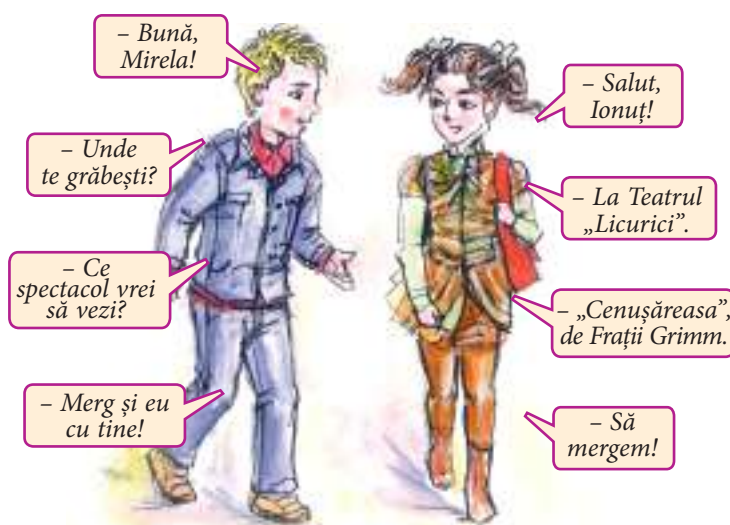
- 4** Transcrieți dialogul și explicați oral semnele de punctuație învățate.
Dănuța privește pe geam.
– Bunicule, de unde vine ploaia? întrebă ea.
– Din nori, puiule. Ploaia aduce multă bucurie oamenilor.

Rețineți!

- Spusele fiecărui vorbitor se scriu de la începutul rândului, cu alineat și cu linie de dialog.
- Înainte de spusele vorbitorului, de obicei, se folosesc două puncte [:].

- 5** Reconstituiți dialogul lucrând în perechi:.

Ce observăm?

Dialogul poate începe cu formule precum:

- *Salut, ce mai faci?*
- *Bună ziua, îmi permiteți să vă pun o întrebare?*
- *Spune-mi, te rog, ...*
- *Îmi pare bine să te văd!*
- *Nu vă supărați, ...*

- 6** Transcrieți dialogul și puneți semnele de punctuație care lipsesc.

Bătrînul întrebă ■

■ Spuneți-mi ■ vă rog ■ unde e Farmacia „Familia mea” ■

Tînărul răspunde ■

■ După prima intersecție, la dreapta ■

Să lucrăm în echipă!

- 7** Creați un dialog pentru una dintre situațiile următoare: la librărie, la bibliotecă, la doctor.

- ✎ Ce nu vă permiteau părinții să faceți când erați mai mici? Dar acum?
- ✎ Continuați interzicerile, care încep cu „Nu e voie să ...”, spuse de părinții voștri.

Nu e voie

– fragment –

după Tudor Arghezi

Mîncarea ar fi gustoasă, dacă nu ar fi atîtea reguli la fiecare mișcare de dimineață și pînă seara. Nimic nu e voie.

Nu e voie să mîzgălești pereții casei cu un creion roșu sau albastru. Nu e voie să zgîrîi ușile. Nu e voie să cari pămînt cu gălețile și să faci cozonaci cu apă în mijlocul odăii. Nu e voie să dai cu pietre în lampă sau să tai canapeaua. Nu e voie să rupi cărțile și să verși cerneală din călimările lui tătuțu. Nu e voie să te pudrezi și să te faci roșu pe față, după ce te-ai făcut negru la bucătărie cu funingine. Nu e voie măcar să te culci nespălat și să dormi plin de noroi în puful alb.

Dar Baruțu e revoltat și de altceva. De vreme ce-l spală seara la culcare, la ce mai folosește spălarea de dimineață, cînd el e curat? Știți cîte neplăceri se strîng într-un spălat? Apă caldă,

apă rece. Săpun mult. Curățatul urechilor, suflatul nasului: o dată, de două ori, de trei ori.

Baruțu dorește o viață fără reguli prin curte, pe câmp, la rațe, la găini, la câini, la pisici, fără trei-patru schimbări de haine pe zi, fără ochiul măicuței, urmărindu-l.

Să intre sub pat și să stea acolo, pînă i-a veni să se urce pe dulap. Să intre pe sub lemne, să se joace cu ciocanul, să calce în noroi pînă la ciorapi și apoi să intre în praf.

El nu se poate plimba decît însoțit. E frînat în toate voințele lui: să umble încet cînd merge repede, să meargă repede cînd umblă încet, să stea cînd pornește, să se miște cînd s-a oprit.

S-a săturat de toată societatea asta civilizată.

Ce observăm?

- Textul scoate în evidență firea unui copil de trei-patru ani, dornic de a cunoaște cît mai multe.
- Autorul ne vorbește prin cuvintele lui Baruțu, cunoscîndu-i gîndurile și sentimentele.

călimară – vas mic în care se ține cerneala

puf – *aici*: plapumă

însoțit – *aici*: împreună cu cineva mai mare

civilizată – manierată, politicoasă

Să înțelegem textul!

- 1 De ce nu-i pare gustoasă mîncarea lui Baruțu?
- 2 Ce nu are voie să facă băiețelul în casă?
- 3 Cine credeți că îi spune lui Baruțu: „Nu e voie...”?
- 4 Ce înseamnă pentru dînsul o viață fără reguli?
- 5 De ce Baruțu iese la plimbare numai însoțit?
- 6 Din ce cauză părinții nu-i permit copilului să facă orice-ar vrea?
- 7 De ce copilul nu vrea să se supună cerințelor impuse de părinți?
- 8 De ce „necazurile” lui Baruțu sînt amuzante?
- 9 Cum trebuie să vă purtați acasă și ce ajutor trebuie să dați părinților și bunicilor?

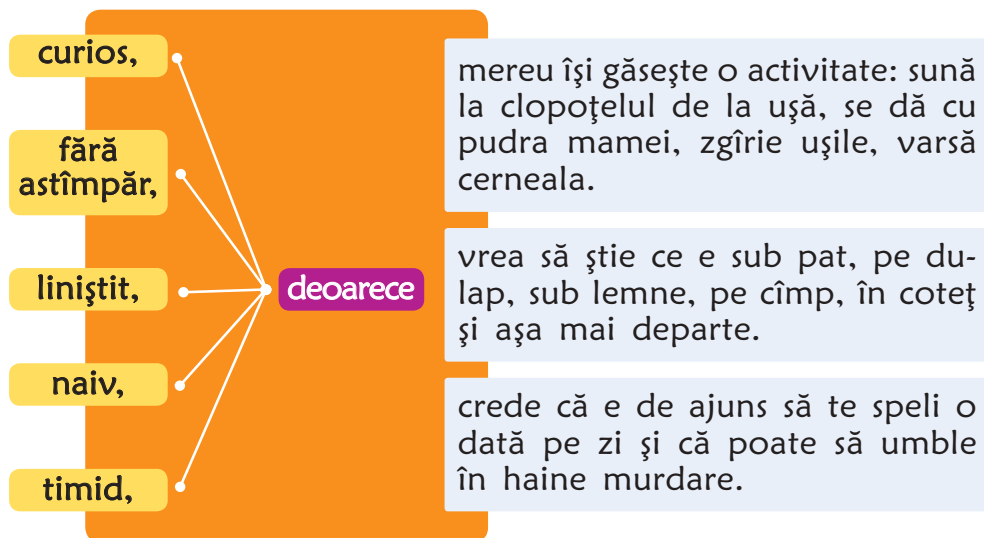
Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiți expresiv textul.

2 Selectați din text cuvinte cu sens opus pentru următoarele: dimineață, spălat, murdar, plăceri, cald, să iasă, repede, s-a pornit.

3 Găsiți cuvintele cu sens apropiat: **mușetel**, revoltat, neplăceri, s-a săturat, voințe, frînat, dorințe, s-a plictisit, necazuri, indignat, **romaniță**, oprit.

4 Alegeți răspunsurile potrivite.
Baruțu este un copilaș:

5 Completați pe caiete enunțurile de mai jos, cu idei înțelese din text.

- Părinții nu-i permit lui Baruțu să facă ce vrea el, pentru că
- Baruțu nu vrea să se spele și dimineața, fiindcă
- Băiețelul nu vrea să fie urmărit de mama, ca să
- Baruțu se vîră peste tot, încearcă de toate, deoarece

6 Transcrieți fragmentul care v-a amuzat cel mai mult.

7 Citiți și înlocuiți cuvântul **curat** cu un alt cuvânt dintre paranteze, care are sens apropiat.

- Ca să eviți îmbolnăvirea, trebuie să mă-ninți cu mâinile **curate**.
- După ploaie, cerul părea mai **curat**.
- Copiii au sufletul **curat** ca îngerii.
- Brotăceii trăiesc numai pe lângă izvoarele cu apă **curată**.

(limpede, nevinovat, senin, spălate)

Ce observăm?

- Cuvântul **curat** are mai multe sensuri.
- Unele cuvinte pot forma familii, prin adăugarea la începutul sau la sfârșitul lor a unor părți.

8 Selectați cuvintele care alcătuiesc o familie: curat, săpun, curățenie, curățel, apă, a curăța, noroi, necurățat, curățătorie, chiuvetă, spălătorie.

9 Ordonați cuvintele proverbului:

mamei tatălui tău povețele nu învățătura uita și Ascultă tale.

Să lucrăm în echipă!

10 Alegeți și argumentați una din ideile de mai jos:

- a** Baruțu este un băiețel care are un comportament firesc pentru vârsta lui.
- b** Baruțu este obraznic și neascultător, nu-și respectă părinții.

Să scriem caligrafic!

Părinții impun reguli copiilor,
deoarece le vor binele.

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Familia mea

după Baruțu și T. Arghezi

Ce observăm?

- Textul este scris de Tudor Arghezi și de fiul său, dezmiertat „Baruțu”.

„Acesta sînt eu. Mă cheamă Toader. [...] *Tata*, cînd mă ia seara călare pe genunchi, să ne jucăm, îmi spune însă «băiatul tatei».

Eu îi iubesc pe toți, dar cel mai mult pe mama și pe tata.

Noi locuim într-o casă mare. Toți la un loc alcătuim o familie.

Mama mea e bună și frumoasă. Ea mă iubește la fel ca și pe sora mea. Nu mă ceartă decît dacă nu sînt cuminte.

Ieri am rupt ziarul tatei ca să fac din el un avion. Mama m-a certat tare de tot. I-am cerut iertare și am promis că nu mai fac. Ea m-a iertat, dar mi-a spus că de azi

Să ne amintim!

- Baruțu este personajul principal în textul *Nu e voie* de Tudor Arghezi.

înainte eu voi avea grijă de ziarul tatei. [...] Azi, tata m-a lăudat. Mi-a spus că un băiat atît de grijuliu n-a mai văzut de cînd e el...

Mama mamei mele e *bunica* mea. Am *două bunici*: mama mamei, care stă cu noi, și mama tatei, care stă la țară, într-un sat de munte. Bunica de aici are părul alb și îmi spune povești frumoase. Cînd eram mai mic, ea mă adormea cîntîndu-mi.

Pe *bunica* de la țară nu o văd decît vara, cînd merg la ea. Acolo e frumos și ea mă lasă să merg singur și să mă joc prin grădină, pe deal și prin sat. Vara trecută am fost cu ea în pădure după fragi. Am văzut pentru prima oară veverițe într-un brad înalt și ciuperci pe jos. Bunica m-a învățat să nu pun niciodată mîna pe ciuperci, pentru că foarte multe sînt otrăvitoare. Numai ea le cunoaște pe cele bune de mîncat.

Tata e cel mai harnic om din lume. Se scoală cu noaptea în cap și pleacă la lucru fără să-l pot vedea vreodată dimineața.

Cînd se întoarce acasă, la prînz, îmi povestește tot felul de lucruri nemaiauzite.

Tata ne cumpără bomboane și ne duce la plimbare sau la cinematograful duminica.

M-a învățat să bat cuie cu ciocanul, să strîng șuruburile la clanța ușii și să lipesc poze în album. Tot el m-a învățat să-mi curăț și să-mi lustruiesc pantofii în fiecare seară. Tata spune că un băiat ordonat trebuie să aibă totdeauna hainele și pantofii curați.

Ileana, *sora* mea, e mai mare ca mine. Ea merge la școală. E în clasa a treia. Știe să spună multe poezii frumoase. Ea m-a învățat să citesc și să colorez.

O dată pe săptămînă, împreună cu ea, o ajut pe mama să spele vasele. Noi le ștergem și le așezăm la loc în dulap.”

- 1** Care sînt membrii familiei lui Toader (Baruțu)?
- 2** Ce trăsături de caracter ale mamei, bunicii, tatei, surorii apreciază copilul?
- 3** De ce mama îl pedepsește pe Baruțu anume în acest fel?
- 4** Îl iubește sora pe Baruțu? Cum v-ați dat seama?
- 5** Ce puteți spune despre familia băiatului?

ATELIER DE CREAȚIE

Povestirea orală după un șir de ilustrații *O zi plină*

1e Omidé o privește cu admirație pe Doinița. Ea crede că aceasta este o fetiță harnică, ascultătoare, bine-crescută. Examinați atent imaginile, observați dacă Omidé are dreptate.

2e Completați spațiile, orientându-vă după imaginile de la exercițiul 1.

- a** Doinița vine de la ..., împreună cu
- b** Fratele și sora iau
- c** Fetița spală
- d** Copiii își pregătesc
- e** Mai târziu, ei au ieșit
- f** După cină, Doiniței îi place să

3e Alcătuiți, oral, un text, dezvoltând ideile din exercițiul anterior.

Evaluare

1 Ordonați replicile și scrieți dialogul.

- Îmi fac mai întâi temele, apoi am să exersez la pian.
- Da, e o idee bună, Viorel.
- Ce faci după ore, Cosmin?
- Vrei să jucăm după aceea o partidă de șah?

2 Completați enunțurile cu cuvinte care denumesc grade de rudenie potrivite.

- Părinții tatălui și ai mamei sînt ... mei.
- Copiii unchiului și ai mătușii sînt ... mei.
- Sora mamei mele este ... mea.

3 Transcrieți propoziția în care cuvîntul evidențiat are sens figurat:

- Mama are o privire **senină**.
- Mîine va fi o zi **senină**.

4 Completați enunțurile cu semnele de punctuație potrivite.

- Scăpărici ■ aprinde luminițele tale ■ S-a făcut noapte ■
- Vezi cît de frumos pot lumina eu ■ Oache ■

5 Realizați, oral, un dialog, ghidîndu-vă după una din imaginile propuse.

LUMEA VIETĂȚILOR

- **Ce animale sălbatice cunoașteți?**
- **Care vă par cele mai interesante, mai ciudate? De ce?**

La grădina zoologică

după Marin Sorescu

...Grădina zoologică e un fel de magazin de jucării, unde tigrii, girafele și leoparzii sînt vii. Vedeți, aceste cuști de fier sau colivii sînt ca niște părinți ai lor: au grijă să nu facă prostii.

Iată, aici reprezentanții mîndrei faune, care știu să urle, să ragă, să zbiere și să scheaune. Oriunde întorci capul, vezi un șarpe sau un leopard, care sare peste un gard.

– Mirela, acela nu se strigă „cuțu-cuțu”, că e struțul! Balaurul ce se prăjește pe nisip e crocodilul, iar bazinul de lîngă el e ca Nilul.

Elefantul care vă privește ursuz e întrebuințat în loc de troleibuz. Încaleci pe el dimineața și pleci la școală, prin pădurea ecuatorială.

Sahara e o regiune și mai dificilă. Pe acolo circulă numai această cămilă. Oriunde ar pleca, își ia întotdeauna apă cu ea.

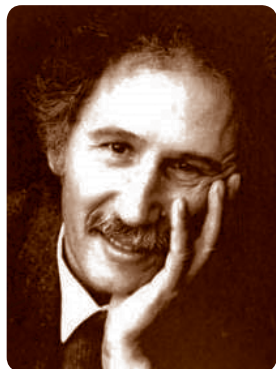
Cangurul are blana roșie. Ca să nu-și piardă puii, îi poartă cu el într-o sacoșă.

Ursul polar poartă, ca un moș, cojoc și fular. Îi e ciudă că aici nu-i ger și-ar intra într-un frigider.

Ce să vă mai arăt? Rinocerul? Dromaderul? Grădina zoologică e foarte frumoasă, dar eu zic să mai mergem acasă.

Ce observăm?

- Autorul privește cu mult umor la înfățișarea și comportamentul animalelor de la grădina zoologică.
- Unele cuvinte din text rimează (leopard – gard, ger – frigider), de aceea textul se aseamănă cu poezia.

Marin SORESCU

(1936–1996)

Scriitor român care a lăsat copiilor operele: *Unde fugim de acasă, Lulu și Gulu-Gulu, Cocostîrcul Gît-Sucit* și altele.

faună – totalitatea animalelor

Nil – rîu din Africa, unde trăiesc crocodilii

Sahara – numele celui mai mare deșert (pustiu) din Africa

sacoșă – *aici*: „pungă” în care își poartă cangurul puii; marsupiu

dromader – cămilă cu o singură cocoasă

Să înțelegem textul!

- 1 Cu ce este asemănată grădina zoologică în text? Voi cu ce o puteți asemăna?
- 2 Care este deosebirea dintre jucăriile de la magazin și animalele de la grădina zoologică?
- 3 Ce sunete scot animalele de la grădina zoologică?
- 4 De ce oare Mirela îl strigă pe struț ca pe un cățel?
- 5 De ce crocodilul pare a fi un balaur?
- 6 Unde îi transportă elefantul pe copiii care trăiesc în satele din pădurile ecuatoriale?
- 7 De ce Sahara e o regiune dificilă?
- 8 Unde își ține cangurul puii?
- 9 De ce ursul polar este comparat cu un moș?

Să dezlegăm tainele textului!

1 Transcrieți numai denumirile animalelor despre care se vorbește în text: rinocer, tigru, leopard, girafă, elefant, căprioară, lup, urs, struț, crocodil, cămilă, hipopotam, șarpe, cangur, dromader.

2 Continuați propozițiile folosind informațiile din text.

- Grădina zoologică e comparată de scriitor cu un
- Ursului polar îi place să trăiască în locuri
- Crocodilul e asemănat cu
- Cangurul își poartă puii într-o

3 Găsiți explicațiile potrivite de pe urmele lăsate de urs:

„elefant *ursuz*”

„o regiune *dificilă*”

„întrebuințat în loc de *troleibuz*”

- cu condiții grele de trai: călduri insuportabile, fără apă, cu vegetație puțină;
- folosit ca mijloc de transport;
- tăcut, trist.

- 4 Găsiți în text cuvinte ce rimează. Recitiți textul, accentuând rimele.
- 5 Alcătuiți propoziții în care cuvintele *vii*, *poartă*, *roșie* și *sare* ar avea alte sensuri decât cele din text.
- 6 Despărțiți în silabe cuvintele: zoologică, jucării, leoparzi, părinți, colivii, oriunde, crocodilul, colivie.
- 7 Alcătuiți enunțuri cu ajutorul cuvintelor: struț, grădină zoologică, rinocer, urs-polar, colivie, ursuz, dificil.
- 8 Priviți fotografiile făcute de Scăpărici, fiind în vizită la grădina zoologică. Alegeți titlul potrivit pentru fiecare. Descrieți un animal la alegere.

- Balerina lacului
- Pescar fără permis
- Corabia deșertului
- Alpinist de profesie
- Regele animalelor

Să lucrăm în echipă!

- 9 Aduceți argumente pro sau contra viețuirii animalelor la grădina zoologică.

Să scriem caligrafic!

Animalele sălbatice sînt una din
multele minuni ale lumii.

CUVÎNTUL

1 Citiți dialogul. Răspundeți la întrebări.

- Din ce sînt alcătuite propozițiile rostite de Scăpărici și de Omidé?
- Cîte cuvinte are fiecare propoziție?
- Care cuvinte au aceeași formă, dar sensuri diferite?

Rețineți!

- Propozițiile sînt alcătuite din cuvinte.
- Cuvîntul are înțeles și este o parte a vorbirii noastre.
- Cuvîntul este alcătuit din unul sau mai multe sunete.
- Sînt cuvinte alcătuite din aceleași sunete, dar care au sensuri diferite.

2 Transcrieți doar cuvintele: oraș, codru, cer, abr, urcă, tonf, frumos, ie, ith.

3 Formați cuvinte noi, adăugînd silabele: *ho-*, *că-* *hai-*, *stră-*, *co-*, *a-*.

- mare – **amare**; • bun – ...; • tare – ...;
- lac – ...; • duc – ...; • rare –

4 Transcrieți versurile. Observați sensurile cuvintelor evidențiate.

„Cel mai mic **boboc** de gîscă,
Vezi, s-a speriat de-o muscă!
Doar cu greu găsi scăpare
Lîngă un **boboc** de floare.”
(T. George. *Dicționar de omonime*)

5 Alcătuiți propoziții în care cuvîntul *liliac* să aibă sensuri diferite.

- ✚ Care sînt animalele voastre dragi?
- ✚ Cum vă jucați cu ele?
- ✚ Ce simțiți cînd vă despărțiți de ele din anumite motive?

Năluca

după Cezar Petrescu

● Cînd tata a adus-o din codru, era un pui mic și fricos de căprioară. Avea ochii mari și umezi. Era gata mereu să fugă.

Cu vremea se împlînzî. Venea singură cînd îi întindeam o bucățică de zahăr.

● Fiindcă fugea atît de sprinten, tata a botezat-o „Năluca”. Toată ziua n-aveam altă grijă decît de Năluca. Așa creștea în mijlocul nostru. Tatei chiar îi părea rău că Năluca a uitat prea repede de libertatea pădurii. Uneori însă se oprea mirosind tristă adierile venite dinspre codru. Nu mai răspundea la chemările noastre.

● Într-o seară, Năluca a dispărut. În zadar am căutat-o peste tot... Plecase pentru totdeauna. Livada a rămas tăcută. Nu mai răsuna de fuga noastră, cînd ne jucam de-a ascunselea.

● În toamnă am mers cu tata la pădure. Ziua cernuse o ploaie mărunță. Picăturile atîrnau pe frunze ca niște cercei de cleștar.

Deodată, în fața noastră a apărut o căprioară. Am tresărit.
– E Năluca! a șoptit tata.

Am întins mîna parcă vrînd să-i dau zahăr. Căprioara mă privi nehotărîtă o clipă. Se porni apoi spre mine. Poate își amintea... Vroiam să-i mîngîi din nou capul mic, botul umed, gîtul catifelat.

Cezar PETRESCU
(1892–1961)

Prozator român care a scris pentru maturi, dar a oferit și micilor cititori câteva cărți excelente: *Fram*, *ursul polar*; *Omul de zăpadă*; *Neghiniță*.

Deodată, Năluca se răsuci scurt pe picioarele subțiri și zvîcni în goană spre adîncul codrului. Poteca pădurii mi s-a părut atît de tristă! Înserarea parcă s-a posomorît.

cleștar – cristal

catifelat – mătăsos, moale

a zvîcni – *aici*: a se repezi pe neașteptate

Să înțelegem textul!

- 1 Cum arăta puiul de căprioară adus din codru?
- 2 Ce nume i-a dat tata? De ce?
- 3 Cum se purta băiatul cu Năluca?
- 4 De ce devenea tristă căprioara cînd mirosea aerul venit dinspre pădure?
- 5 Ce s-a întîmplat în una din seri?
- 6 În ce împrejurări s-au întîlnit din nou tatăl, băiatul și căprioara?
- 7 Ce a simțit copilul în momentul revederii?
- 8 De ce Năluca s-a întors în codru și nu a rămas cu oamenii?

Să dezlegăm tainele textului!

Citiți expresiv textul.

Ordonăți ideile principale.

- Într-o seară, Năluca a dispărut.
- Tatăl și băiatul o reîntîlnesc pe Năluca în pădure.
- Pădurarul a adus un pui de căprioară.
- Năluca a fugit în adîncul codrului.
- Puiul, numit Năluca, a fost împlînzit.

Povestiți fiecare fragment, apoi textul în întregime.

- 4 Transcrieți fragmentul în care e descris puiul de căprioară.
- 5 Grupați perechile de cuvinte cu sens asemănător: **tăcere**, amurg, înserare, adiere, tristă, sprinten, suflare, iute, amărită, **liniște**.
- 6 Formați perechi de cuvinte cu sens opus: **fricos**, a se îmblânzi, greoi, umed, **curajos**, a se sălbătici, sprinten, a dispărut, uscat, a apărut.
- 7 Scrieți pe două coloane cuvintele ce exprimă stările și sentimentele trăite de băiat:
- a împreună cu Năluca; b fără Năluca;
vesel, fericit, îngrijorat, plin de viață, trist, nedumerit.
- 8 Selectați cuvintele care fac parte din aceeași familie: pădure, căprioară, pădurice, dumbravă, pădurar, păduros, pădureț, împădurit, despădurit, codru, a împăduri, a despăduri.

Să scriem corect!

- 9 a Observați scrierea cuvintelor evidențiate din propozițiile date:

- Căprioara locuia cu puii **săi** în codrul verde.
- Împăratul a poruncit feciorilor **să-i** aducă apă vie.

• Cuvîntul **săi** se scrie împreună cînd poate fi înlocuit cu **ei** sau **lui**.
• Înaintea unei acțiuni se scrie **să-i**.

- b Scrieți propoziții în care să folosiți **săi** și **să-i**.

- 10 Descrieți-o pe Năluca prin cuvinte, apoi desenați-o.

Să lucrăm în echipă!

- 11 Imaginați-vă viața căprioarei după ce s-a reîntors în codru. Continuați povestirea.

Să scriem caligrafic!

Animalele îmblînzite se întorc,
mai tîrziu, în sînul naturii.

CUVÎNTUL ȘI SENSURILE LUI

1 Citiți propozițiile de sub imagini. Observați sensurile cuvintelor evidențiate.

Ene a legat mărțișorul de un **corn** al căpriței.

Vânătorul suna cu putere din **corn**.

Ana are o pară și un **corn** cu gem.

2 Înlocuiți cuvintele evidențiate cu cele dintre paranteze.

Casa unchiului Nae e mare. Are patru camere **mari**. Prin geamurile **mari** pătrund razele blânde ale soarelui. În fața casei cresc doi ploi **mari**.

(*largi, uriași, spațioase*)

Să ne amintim!

- Unele cuvinte au aceeași formă, dar sensuri diferite.

3 Înlocuiți cuvintele evidențiate cu altele, care au sens opus.

• El e un băiat scund .	• Sora lui e mare .
• Apa mării era rece .	• Omul era sărac .
• Cerul este senin .	• Ana este veselă .

Ce observăm?

- Cuvintele cu sens apropiat ne ajută să evităm repetările supărătoare.
- Cuvintele cu sens opus fac exprimarea mai convingătoare.
- Schimbarea unei litere într-un cuvânt îi modifică sensul.

4 Completați fiecare proverb cu un cuvânt ce are sens opus celui evidențiat.

- Învăță la **tinerete** ca să știi la ...
- Fă-ți prieteni **noi**, dar nu uita de cei ...
- Adună **vara** ca să ai ...
- **Adevărul** și ... sînt dușmani neînduplecați.
- Omul fără prieteni e ca **stînga** fără ...

Să învățăm jucîndu-ne!

5 Formați cuvinte noi, înlocuind prima literă cu alta: sare, fată, masă, pun.

Model: car – par, sar, iar, dar, rar.

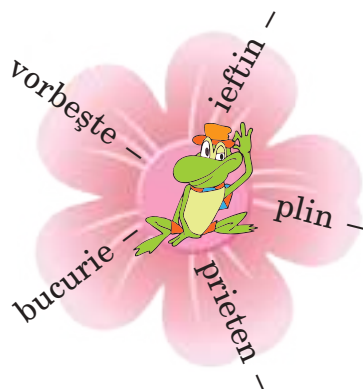
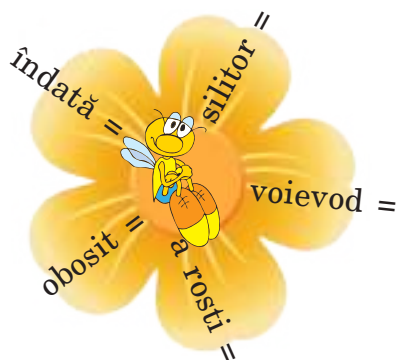
69 Înlocuiți cuvintele evidențiate cu cele dintre paranteze, cu sens asemănător.

Vîntul **clatină** ușor frunzele **îngălbenite**. Ele cad într-o ploaie **lină**. Noaptea **se așterne încet** peste sat. O **liniște adîncă** a cuprins împrejurimile.

(profundă, leagănă, se lasă, aurii, liniștită, tăcere, treptat)

70 Scăpărici vrea să-și îmbogățească exprimarea. Ajutați-l să găsească cuvintele cu sens asemănător pentru cele de pe petale.

68 Găsiți împreună cu Oache cuvintele cu sens opus.

9 Descoperiți cuvintele cu sens asemănător:

victorie
cadou
ingenios
adevărat

deștept
corect
biruință
dar

just
surpriză
isteț
izbîndă

10 Alcătuiți propoziții în care cuvintele *mătură*, *ceară*, *car* să denumească, mai întâi, un obiect, apoi să exprime o acțiune.

11 Formați cuvinte cu sens opus, adăugînd înaintea lor una dintre silabele *ne-*, *in-*, *des-*, *dez-*: disciplinat, mulțumit, a lega, a face, a îmbrăca, lămurit, corect, învelit.

12 Transcrieți versurile de mai jos:

„Stînd pe mal să prind un somn,
M-a cuprins un pui de somn!

Cînd somnul era mai lin
S-a prins de cîrlig un lin!”

(T. George. *Dicționar de omonime*)

a Subliniați cuvintele cu aceeași formă, explicînd sensul lor.

b Formați propoziții noi cu aceste cuvinte.

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Într-o zi pe cînd lucram

de Ana Blandiana

Într-o zi pe cînd lucram
În grădină, pe sub geam,

Îngrijind un trandafir,
Văd că intră-un musafir:

Era mic c-abia-l vedeai,
Dar cu mustăți ditamai;

Încăpea printre uluci,
Dar avea blănița-n dungi;

Era numai cît o floare,
Dar avea patru picioare;

Ochii-albaștri îi clipeau
Și știa să zică „miau”.

Ba să vezi și să te bucuri –
Sărea-n aer după fluturi

Și știa chiar să se joace
Cu cîteva ghemotoace.

Oare, ce-ați fi făcut voi
Cu-acest musafir de soi?

Eu, oaspetele important,
L-am tratat cu lapte cald,

Ca să-l conving să rămînă,
I-am dat și-un pic de smîntînă,

Și pentru că era mic,
L-am botezat Arpagic.

ditamai – aici: foarte lungi

uluci – aici: scîndurile de la gard

de soi – deosebit, ales

arpagic – ceapă mărunță care se răsădește

- 1 Ce musafir a apărut în grădină?
- 2 Cum arăta oaspetele neobișnuit?
- 3 Cum se juca pisicuțul?
- 4 Cu ce a fost ospătat musafirul?
- 5 De ce pisicul a fost răsfățat cu atîtea bunătăți?
- 6 Ce nume a primit motănașul? De ce?
- 7 Cum ați răspunde voi la întrebarea din strofa a noua?

✎ Alcătuiți oral enunțuri, găsind asemănări între animale (câine și lup, cal și zebra etc.), după modelul de mai jos:

„Pisica seamănă cu leopardul, deoarece are și ea blană moale, păr scurt, corp alungit, elastic, aleargă iute, se cațără în copaci, are gheare ascuțite etc.”

După asemănarea lor

după Emil Gârleanu

Demult, demult, făcuse Dumnezeu aproape toate lighioanele Pământului. Pe ultimele hotărî să le creeze după sfatul celorlalte. Astfel putea să cunoască și inima, și mintea celor cărora le dăduse suflet mai înainte.

Se gîndea acum Atotputernicul cum să mai dea aerului o viețuitoare. Iată că văzu sub o frunză o broască. Pe o floare zări o albină și un fluture. În mijlocul unei mreje dintre două crengi descoperi un păianjen. Dumnezeu le chemă la el și zise:

– Vreau să vă plăsmuiesc azi încă o surată. Doresc să aud povața voastră. Tu, broasco, ce sfat îmi dai?

– Privește-mi ochii și fă-i noii viețuitoare niște ochi ca ai mei.

– Bun! Dar tu, fluture?

– Privește la trupul meu!

Ce observăm?

- Întîmplările se petrec la începuturile lumii.
- În text se explică apariția în Natură a unei vietăți.
- Textul este o **legendă**.

- Dar tu, albină?
- Privește la aripile mele!
- Dar tu, păianjene?
- Vezi ce picioare am?!
- Dar tu? întrebă Tatăl

Ceresc pe o șopîrlă.

- Uită-te cît de sprintenă sînt!
- Foarte bine! răspunse Dumnezeu și zîmbi: ochi de broască, trup de fluture, aripi de albină și picioare de păianjen.

Domnul blagoslovi în aer, apoi întinse palma. În mîna Lui răsări deodată noua viețuitoare.

Și așa zbură pentru întîia oară pe pămînt gingașa și zvăpăiata libelulă.

Să ne amintim!

- În unele texte, necuvîntătoarele au însușiri ome-nești.

lighioane – *aici*: animale, insecte

Atotputernicul – Dumnezeu

mreață – *aici*: pînză de păianjen

surată – *aici*: prietenă bună

să plăsmuiesc – să creez, să fac

libelulă – insectă care trăiește, de obicei, pe lîngă ape

Să înțelegem textul!

- 1 Cum a hotărît Dumnezeu să le creeze pe ultimele viețuitoare?
- 2 Cu cine s-a gîndit Atotputernicul să se sfătuiască pentru a face o nouă zburătoare?
- 3 Ce povață i-a dat broasca? Dar fluturele?
- 4 Cum a vrut albină să arate aripile viitoarei zburătoare?
- 5 Prin ce a vrut păianjenul să semene cu noua viețuitoare?
- 6 Ce l-a sfătuit pe Dumnezeu șopîrla?
- 7 Ce fel de vietate a creat Tatăl Ceresc, îmbinînd părți atît de diferite din înfățișarea mai multor viețuitoare?

Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiți expresiv textul. Recitați-l pe roluri.
2. Completați pe caiete propozițiile, folosind cuvintele dintre paranteze. Libelula are ochi ..., trupușorul ..., aripile ..., ... și ..., picioarele Această insectă planează
(*subțiri, spectaculos, mari, lungi, înguste, străvezii, catifelat*)
3. Grupați perechile de cuvinte cu sens apropiat: **demult**, aer, hotărî, zări, povață, ființe, sfat, **odată**, viețuitoare, observă, decise, văzduh.
4. Descoperiți comparațiile potrivite:

ușor ca un ...

subțiri ca ...

sprintenă cum e ...

sclipitor aidoma unui ...

licurici;

fluturaș;

pînza de păianjen;

șopîrla.

5. Găsiți explicațiile potrivite.

Dumnezeu a cerut sfatul mai multor vietăți, deoarece

omul este curios să afle tainele Naturii.

În legendă se explică apariția libelulei, pentru că

dorea să creeze o viețuitoare neobișnuită, nemaipomenit de frumoasă.

6. Înlocuiți cuvintele evidențiate cu cele dintre paranteze.
 - Libelula are aripi înguste, **dar** e o adevărată expertă în arta zborului.
 - Fiecare copil se naște cu un **dar** de la Dumnezeu.
 - Sanda a primit un **dar** de la Moș Nicolae.
(*talent, cadou, însă*)

Să scriem caligrafic!

Vietățile din natură seamănă între ele, chiar dacă sînt foarte diferite.

ATELIER DE CREAȚIE

Compunere orală după un șir de imagini

f Priviți cu atenție banda desenată. Observați cum pictorul „povestește” prin desene o întâmplare.

ze Răspundeți la întrebări, urmărind fiecare imagine în parte.

- a**
 - Ce anotimp este?
 - Cine se află în poiană?
 - Ce organizează animalele?
 - Cine o provoacă pe Țestoasă la întrecere?
- b**
 - Cum aleargă Roșcata?
 - Ce-i spune oare ea Țestoasei?
- c**
 - Ce obstacol apare în calea lor?
 - De ce Roșcata nu poate să-l treacă?
 - Ce face, între timp, Țestoasa?
- d**
 - Cine a ieșit învingătoare în această competiție?
 - Ce soluție credeți că a găsit, în sfârșit, vulpea?
 - Ce sentimente trăiește Țestoasa? Dar vulpea?

se Povestiți întâmplarea redată în imagini, respectând ordinea în care s-au desfășurat faptele. Intitulați textul.

Evaluare

1 Dictare.

Odată, o vulpe vicleană a zărit sus niște struguri frumoși și copti. A sărit, a tot sărit, dar nu a ajuns la ei. Roșcata zise:
– De ce să fiu mîhnită? Strugurii sînt acri.

2 Combinînd literele date, alcătuiți cel puțin trei cuvinte:

• r e m a e g

3 Scrieți cuvinte cu sens asemănător pentru:

• a zărit – • vicleană – • mîhnită –

4 Scrieți cuvinte cu sens opus:

• frumoși – • sus – • acri –

5 Alcătuiți o propoziție în care cuvîntul *dar* ar avea alt sens decît cel din text.

6 Alcătuiți propoziții din cîte două, trei, patru cuvinte în baza imaginilor de mai jos.

IARNA

- 🔍 La ce alte cuvinte vă gândiți când spuneți cuvântul *iarnă*?
- 🔍 Alcătuiți oral enunțuri despre copaci, case, câmpuri, drumuri, așa cum arată ele în timpul iernii.

Iarna

de Nicolae Labiș

Totu-i alb în jur cît vezi,
Noi podoabe pomii-ncarcă
Și visează sub zăpezi
Satele-adormite parcă.

Doamna iarnă-n goană trece
În calești de vijelii;
Se turtesc pe geamul rece
Nasuri cîrne și hazlii.

Prin odăi miroase-a pîine,
A fum cald și amărui.
Zgreaptăna la ușă-un cîine
Să-și primească partea lui.

Tata iese să mai pună
Apă și nutreț la vacă;
Vine nins c-un fel de brumă
Și-n mustăți cu promoroacă.

Ce observăm?

- În timpul lecturii în fața ochilor apar clar mai multe **imagini**: întinderea albă, pomii încărcăți cu zăpadă, încremenirea satelor, hogașurile caselor fumegînd.
- Se poate ușor desena ceea ce descrie poetul în poezie.

cîrn (despre nas) – mic, scurt și cu vârful ridicat puțin în sus

zgreaptăna – se cațără, agățîndu-se cu ghearele

nutreț – hrană pentru animale, furaj

promoroacă – strat subțire de gheață

Nicolae LABIȘ

(1935–1956)

Poet român care a compus poezii și povești încă din copilărie. Poezia *Moartea căprioarei* l-a făcut celebru.

Să înțelegem textul!

- 1 Ce culoare domină în tabloul din poezie?
- 2 Ce podoabe poartă pe ramuri pomii?
- 3 Cum arată satele sub puterea iernii?
- 4 Cine privește din casă vijelia de afară?
- 5 Cum este în casă? Dar afară?
- 6 Ce treburi are tata pe lîngă casă?
- 7 Cu cine seamănă el, venit din gerul de afară?
- 8 De ce natura și casele par ca din povești?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți expresiv poezia.
- 2 Selectați cuvintele ce exprimă sentimentele pe care le transmite poetul: frică, regret, admirație, dezamăgire, surprindere, liniște sufletească, încîntare.
- 3 Numiți ființele care *însuflețesc* peisajul de iarnă:

Ce observăm?

- Din tabloul încîntător al iernii ne dăm seama de sentimentele și stările sufletești ale poetului.
- Peisajul nu este amorțit, ci plin de viață.

4e Citiți versurile care exprimă: **a** culoarea peisajului; **b** mirosul din casă.

5e Ordonăți, apoi transcrieți *tablourile* poeziei.

- Copiii admiră tabloul alb de afară.
- Tata are grijă de animalele din gospodărie.
- Natura doarme sub zăpadă.
- În casă miroase a pâine, e cald și bine.

6e Formați perechi de cuvinte cu sens opus: **vine**, rece, alb, adormite, încărcă, noi, descarcă, vechi, negru, cald, trezite, iese, intră, **pleacă**.

7e Completați propozițiile și veți obține *imagini* din poezie.

- Satele adormite suflă cu vânturi geroase.
- Iarna sînt parcă scufundate în zăpadă, fără viață, încremenite.
- La geamul rece presărat cu zăpadă.
- Tata vine se văd fețe de copii privind afară.

8e a Alegeți cuvintele care fac parte din aceeași familie: sat, sătean, suflet, săteancă, consătean, sătuc, stele, sătesc, sanie.

b Alcătuiți cu două dintre cuvintele selectate cîte un enunț.

9e a Citiți și observați sensurile cuvîntului evidențiat:

Noi ne bucurăm de primii fulgi.

Pădurea a îmbrăcat veșminte **noi**.

b Alcătuiți un enunț în care cuvîntul **noi** ar avea alt sens decît cel din poezie.

10e Faceți un desen în care să ilustrați mesajul poeziei.

11e Memorați poezia *Iarna* de Nicolae Labiș. Scrieți, din memorie, strofa care v-a plăcut cel mai mult.

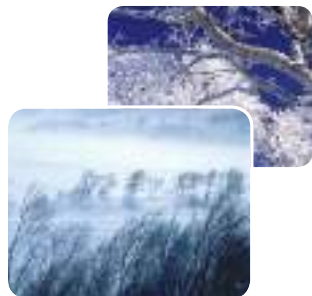
Să scriem caligrafic!

*Iarna e anotimpul gerului și
al zăpezii, dar viața continuă.*

CUVINTE CE DENUMESC FIINȚE, LUCRURI ȘI FENOMENE ALE NATURII

1 Priviți imaginile și spuneți ce reprezintă fiecare.

- Prin cuvintele *bărbat*, *oiță* dăm nume unor **ființe**.
- Prin cuvintele *veioză*, *casă* dăm nume unor **lucruri**.
- Prin cuvintele *promoroacă*, *viscol* dăm nume unor **fenomene ale naturii**.

Rețineți!

Cuvintele ce denumesc ființe, lucruri și fenomene ale naturii pot fi recunoscute prin proba numărării.

2 Schimbați cuvintele: casă, oglindă, bursuc, oraș, sanie, vecin, trăsnet, după modelul: o casă – două case.

3 Găsiți în poezia *Iarna* de Nicolae Labiș câte trei cuvinte care denumesc ființe, lucruri și fenomene ale naturii.

4 Grupați cuvintele pe trei coloane: veveriță, stilou, ceață, prieten, penar, ninsoare, albină, ger, fular, cerb, narcisă, lapoviță.

ființe

lucruri

fenomene ale naturii

5 Transcrieți textul și observați scrierea cuvintelor evidențiate.

Mălini este o comună din munții **Carpați**. Aici s-a născut **Nicolae Labiș**. Elevii din **Chișinău** au vizitat înainte de **Crăciun** muzeul din acest satuc.

Rețineți!

Numele de persoane, de locații, de munți, de ape se scriu cu literă mare.

- ✚ Când împodobiți Pomul de Crăciun?
- ✚ Cu ce fel de jucării îl împodobiți?
- ✚ Ce sentimente și stări sufletești trăiți în acele momente?

Vreau să trăiesc printre stele

după Victor Eftimiu

▲ Un pui de brad se simțea înăbușit la umbra bătrânilor brazi. Își dorea să călătorească liber în țara luceferilor și să poarte pe ramuri pudrerie de steluțe...

▲ Într-o zi, Brăduțul porni spre creasta muntelui. A părăsit rînd pe rînd iepurașii, veverițele și alți prieteni care îi țineau de urît. A ajuns pe o stîncă. Era singur-singurel acolo.

▲ A venit iarna cu viscole și geruri cumplite. Îl orbea pulberea crivățului care purta nămeții din munte în munte, răsturna copacii bătrîni și putrezi. Brăduțului îi părea acum rău că-și părăsise frații din pădure.

– Oare voi cădea și eu pradă pieirii, singur, departe de frații mei? se gîndi el speriat.

▲ – De ce suspini, băiete? îl întrebă un moș care tocmai venea în zbor din slava cerului. Era Moș Crăciun.

– Sînt singur. Nimeni nu mai trăiește aici, sus.

– Dar cu copiii n-ai vrea să te joci?

– M-aș juca, dar ei sînt departe!

▲ Moșul îl urcă pe Brăduț pe umeri și coborî cu el în sat. Îl dăruie unor oameni care aveau copii silitori și ascultători. Copiii îl împodobiră cu jucării și cu nenumărate steluțe. Visul lui se împlinise. Apoi au început toți să cînte și să joace în jurul brăduțului. În adăpostul cald, el s-a înfrățit cu puii de om. Acum se bucurau împreună de sărbătoarea sfîntă a Crăciunului.

luceafăr – nume popular al planetei Venus și al altor stele strălucitoare

nămeți – grămezi mari de zăpadă; troiene

Să înțelegem textul!

- 1 De ce se săturase puiul de brad să trăiască printre brazii bătrâni?
- 2 Ce își dorea foarte mult copăcelul?
- 3 Unde s-a urcat Brăduleț?
- 4 Cum se simțea el acolo, în toiul iernii?
- 5 De ce era atât de speriat puiul de brad?
- 6 Cine a auzit suspinele lui?
- 7 Cui îl dăruie Moș Crăciun pe Brăduleț?
- 8 Ce-au făcut copiii cu darul lui Moș Crăciun?
- 9 De ce era fericit acum puiul de brad?

Să ne amintim!

- În textele artistice, unele obiecte sînt personaje, pentru că au însușiri omenești.

Ce observăm?

- Brăduleț este un personaj. El acționează, gîndește, are emoții, vorbește ca un om.

Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiți expresiv textul. Recitiți dialogul pe roluri.

2 Citiți enunțurile din care aflăm:

- a Ce își dorea brăduțul?
- b Ce l-a întrebat Moș Crăciun?
- c Unde este dus puiul de brad?

3 Alcătuiți cîte un enunț pentru fiecare imagine, după modelul dat:
Moș Crăciun află de durerea lui Brăduleț.

4 Puneți în ordine ideile formulate la exercițiul 3.

5 Transcrieți pe două coloane cuvintele ce exprimă stările sufletești ale lui Brăduleț: trist, încîntat, fericit, singuratic, împlinit, dezamăgit, încrezător, speriat.

- a Brăduleț pe vîrf de munte
- b Brăduleț în mijlocul copiilor

- 6e** Formulați întrebări pentru următorul răspuns:
- Moș Crăciun venea în zbor din slava cerului.
- 7e** Alcătuiți enunțuri cu următoarele cuvinte: nămeți, brad, munte, Moș Crăciun, sărbătoare, steluțe.
- 8e** Povestiți textul, respectând ordinea ideilor formulate mai sus.
- 9e** Imaginați-vă un alt final al povestirii.
- 10e** Transcrieți dialogul dintre Scăpărici și Oache, punând semnele de punctuație care lipsesc.
- Scăpărici ■ cu ce ai împodobit Pomul de Crăciun ■
 - Cu jucării ■ ghirlande și beteală ■ Oache ■

Dicționar cultural

Bradul este un semn al veșniciei, al frumuseții, al voiniciei. Apare în expresii: „frumos ca bradul”, „înalt ca bradul”.

- 11a** Citiți și observați sensurile cuvântului evidențiat.

- Am pus o **stea** în vârful Pomului de Crăciun.
- Laura speră că va ajunge o **stea** de cinema.
- Soarele este cea mai aproape stea de planeta Pamânt.

- b** Alcătuiți enunțuri în care cuvântul **stea** să aibă sensuri diferite.

Să învățăm jucându-ne!

- 12e** Formați echipe în care un elev ar interpreta rolul brăduțului, iar ceilalți ar fi copiii din text. Ce discuție ar avea loc?

Să scriem caligrafic!

Dacă vrei să fii fericit, învață să dăruiești bucurie oamenilor.

CUVINTE CE ARATĂ ÎNSUȘIRI

1 Priviți imaginile. Numiți obiectele și găsiți însușiri pentru ele.

Exemplu: munte înzăpezit

2 Denumiți ființele și lucrurile cărora li se potrivește următoarele însușiri:

- ordonat, silitor, ascultător – ...;
- iertătoare, miloasă, îngăduitoare – ...;
- înalt, înzăpezit, stîncos – ...;
- bun, darnic, bătrîn –

Rețineți!

Putem atribui însușiri ființelor, lucrurilor și fenomenelor naturii.

3 Transcrieți cuvintele-însușiri din fragmentul de mai jos.

Ambițiosul Brăduleț dorea să trăiască printre stele. S-a urcat pe creasta înaltă a muntelui. A venit iarna geroasă. Crivățul nemilos lovea cu putere. Din văzduhul albastru a venit bunul Moș Crăciun. El l-a dăruit pe Brăduleț unor copii ascultători. Ei dansau în jurul brăduțului împodobit.

4 Completați proverbele cu cuvintele-însușiri potrivite dintre paranteze.

- Minciuna are picioare
- Rădăcinile învățaturii sînt ..., dar roadele ei sînt
- Prietenul ... la fapte ... te îndeamnă.
(*dulci, adevărat, scurte, amare, bune*)

5 Completați comparațiile de mai jos cu cuvinte-însușiri potrivite:

flăcău ... ca bradul; stea ... ca diamantul;
obraji ... ca bujorul; moș ... ca pîinea caldă.

6 Alcătuiți propoziții în care să folosiți următoarele cuvinte ce arată însușiri: argintie, roz, duioasă, dulce, geroasă.

7 Selectați din poezia *Iarna* de Nicolae Labiș cuvintele care arată însușiri.

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Legenda bradului

Atunci cînd a venit prima toamnă pe lume, toate păsările s-au grăbit să plece spre țări mai calde. A rămas doar o păsărică mică, zgribulită de frig. Avea, sărăcuța, o aripă ruptă și nu putea să zboare prea mult. S-a dus să ceară ajutor unui stejar, văzîndu-l mai falnic:

– Te rog frumos, lasă-mă să trăiesc printre ramurile tale, căci vine iarna și voi muri fără adăpost!

– Nu pot, i-a răspuns semeț stejarul, nu vreau să-mi mă-nînci ghindele. Caută-ți de drum!

S-a dus biata păsărică și la un fag, dar nici acesta nu s-a îndurat să o găzduiască:

– Îmi pare rău, i-a zis fagul îngrijorat de vîntul ce se întetea. Am deja destule griji și iarna o să fie grea. Nu pot să te ajut!

Și tot așa întreba de la un copac la altul... Biata păsărică nu mai știa încotro s-o ia. Trecînd pe lîngă un brad, auzi deodată:

– Dragă păsărică, nu te mai frămînta! Dacă vrei, rămîi la mine. Împreună vom trece și peste iarna ce vine!

Bucuroasă, pasărea își făcu degrabă un culcuș pe una dintre ramurile bradului. Chiar din noaptea aceea, vîntul rece începu să sufle. Palide, una cîte una, frunzele pomilor cădeau la pămînt. Doar frunzele bradului rămîneau verzi. Toți erau uluiți de o așa minune. Atunci vîntul a hotărît să meargă la Creator să afle dezlegarea:

– Doamne, lasă-mă să scutur și frunzele bradului, așa cum am făcut cu toți copacii!

– Nu, i-a spus bunul Dumnezeu. Bradului să nu-i faci nimic, căci a fost bun cu biata păsărică. De el să nu te atingi!

Și de atunci, toți copacii își pierd haina lor de frunze, doar bradul își păstrează totdeauna cetina verde: fie vară, fie iarnă.

falnic – care atrage atenția prin mărime; măreț, mîndru, semeț

să găzduiască – să adăpostească

- 1 De ce nu a zburat mica păsărică împreună cu suratele ei în țările calde?
- 2 Ce l-a rugat păsărica, în pragul iernii, pe falnicul stejar?
- 3 Ce i-a răspuns acesta?
- 4 Cine a mai refuzat s-o găzduiască pe păsărică?
- 5 Care arbore a chemat-o pe mica vietate, oferindu-i adăpost?
- 6 Ce s-a întîmplat cu toți copacii cînd a bătut primul vînt rece?
- 7 Unde a mers vîntul să afle dezlegarea minunii?
- 8 Ce i-a răspuns Dumnezeu vîntului?
- 9 Ce asemănări găsiți între acest text și legenda *După asemănarea lor* de Emil Gârleanu?
- 10 Cum înțelegeți gîndul: „Dumnezeu răspunde la fapte mari cu daruri mari”?

- Continuați șirul cuvintelor ce se referă la sărbătoarea de Crăciun: *colindă, pruncul Iisus, Betleem ...*
- Intonați câte un fragment dintr-o colindă auzită de la bunici, părinți.

În seara de Crăciun

de George Coșbuc

Afară ninge liniștit
În casă arde focul,
Iar noi, pe lângă mama stînd,
De mult uitarăm jocul.

E noapte, patul e făcut,
Dar cine să se culce
Cînd mama spune de Iisus
Cu glasul rar și dulce:

Cum s-a născut Hristos în frig
În ieslea cea săracă,
Cum boul peste el sufla
Căldură ca să-i facă.

Cum au venit la ieslea Lui
Păstorii de la stîină
Și îngerii cîntînd din cer,
Cu flori de măr în mînă.

Să ne amintim!

- La lectura unor poezii, putem să ne imaginăm ușor cele descrise.

Ce observăm?

- Ilustrația are legătură cu poezia.

iesle – jgheab din care se dă de mîncare vitelor în grajd

Să înțelegem textul!

- Cum e atmosfera din casă?
- De ce copiii au uitat de joc și nu vor să meargă la culcare?
- Despre ce întâmplări minunate le povestește mama copiilor?
- Ce semn dumnezeiesc s-a arătat la Nașterea Domnului?
- Ce v-a impresionat cel mai mult în poezie?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți expresiv poezia.
- 2 Găsiți în poezie cuvinte cu sens opus celor ce urmează: înăuntru, zi, să se scoale, tace, des, bogată, răceală, au plecat.
- 3 Transcrieți strofa în care este înfățișată nașterea lui Iisus.
- 4 Alcătuiți propoziții cu îmbinările de cuvinte: glas dulce, crăciunel dulce.
- 5 Selectați cuvintele ce alcătuiesc o familie: colindător, lin, colindat, cîntă, colindeț, a colinda, colind.
- 6 Scrieți o propoziție despre ceea ce vă doriți de Crăciun.
- 7 Găsiți cuvinte-însușiri pentru cele de mai jos:

foc	jucăuș;	joc	;
noapte	;	mamă	;
sărbătoare	;	flori	.

Dicționar cultural

Crăciunul este una dintre cele mai mari sărbători creștine. De Crăciun sărbătorim Nașterea Mîntuitorului Iisus Hristos.

- 8 Transcrieți dialogul, punînd semnele de punctuație care lipsesc:

- Moș Crăciun ■ de unde vii ■
- Vin de departe ■ Scăpărici ■ din ținuturile zăpezilor ■
- Cu ce ai ajuns pînă aici ■ Moșule ■
- Cu sania trasă de bunii mei reni ■

- 9 Memorați poezia. Scrieți prima strofă după auto-dictare.

E bine să știm!

E corect să folosiți urările:
„Crăciun fericit!”
„Sărbători fericite!”
„La mulți ani!”

Să scriem caligrafic!

Sărbătoarea Nașterii lui Iisus Hristos
ne umple sufletele de lumină.

CUVINTE CE EXPRIMĂ ACȚIUNI

1 Priviți imaginile. Spuneți ce face fiecare persoană.

Ce observăm?

- Cuvintele **colindă**, **coace**, **desenează** exprimă acțiunile făcute de persoanele din imagini.

2 Alcătuiți propoziții folosind cuvintele: scrie, aduce, țese.

3 Completați enunțurile utilizând cuvintele alăturate.

De Crăciun, copiii ... în cete.

Moșul cu plete dalbe ... daruri copiilor cumiști.

Nepoții ... bradul cu beteală strălucitoare.

Bunica ... crăciunei gustoși.

Raluca le ... bunicilor o scrisoare.

a copt

împarte

expediază

decorează

colindă

4 Găsiți cuvinte-acțiuni care au sens opus:

- a împodobi – ...;
- a coboară – ...;
- a câștiga – ...;
- intră – ...;
- s-a născut – ...;
- se odihnesc –

5a Selectați din poezia *În seara de Crăciun* cuvintele ce exprimă acțiuni.

b Alegeți unul dintre ele și alcătuiți propoziții punând în față cuvântul *ieri*, *acum*, *mîine*.

6 Citiți cu atenție și indicați în care enunț cuvântul evidențiat exprimă o acțiune.

- Eu **port** cu multă plăcere noul costum.
- În orașul Constanța e cel mai mare **port** din România.
- Marcela era îmbrăcată în **port** național.

PĂRȚILE COMPUNERII

Poveste cu Moș Crăciun

E Ajunul Crăciunului.

Ninsoarea cade în perdele grele. Irinuța încă nu doarme.

Știe că în noaptea aceasta trebuie să vină Moș Crăciun pe o rază de lună, cu traista plină de daruri. Fetița îl așteaptă cu înfrigurare.

Deodată, în pod se auzi un zgomot ciudat. Irinuța s-a ridicat repede din pătuț, privind spre șemineu. Îi spusese tata că Moșul lasă darurile prin coșul sobelor. Văzu o funioară cu un pachet strălucitor la capăt. Fetița înmărmuri, dar găsi puterea să se apropie de șemineu. Luă darul și-l dezveli încetișor. Nu-și credea ochilor: o păpușă cu păr auriu îi zîmbea prietenește. Era darul ce i-l ceruse Moșului.

Fericită, strînse păpușica la piept. Se urcă în pătuc și adormi fericită.

Ce observăm?

- Părțile compunerii:

I **introducerea**
(locul, timpul
și personajul)

II **cuprinsul**
(faptele în
ordinea în care
s-au desfășurat)

III **încheierea**
(sfârșitul acțiunii)

Omidé a încurcat părțile compunerii. Ajutați-o să le ordoneze, rescriind textul ce urmează.

Mieunică

Toată iarna Petruț a avut grijă de Mieunică. Acum ei sînt prieteni de nedespărțit.

Deodată, băiatul a auzit un mieunat jalnic. S-a apropiat imediat de locul cu pricina. Ce să vadă? Lîngă gard stătea ghemuit un motănaș alb. L-a ridicat cu mare grijă de la pămînt. Avea pe gene promoroacă și tremura.

Era un ger cumplit. Petruț se întorcea grăbit de la școală.

- ✚ Ce atmosferă este în casă în ajunul sărbătorilor de iarnă, când miroase a piine coaptă, a bucate gustoase?
- ✚ Vă place să mergeți cu colindatul, cu uratul, cu semănatul? De ce?

În ajun de Anul Nou

după Fănuș Neagu

Mama cînta în timp ce frămînta aluatul. În casă mirosea a vanilie și a scorțișoară. Afară ningeă îndesat. Bănică privea pe fereastră, atras de jocul fulgilor. Ei se roteau și cădeau pe sania lui, rezemată de salcîmul gros. I se păru-se că ninsoarea capătă culoarea albastră și asta nu putea să fie adevărat. S-a întors și a întîlnit ochii mamei, care-l priveau blînd. Mama l-a mîngîiat pe frunte. Mîna mirosea frumos a vanilie.

– Culcă-te, i-a spus ea, mîine-i ajunul Anului Nou și vrei să mergi cu uratul, cu George și Radu.

Bănică se strecură sub plapumă și adormi cu gîndul la colacul pe care îl făcuse mama pentru el. Spuse ceva prin somn și zîmbi. Visa... Se făcea că el are mulți colaci și doi saci de nuci poleite. Sub fereastră cîntau o căprioară și patru iepuri. Bănică deschise ușa și îi chemă în casă. Căprioara intră întîi. Iepurii se suiră pe scaune. Bănică le împărți un colac rumen și nuci aurite...

– Bănică, hai! E dimineată!
 Bănică recunosc glasul mamei.
 – Scoală-te! Au venit George și Radu
 să plecați cu uratul.

Sub geam, în zăpadă, Radu și George
 făceau repetiție:

„Mîine anul se-nnoiește...”

Să ne amintim!

- În texte, spusele personajelor sînt indicate cu **linie de dialog** (–).

scorțișoară – aici: aromă care se pune în cozonac

îndesat – aici: puternic, abundent, des

poleite – acoperite cu un strat subțire de vopsea aurie, argintie

Să înțelegem textul!

- 1 Ce face mama?
- 2 Cum miroase în casă?
- 3 Ce face Bănică?
- 4 Cum îl privește mama pe băiețel?
- 5 Ce-i spune mama feciorului?
- 6 La ce se gîndește Bănică înainte de a adormi?
- 7 Ce vis ciudat a avut Bănică?
- 8 De ce mama l-a trezit dimineața pe Bănică?

Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiți expresiv textul.

2 Continuați enunțurile cu idei înțelese din text.

- În casă mirosea plăcut, îmbietor, pentru că
- Mama l-a mîngîiat pe Bănică, deoarece
- Băiețelul zîmbea prin somn, fiindcă
- Copiii urmau să plece cu uratul, pentru că

3. Completați enunțurile cu *s-a*, *sa*, *l-a*, *la*.

- Bănică o iubește mult pe mama
- Băiatul ... culcat cu gîndul ... colăcelul copt de mama.
- Ea ... sărutat cu duioșie pe obrăjorii rumeni.

4. Precizați sensurile cuvîntului evidențiat.

Mama cîntă și **frămîntă** aluatul.

De emoție, fetița își **frămîntă** poala rochiei.

Elevul își **frămîntă** mintea cum să rezolve o problemă.

5. Împărțiți textul în fragmente, după ideile următoare:

- Bănică admiră ninsoarea.
- Mama îl îndeamnă să se culce.
- Băiatul visează niște întîmplări ciudate.
- Prietenii îl așteaptă să plece cu uratul.

Să ne amintim!

- Povestirea textului se face mult mai ușor, dacă ne orientăm după planul de idei.

6. Povestiți textul după planul de idei de mai sus.

Să scriem corect!

- 7.
 - scoală-te – te scoală;
 - culcă-te – ...;
 - grăbește-te – ...;
 - îmbracă-te –

8. Alegeți din text 5-7 cuvinte ce denumesc lucruri sau ființe și scrieți-le despărțite în silabe.

9. Enumerați toate obiectele de culoare albă, naturală, pe care le cunoașteți.

Exemplu: făină, ...

10. Răspundeți în scris la primele trei întrebări ale textului.

Să lucrăm în echipă!

11. Imaginați-vă ce ar fi visat Bănică în continuare, dacă nu l-ar fi trezit mama.

Să scriem caligrafic!

Copiii trăiesc alături de părinți bucuria sărbătorilor de iarnă.

Evaluare

1 Citiți cu atenție textul.

Ana și Gicu sînt la munte. Ninsoarea cade în perdele grele. Un fulg argintiu s-a așezat în palma fetei. Ana îi vorbește încîntată:

– Ești ca o steluță strălucitoare, fulgule! De ce v-ați așternut într-un covor alb pe pămînt?

Ca prin farmec, fetița a auzit un glas:

– Noi ocrotim de ger firele fragede de grîu.

2 Răspundeți în scris la întrebări.

- Unde se află Gicu și Ana?
- Cu cine discută fetița?

3 Transcrieți din text spusele fetei.

4 Alegeți și scrieți din text cîte două cuvinte care:

- a** denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii;
- b** arată însușiri;
- c** exprimă acțiuni.

5 Priviți imaginea de mai jos și alcătuiți în scris 3 propoziții.

ÎN LUMEA POVEȘTIILOR

- ✚ Vă plac poveștile? De ce? Ce povești cunoașteți?
- ✚ Ce e posibil în povești, iar în viața reală – nu?

Degețica

– fragment –

după Hans Christian Andersen

A fost odată o femeie care dorea tare mult să aibă un copilăș. Atunci s-a dus la o babă vrăjitoare și i-a spus necazul ei. Vrăjitoarea i-a dat un bob de orz, pe care femeia l-a pus într-un ghiveci. Îndată a răsărit o leaie mare și frumoasă.

În mijlocul florii stătea o fetiță mică, gîngășă și drăgălașă. Fetița nu era mai mare decît un deget.

I-au spus Degețica. Avea ghetuțe verzi, păr mătăsos și ochișori ca niște petale cernute din cer.

– Fetița mea! strigă femeia amețită de fericire.

I-au făcut leagăn dintr-o coajă de nucă, saltea din flori albastre de toporași, iar plapuma era o petală de trandafir.

Într-o noapte, pe cînd fetița dormea frumușel în pătucul ei, în casă a intrat o broască urîță, mare și jilavă.

– Ah, ce soție frumușică am găsit pentru feciorul meu! zise ea.

Broasca a înșfăcat pătucul și a sărit în grădină.

Degețica se trezi pe o frunză de nufăr, în mijlocul unei bălți. Porni a plînge amarnic.

Plînsetul ei a fost auzit de peștișorii cei buni. Ei au tăiat cu dințișorii firul care ținea frunza de nufăr și au împins-o pe râu în jos. Broaștele cele urâte nu mai puteau s-o ajungă.

Acum veselă, fetița privea în jurul ei. Era așa de frumos pe unde o purta frunza plutitoare!

ghiveci – aici: vas în care plantăm flori de cameră
mătășos – moale, lucios

Ce observăm?

- În text sînt prezentate mai multe personaje fantastice: **Degețica, broasca, peștișorii**.
- În basme și povești, frumosul se luptă cu urîtul, iar binele – cu răul.

Să înțelegem textul!

- 1 Ce își dorea femeia foarte mult? De ce?
- 2 Cum a ajutat-o vrăjitoarea pe nefericita femeie?
- 3 De ce i-au dat fetei numele Degețica?
- 4 Cum arăta ea? Dar pătucul ei?
- 5 Ce s-a întîmplat într-o noapte?
- 6 De ce plîngea Degețica?
- 7 Cum au salvat-o peștișorii pe fetiță?
- 8 De ce nu era posibilă însoțirea fetei cu broscioiul?

Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiți expresiv textul. Delimitați fragmentele folosind planul de idei de mai jos:

- Degețica era o fetiță mică, drăgălașă și gingașă.
- Într-o noapte, o broască a furat-o pe fetiță ca s-o mărite cu fiul ei.
- Cînd a văzut unde se află, Degețica s-a speriat și a început să plîngă.
- Salvată de peștișori, Degețica și-a început călătoria pe râu.

Hans Christian ANDERSEN
(1805–1875)

Scriitor din Danemarca, unul dintre cei mai mari creatori de basme și povești din lume. Basmele lui – *Crăiasa Zăpezii, Degețica, Rățușca cea urîță* – sînt îndrăgite de copiii din toată lumea.

2. Continuați enunțurile.

- Femeia era nefericită, pentru că
- Fetiței i-au pus numele Degețica, fiindcă
- Broasca urâtă dorea ..., deoarece

3. Completați propozițiile cu cuvinte-însușiri selectate din text.

- Fetița era ..., ... și
- Broasca era ..., ... și

4. Alcătuiți comparații.

Degețica era frumoasă asemenea ...; gingașă ca ...; mică precum

5. Priviți imaginile alăturate. Descoperiți sensurile cuvântului *ghiveci* și alcătuiți propoziții.

6. Formulați cel puțin două întrebări pentru următoarea propoziție.

- A doua zi, Degețica s-a trezit pe o frunză de nufăr.

7. Selectați cuvintele care pot forma o familie: deget, degerat, degetar, Degețica, dezlegat, degetuț, degețel.

Să scriem corect!

8. a Citiți propozițiile și observați cum se scriu cuvintele evidențiate.

- Broasca **ia** pătucul Degețicăi.
- Vrăjitoarea **i-a** dat femeii un bob de orz.

b Alcătuiți propoziții cu **ia** și **i-a**.

- Cuvântul **ia** poate fi înlocuit cu **apucă**, **prinde**, **ține**.
- Înaintea unei acțiuni se scrie **i-a**.

Să lucrăm în echipă!

9. Povestiți prin ce aventuri credeți că a mai trecut Degețica.

Să scriem caligrafic!

Când ești mic și neputincios, apare cineva care te ajută la greu.

SILABA. DESPĂRTIREA CUVINTELOR ÎN SÍLABE

- 1 a** Construiți propoziții în baza imaginilor de mai jos. Despărțiți în silabe cuvintele din propozițiile formate.

- b** Spuneți câte silabe are fiecare cuvânt.

Rețineți!

- Silaba este sunetul sau grupul de sunete rostit printr-o singură deschidere a gurii.
- Pe rîndul următor se trec numai silabe întregi.
- La trecerea cuvîntului dintr-un rînd în altul nu se lasă singură și nu se trece singură silaba alcătuită dintr-o literă.

- 2** Combinați silabele de mai jos și formați diferite cuvinte: se, cioa, tre, că, te, cea, par, vin, plim, re, de, ba, ca, pi, ră.
- 3** Transcrieți din textul *Degetica* după H.Ch. Andersen câte cinci cuvinte care conțin o silabă, două silabe, trei silabe.

Să învățăm jucîndu-ne!

- 4** Formați, după model, câte două cuvinte noi, înlocuind prima silabă cu alta: soare, mamă, vorbă, rață.

Model: vară – cară, rară.

- 5** Arătați cum pot fi despărțite la capătul rîndului cuvintele: eveniment, familie, acordeon, toporași, prietenie.

Exemplu: com-petiție, compe-tiție, competi-ție.

- 6** Descoperiți și scrieți cele două cuvinte „ascunse” în interiorul fiecăruia dintre cele ce urmează: calcar, tortură, lovitură, aparține, mirare.

- ✎ Cum înțelegeți proverbul: „După faptă și răsplată”?
- ✎ Spuneți ce fapte urâte vă displac cel mai mult.

Judecata vulpii

după Petre Ispirescu

✎ Într-o zi, un om a scăpat de la moarte un șarpe peste care se rostogolise o stîncă.

✎ După ce s-a văzut liber, șarpele zise:

– Acum am să te mănînc! Sînt lihnit de foame.

– Asta ți-e dreptatea, șarpe? Hai să mergem la judecată! Șarpele îl mai slăbi puțin pe om din strînsoare, iar acesta porni grăbit la judecată.

În calea lor apăru o vulpe.

✎ – Vulpeo, zise omul, iată ce bine i-am făcut eu acestui șarpe și iată ce rău vrea să-mi facă el mie. Judecă tu!

– Ca să judec trebuie să merg la fața locului și să văd întocmai cum s-a întîmplat.

Ajunși la fața locului, omul începu să povestească amănunțit.

După ce se gîndi puțin, vulpea zise:

– Omule, eu una nu cred că a încăput șarpele în văgăuna aceea.

– Ba am încăput, zise șarpele și se descovrigă de pe om, vîrîndu-se cît mai bine în văgăună, ca să încapă.

Omul, care pricepuse șiretenia vulpii, dădu piatra la loc și acoperi văgăuna cu șarpele. Acesta strigă dinăuntru:

– Acum vezi, vulpeo?

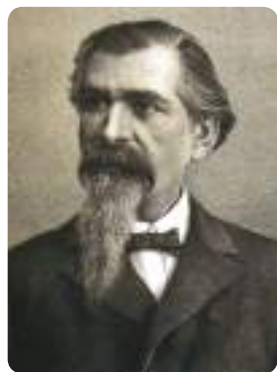
– Văd!

– Judecă!

– Judec după dreptate: să rămîi mai departe în văgăună, așa cum ai fost cînd omul a vrut să-ți facă bine, iar tu l-ai răsplătit cu rău.

Să ne amintim!

- În basme, unele personaje sînt pozitive, altele – negative.

Petre ISPIRESCU

(1830–1887)

Scriitor român mult îndrăgit de copii. Cele mai cunoscute basme scrise de el sînt:

Prîslea-cel-Voinic și merele de aur, Aleodor împărat, Greuceanu, Țapul și șarpele și altele.

judecată – soluție dată într-un conflict

văgăună – *aici*: adîncitură în pămînt, groapă mică

se descovrigă – se dezrăsuci, se desfăcu

lihnit de foame – foarte flămînd

Să înțelegem textul!

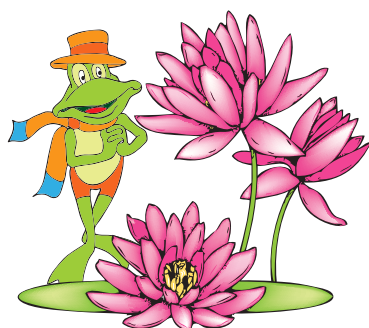
- 1 Ce faptă bună a făcut omul?
- 2 Cum a vrut șarpele să-l răsplătească?
- 3 Unde s-au dus cei doi?
- 4 Ce le-a cerut acestora vulpea?
- 5 Cum l-a provocat vulpea pe șarpe să se vîre din nou în văgăună?
- 6 De ce șarpele nu a priceput planul vulpii?
- 7 Ce făcu omul?
- 8 De ce a judecat vulpea astfel fapta șarpelui?
- 9 Care sînt personajele pozitive? Dar personajul negativ?
- 10 Ce fragment din poveste ilustrează imaginea?

Să dezlegăm tainele textului!

Ce observăm?

- În text se întâlnesc atât personaje **reale**, cât și **fantastice**.

este bun
la suflet,
mărinimos

este rău
și lăcom

șarpele nu a
fost recunoscă-
tor: la bine a
vrut să răspun-
dă cu rău

este slab
de minte

2 Ordonați pe caiete ideile textului, apoi citiți fragmentul corespunzător fiecărei idei.

- Nerecunoscător, șarpele vrea să-și mănânce salvatorul.
- Un om salvează un șarpe.
- Șarpele este pedepsit după dreptate.
- Omul o roagă pe vulpe să judece fapta.
- Vulpea revine cu cei doi la locul faptei și-l provoacă pe șarpe să intre înapoi în văgăună.

3 Continuați pe caiete ideile, alegând argumentele scrise de Oache pe frunzele de nufăr.

- Omul îl salvează pe șarpe, deoarece ...
- Șarpele vrea să-l mănânce pe salvatorul său, pentru că ...
- Șarpele nu a priceput planul înțelept al vulpii, fiindcă ...
- Vulpea a judecat drept cazul, pentru că ...

4 Selectați din cuvintele de mai jos pe cele ce arată:

a însușirile omului:

• descurcăreț	• fricos	• rău
• mărinimos	• bun	• sincer

b însușirile vulpii:

• șireată	• isteată	• răutăcioasă
• lăcomă	• înțeleaptă	• pricepută

5 Alcătuiți propoziții cu următoarele cuvinte și expresii: stîncă, judecată, șarpe, vulpe, lihnit de foame, la fața locului.

6 Citiți textul pe roluri, apoi povestiți-l după planul de idei.

Să scriem caligrafic!

Bine sapă groapă altuia cade singur în ea.

SUNETUL ȘI LITERA. VOCALELE ȘI CONSOANELE

1 Citiți propozițiile de mai jos și răspundeți la întrebări.

- Fetița călătorea încântată pe o frunză plutitoare.
- Degețica se simțea neajutorată.

2 Câte cuvinte are fiecare propoziție de mai sus?

3 Câte silabe are fiecare cuvânt din prima propoziție?

4 Câte sunete are cuvântul *frunză*?
Dar litere?

5 Rostiți fiecare sunet din cuvântul *frunză*. Cum se pronunță (ușor sau mai greu) sunetele „f”, „r”, „n” și „z”? Dar sunetele „ă” și „u”?

Rețineți!

- Sunetele se aud și se rostesc.
- Literele se văd, se scriu și se citesc.
- Sunetele *a, ă, î (â), e, i, o, u* se pronunță ușor. Ele se numesc **vocale**.
- Sunetele care se pronunță mai greu, cu ajutorul vocalelor, se numesc **consoane**.

6 a Transcrieți propoziția despărțind fiecare cuvânt în silabe.

- În basme, binele întotdeauna învinge răul.

b Subliniați vocalele cu o linie, iar consoanele cu două linii.

7 Scrieți cinci cuvinte care să înceapă cu o vocală și alte cinci care să înceapă cu o consoană. Alcătuiți propoziții cu două dintre ele.

8 Schimbați prima consoană din cuvinte, obținând altele noi: var, lac, vară, port, vale, ramă.

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Răţuşca cea urâtă

– fragment –

după Hans Christian Andersen

În sfârşit, oul cel mare a crăpat. „Piu, piu!” a spus puiul şi a ieşit din găoace: era mare şi urât. „Da ce mare-i! Nu seamănă cu ceilalţi. Să fie un pui de curcă?” se gândi raţa-mamă.

A doua zi, raţa s-a dus cu toată familia la apă. Răţuştele înotau de minune.

– Uite ce bine dă din picioare şi puiul cel mare! E copilul meu! Dacă te uiţi bine la el, e chiar drăguţ!

Apoi i-a dus în curtea cea mare a raţelor.

– Frumoşi copii ai! a zis o raţă cu panglică la picior. Numai unul e tare urât: greoi şi cenuşiu!

– E drept că nu-i frumos, dar e plăcut la fire şi înoată mai bine decât ceilalţi!

Pe biata răţuşcă au început s-o ciupească toate raţele şi s-o ia peste picior. Săraca de ea, nu mai ştia unde să se ducă şi ce să facă! Era mîhnită din pricină că era aşa de urâtă.

Într-o zi, răţuşca n-a mai putut răbda şi a fugit. Aşa a ajuns la baltă cea mare, unde a trăit toată vara.

A sosit toamna. Frunzele pădurii s-au îngălbenit.

Într-o seară, cînd tocmai asfîncea soarele, s-a lăsat pe lac un cîrd de păsări mari şi frumoase. Erau lebedele. Hotărî să zboare la ele. Simţi deodată că are putere în aripi. Le întinse larg şi-şi luă zborul către lebede. Cînd a ajuns, şi-a plecat capul în faţa păsărilor albe ca zăpada, ruşinată de urîtenia ei.

Cînd colo, ce să vadă în oglinda apei? Chiar pe ea însăşi. Nu mai era pasărea cenuşie şi urâtă. Era şi ea lebedă!

- 1 Cum era puiul care a ieşit ultimul din ou?
- 2 Ce a păţit răţuşca cea urâtă în curtea orăţaniilor?
- 3 Cine a venit la baltă într-o seară de toamnă?
- 4 Ce a văzut pasărea în oglinda apei?

✚ Imaginați-vă că în timpul pescuitului ați prins un peștișor de aur. Apoi l-ați eliberat și acum el vrea să vă răsplătească. Ce i-ați cere peștișorului de aur?

Țăranul și duhul apelor

după Lev Tolstoi

☞ Odată, un țăran își scăpă toporul în râu. De necaz, se așează pe mal și plânse amar.

☞ Duhul apelor îl auzi, i se făcu milă de țăran și îi aduse din râu un topor de aur. Îl întrebă:

– Al tău este toporul acesta?

Țăranul răspunse:

– Nu este al meu.

☞ Duhul apelor aduse un alt topor, de argint.

– Nici acesta nu este al meu.

Atunci duhul apelor aduse un topor obișnuit.

Țăranul se bucură:

– Acesta-i toporul meu!

Duhul apelor îi dăruie toate cele trei topoare, ca răsplată pentru cinstea de care dăduse dovadă.

Acasă, țăranul arată prietenilor topoarele primite în dar și le povestește toată întâmplarea.

☞ Unul din ei se gîndi să facă la fel: se duse pe malul râului și își aruncă într-adins toporul în apă. Se așează pe mal și începu să se căineze.

Duhul apelor veni cu toporul de aur și îl întrebă:

– Al tău este toporul acesta?

Țăranul strigă bucuros:

Ce observăm?

- Duhul apelor este un personaj fantastic.

– Al meu este, al meu!

 Duhul apelor nu-i dădu nici toporul de aur și nici toporul care-i aparținea, drept pedeapsă că a mințit.

duhul apelor – zeitate care protejează apele
să se căineze – să se tînguie; să se plîngă

Să înțelegem textul!

Lev TOLSTOI

(1828–1910)

Este un mare scriitor rus căruia i-au plăcut mult poveștile, repovestindu-le pentru copii și maturi.

- 1 Ce i s-a întîmplat odată unui țăran?
- 2 De ce a început să plîngă țăranul?
- 3 Cine l-a auzit tînguindu-se?
- 4 Ce fel de topor i-a adus țăranului duhul apelor prima oară? Dar a doua oară? A treia oară?
- 5 De ce țăranul a refuzat să ia primele două topoare, acceptîndu-l doar pe al treilea?
- 6 Cum l-a răsplătit duhul apelor pe țăran?
- 7 De ce i-a făcut duhul apelor un dar atît de bogat?
- 8 Ce a făcut un alt țăran?
- 9 Ce topor i-a adus acestuia duhul apelor?
- 10 De ce duhul apelor nu-i dădu nici un topor celui de-al doilea țăran?
- 11 Care sînt personajele pozitive? Dar cel negativ?

Să dezlegăm tainele textului!

Citiți expresiv textul. Recitați-l pe roluri.

Scrieți ideile principale de mai jos în ordinea în care apar în text.

- Duhul apelor nu-i dădu țăranului nici un topor.
- Duhul apelor îi aduce țăranului un topor de aur.

- Un alt țăran își aruncă toporul în apă, așteptând darul bogat de la duhul apelor.
- Un țăran își scăpă toporul într-un râu.
- Țăranul primește în dar toate trei topoare.

3 Găsiți în text cuvinte cu sens opus pentru următoarele: bucurie, se ridică, rîse, a dus, răspunse, neobișnuit, dușmani, trist.

4 Alegeți de pe steluțele lui Scăpărici răspunsul potrivit pentru ideile de mai jos.

- Scăpîndu-și toporul în apă, țăranul a început să plîngă, fiindcă
- Țăranul a luat bucuros doar toporul său, obișnuit, pentru că
- Duhul apelor l-a pedepsit pe al doilea țăran, deoarece

5 Precizați trăsăturile de caracter care se potrivesc celor doi țărani.

• cinstit	• lacom	• viclean
• sincer	• harnic	• mincinos

6 a Citiți și observați sensul cuvîntului evidențiat.

- Țăranul sărac avea o inimă de **aur**.
- Celălalt țăran s-a lăcomit la toporul de **aur**.

b Alcătuți propoziții în care cuvîntul **aur** să aibă sensuri diferite.

Să lucrăm în echipă!

7 Imaginați-vă că l-ați întîlnit pe al doilea țăran pe malul râului. Ce sfaturi i-ați da?

Să scriem caligrafic!

Ipunînd adevărul, cîștigăm respectul și admirația celor din jur.

ALFABETUL

1e Citiți și memorați alfabetul limbii române:

a A (a)	g G (ghe)	n N (ne)	ț T (țe)
ă Ă (ă)	h H (haș)	o O (o)	u U (u)
â Â (î din a)	i I (i)	p P (pe)	v V (ve)
b B (be)	î Î (î din i)	q Q (kü)	w W (dublu ve)
c C (ce)	j J (je)	r R (re)	x X (ics)
d D (de)	k K (ca)	s S (se)	y Y (i grec)
e E (e)	l L (le)	ș Ș (șe)	z Z (ze)
f F (fe)	m M (me)	t T (te)	

Rețineți!

- Totalitatea literelor aranjate într-o anumită ordine formează **alfabetul**. Alfabetul limbii române are 31 de litere.
- Când cuvintele încep cu aceeași literă, aranjarea lor în ordine alfabetică se face după a doua, a treia literă etc.

2e Scrieți alfabetul, după model:

a A, ă Ă, â Â, b B, c C, d D...

3e Scrieți în ordine alfabetică cuvintele: mărgea, caiet, poveste, floare, acadea, veste, enigmă, baghetă, nobil, dar, gheretă, kilogram, lance, soră, horă, zar, xilofon, școlar, tată, țară.

4e Scrieți în ordine alfabetică:

a denumirile zilelor săptămânii;

b denumirile lunilor anului;

c numele personajelor de mai jos:

Degețica, Tarzan, Scăpărici, Oache, Albă-ca-Zăpada, Omidé, Leopold, Mickey Mouse, Jerry, Tom, Aricică.

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Filmul copilăriei

de Arcadie Suceveanu

Uite, din televizor
Filmul curge pe covor!
Pe podea și pe pereți –
Doar eroi din cei isteți.

În perdeaua cu flori verzi
Paște *Capra cu trei iezi*.
Pe sofa și pe tavan
Nu cumva e chiar *Tarzan*?

Uite-i colo, uite-i ici
Și pe cei *Șapte pitici*,
Care (ca să ai dovada)
Sînt cu *Albă-ca-Zăpada*.

Iată-l, c-un pistol la sold,
Pe *motanul Leopold*.
Dincolo, printre pitici,
Oache-i și cu *Scăpărici*.

Sar în geam, venind în serii,
Tom și Jerry, *Tom și Jerry*.
Degețica, mai sfioasă,
Iat-o, s-a ascuns sub masă.

Vine, după un repaos,
Și istețul *Mickey Mouse*...
Vai ce film! Mi-i casa praf,
Parcă-i cinematograful...

sofa – divan îngust, canapea

mi-i casa praf – *aici*: locuința mi-i transformată
într-o forfotă de personaje

- 1 Ce se întâmplă cu filmul din televizor, în care s-au adunat mai multe personaje îndrăgite din filmele cu desene animate?
- 2 Imaginea căror eroi din povestea lui Ion Creangă s-a oprit în perdeaua?
- 3 Ce eroi din filmele cu desene animate se zbuguie prin camera copilului?
- 4 De ce toate aceste filme cu desene animate alcătuiesc un film al copilăriei?
- 5 Cu ce alți eroi ați completa filmul copilăriei voastre?

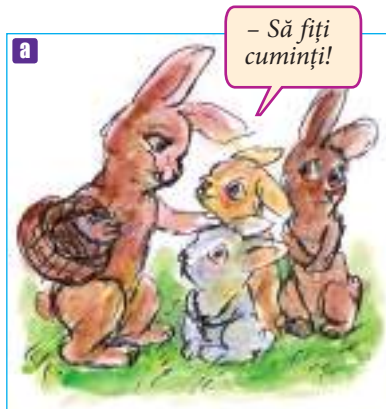
ATELIER DE CREAȚIE

Compunere după imagini, cu început dat

1 Priviți cu atenție imaginile. Citiți spusele personajelor. Povestiți oral în-timpularea.

Să ne amintim!

- Titlul compunerii se alege după ce este alcătuit planul de idei.
- O compunere este alcătuită din trei părți: **introducere**, **cuprins** și **încheiere**.
- O compunere poate fi alcătuită și după o serie de imagini.
- Fiecare imagine cuprinde o idee principală.

2 Alcătuiți un plan simplu de idei.

3 Alegeți un titlu potrivit, ținând cont de ideile planului.

4 Pornind de la introducerea de mai jos, scrieți o scurtă compunere.

E o dimineață frumoasă de primăvară. Rica-Iepurica își adună iepurașii în poieniță. Ea le spune că pleacă după mîn-care și îi roagă să fie cuminiți.

Iepurașul cel mai mare ...

Evaluare

1 Dictare.

A fost odată o împărăteasă frumoasă, dar foarte rea. Într-o zi, oglinda ei fermecată i-a spus:

– Albă-ca-Zăpada, fiica ta vitregă, este cea mai frumoasă!
Împărăteasa îi porunci unui vânător să ducă fata în pădure.

2 Răspundeți la întrebări.

- Cum era împărăteasa?
- Ce i-a spus oglinda fermecată?

3 Despărțiți în silabe cuvintele și subliniați cu o linie consoanele: fiică, vânător, atunci, frumoasă.

4 Completați cuvintele cu vocalele sau consoanele care lipsesc:

... a ... ă; c ... p ... c; p ... d ... r

5 Scrieți în ordine alfabetică denumirile ființelor din imagini.

ÎNDEMNURI

- ✚ Ce vă îndeamnă părinții să faceți în fiecare zi? Dar învățătorii? Dar prietenii?
- ✚ Ce fapte de care vă amintiți cu plăcere ați făcut?

Îndemn

de Demostene Botez

Cînd te duci seara la culcare,
Și-ți pui o mîină sub obraz,
Să te întrebi cu-ngrijorare:
„Ce-am făcut eu oare azi?”

O zi trecută fără fapte
Care să-ți fi rămas în minte,
În viața ta, e ca o noapte
Sau ca un basm fără cuvinte.

Ce observăm?

- Poezia conține îndemnuri înțelepte adresate copiilor.

Cît timp tu n-ai făcut nimic,
Pămîntul s-a-nvîrtit o dată,
Și doar nu-i atît de mic,
Și-a dus în spate lumea toată.

Să ne amintim!

- O poezie este alcătuită din versuri.
- Cîteva versuri formează o **strofă**.

îndemn – chemare, sfat

însemn – semn; *aici*: urmă bună

Să înțelegem textul!

- 1 Ce întrebare vă îndeamnă autorul să vă puneți la sfârșitul fiecărei zile?
- 2 Cu ce poate fi comparată o zi în care nu ați făcut vreo faptă bună?
- 3 De ce autorul dorește să urmați îndemnul său?
- 4 Ce fel de urme sînteți îndemnați să lăsați pe viitor?
- 5 Ce fapte bune doriți să mai faceți?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți expresiv poezia.
- 2 Găsiți perechile de cuvinte cu sens opus: **seara**, s-a învîrtit, rău, vine, bine, nimic, **dimineața**, a stat, noapte, mult, zi, pleacă.
- 3 Alcătuiți cîte o propoziție în care cuvintele *minte* și *pui* să aibă alte sensuri decît cele din text.
- 4 Completați enunțul cu expresii frumoase (comparații) din poezie.
 - O zi trecută fără fapte e ca ... sau ca
- 5 Continuați propozițiile.
 - O zi cu fapte bune e ca
 - Pămîntul e rotund ca
 - Acest copil e harnic precum
- 6 Ordonăți cuvintele scrise pe cele trei stele, pentru a afla îndemnul lui Scăpărici.

Să scriem caligrafic!

În fiecare zi să facem fapte bune!

GRUPURILE DE SUNETE EA, IA, IE, OA

1. Despărțiți în silabe cuvintele ce corespund imaginilor de mai jos.

2. Transcrieți din textul ce urmează cuvintele care conțin grupurile de sunete *ea, ia, ie, oa* în aceeași silabă.

„Bătrînul îi cumpără lui Pinocchio un abecedar. Dorea ca băiatul lui să meargă la școală.

Iar Pinocchio nici nu voia să audă.

– Nu plec la școală!

Greierul cel înțelept, care locuia în casa lor, îl sfătui:

– Un copil bun își ascultă întotdeauna părinții!”

(Carlo Collodi. *Pinocchio*)

Rețineți!

- Grupurile de sunete *ea, ia, ie, oa* se aud și se rostesc în aceeași silabă. De exemplu: *iar*-bă, *soa*-re, *ie*-pu-re.

3. Completați cuvintele cu: *ea, ia, ie, oa*.

m...re, p...tră, d...l, s...re, desen...ză, gutu..., p...ță,
...meni, ...rnă, l...găn, ...ftin, mi...re.

4. Despărțiți în silabe cuvintele: european, întemeiez, statuie, ieșire, soare, sclipitoare, pedalează, pedeapsă, iadă, iartă.

5. Schimbați cuvintele după model:

• poiană – poieni;	• piață – ...;
• piatră – ...;	• viață – ...;
• băiat – ...;	• iarnă –

6. Transcrieți din poezia *Îndemn* de Demostene Botez cuvintele care conțin grupurile de sunete *ea, ia, ie, oa*. Alcătuiți cu trei dintre ele propoziții.

✚ **Alcătuiești 4-5 enunțuri despre transformarea unei semințe, folosind cuvintele și îmbinările: o semincioară, a răsărit, o plantă obișnuită, floare minunată.**

O minune...

O larvă se târa pe pământ supărată pe destinul și înfățișarea ei. Privea cu invidie la păsările ce zburau în înaltul cerului.

– Eu sînt ființa cea mai urîță, suspină ea. Pe mine nimeni nu mă iubește.

Într-o zi văzu cu uimire că începe să-și țese în jurul ei o gogoasă. Larva e mirată – nu a mai făcut niciodată pînă acum o gogoasă. Înțelege că s-a închis înăuntru ca într-un mormînt și se pregătește să moară.

– Vai, nu vreau să rămîn aici! strigă ea îngrozită.

A trăit în întunericul gogoasei cîteva zile triste, pregătindu-se să moară.

Într-o dimineață însă a simțit că pe corpul ei apare ceva. S-a privit atent... Erau două aripioare! Cu o putere nebănuită, larva se mișcă spre capătul gogoasei. Lovi curajoasă cu căpșorul în perete și ieși afară.

Ce observăm?

- Personajul din text se transformă.
- Se schimbă **înfățișarea** larvei, dar și **stările** ei sufletești.
- Prin exemplul larvei, autorul ne comunică, de fapt, despre oameni.

Nu-i venea să-și creadă ochilor: zbura! Era un fluture frumos, fără pereche, și zbura ca păsările în lumina soarelui de primăvară.

(Din *Înțelepciunea Sfinților Părinți*)

larvă – vietate care iese din oul insectelor; omidă

destin – soartă

invidie – sentiment de părere de rău provocat de succesul altora

gogoasă – înveliș din fire foarte subțiri în interiorul căruia larva crește și se transformă în fluture; cocon

Să înțelegem textul!

- 1 Ce mod de viață ducea larva?
- 2 De ce era ea nemulțumită?
- 3 Ce s-a întâmplat într-o bună zi?
- 4 Cum se simțea larva înăuntrul gogoasei?
- 5 Cum a reușit ea să iasă din gogoasă?
- 6 Ce a descoperit mica ființă când s-a văzut la lumina zilei?
- 7 Ce v-a impresionat cel mai mult în acest text?
- 8 Prin ce se aseamănă larva cu rățușca cea urâtă din povestea lui Hans Christian Andersen?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Ordoneți ideile textului, apoi citiți fragmentul ce corespunde fiecărei idei.
 - Vietatea își adună puterile și ieși din gogoasă.
 - O larvă era supărată pe destinul și înfățișarea ei.
 - Acum era un fluture minunat și zbura ca și păsările.
 - Într-o zi, larva începu să-și facă o gogoasă.
- 2 Povestiți conținutul textului pe fragmente, apoi în întregime.
- 3 Citiți fragmentul în care larva se transformă în fluture. Ce sentimente trăiește ea?

4 Scrieți în ordinea în care sînt redată în text stările sufletești prin care trecea larva.

- bucurie
- supărare
- groază
- tristețe
- fericire
- durere
- uimire
- încredere în sine

5 Scrieți cuvinte cu sens opus:

- atent – ...;
- a se tîrî – ...;
- apare – ...;
- urîță – ...;
- înăuntru – ...;
- niciodată –

6 Transcrieți fragmentul în care larva invidiază modul de viață al păsărilor.

7 Completați enunțurile de mai jos cu ideile potrivite, scrise pe fiecare gogoasă de mătase.

- Larva este invidioasă pe păsări, pentru că... .
- Larva e îngrozită în întunericul gogoasei, deoarece... .
- Orice transformare o sperie pe mica vietate, deoarece... .
- Chiar dacă nu e pasăre, fluturile e fericit, fiindcă... .

8 Continuați șirul exemplelor de mai jos, descriind transformările minunate ce se petrec zi de zi în jurul vostru.

- O ghindă mică încolțește, apoi crește încet-încet și ajunge un stejar mare, viguros.
- Dintr-o semincioară de mac încolțită crește o plantă înaltă. Ea face o încântătoare floare roșie, din care se formează, mai apoi, mii de semințe noi.

Să scriem caligrafic!

Natura ne oferă mereu exemple de transformare a urâtului în frumos.

GRUPURILE DE LITERE CE, CI, CHE, CHI

1 Scrieți cuvintele ce corespund imaginilor date. Despărțiți-le în silabe.

2 Schimbați cuvintele, după model: pere**che** – pere**chi**; ureche, mac, copac, ridiche, melc, șoarece, răscruce, cuc, nuc, veche.

3 Alegeți din textul *O minune...* cuvintele ce conțin grupurile de litere *ce, ci, che, chi* și alcătuiți cu patru dintre ele propoziții noi.

4 Completați cuvintele cu grupurile de litere *ce, ci, che, chi*: mun...tor, pa...t, ...iță, Ena..., ari..., o...lari, se...ră, ...bri-turi, ...tesc, coa... .

Să învățăm jucându-ne!

5 Potriveți silabele pentru a forma cât mai multe cuvinte.

nar ta lari pă o ci ne che cea chi ma ră

6 Transformați cuvintele propuse, după model: zic – zici – zice; tac, conduc, trec, aduc, coc, duc.

7 Priviți imaginea alăturată și alcătuiți propoziții despre Pinocchio, folosind următoarele cuvinte: abecedar, cheiță, ochi, fericit, chipeș, picioare.

Povestiți despre o poză pe care ați făcut-o fără gânduri rele și care v-a lăsat o amărăciune în suflet.

Amărăciuni

după Tudor Arghezi

Cu cele mai bune gânduri, Baruțu a găsit un ciocan și un cui. A dorit să bată cuiul în oglinda dulapului, dar n-a intrat... Ba, mai mult, s-a crăpat toată oglinda ca de trăsnet, în zigzag.

O ispravă atât de mare nu se poate acoperi cu nimic. Baruțu a luat, pe ascuns, de la bucătărie, un dop și o sfoară, ca să dreagă oglinda. Însă nu a izbutit, el fiind un băiat prea mic. El nu are nici rindea, nici ferăstrău, are numai scuipat, și cu scuipatul n-a făcut mare ispravă. A uns oglinda și nu s-a lipit. A uns-o cu limba. Când se uită în oglindă i se pare că e tăiat în două și că are o pereche de nasuri și patru buze.

Baruțu s-a hotărât să fugă într-altă odaie, ca să nu știe nimeni că el ar fi trecut prin încăperea cu oglinda. Acolo s-a pus să coase la mașină. A încurcat atât de serios ața pe dinăuntru, că talpa mașinii nu a mai vrut să calce și roata a înțepenit...

Baruțu a fost prins tocmai în biroul lui tătuțu, unde rupsese penițele și creioanele, și acum destupa sticla de cerneală ca să încerce cum curge pe covor.

Ce observăm?

- Textul este despre poznele unui copil.
- Autorul parcă pătrunde în gândurile și sufletul personajului său.
- Pe acest personaj, Baruțu, l-ați mai întâlnit în textul „Nu e voie” după Tudor Arghezi.

Să nu-i mai aducem aminte ce a urmat. Să-l lăsăm în colțul unde l-a pus măicuța, cu nasul la perete.

zigzag – linie frântă

ispravă – aici: poznă, năzdrăvănie

a izbuti – a ajunge la rezultatul dorit, a reuși

rindea – unealtă folosită pentru netezirea lemnului; gealău

ferăstrău – unealtă de lucru pentru tăierea lemnului

Să înțelegem textul!

- 1 Care a fost prima ispravă făcută de Baruțu?
- 2 De ce băiețelul a vrut să bată un cui în oglindă?
- 3 Cum a încercat el să îndrepte boroboața?
- 4 De ce n-a reușit Baruțu să repare stricăciunea?
- 5 De ce băiețelul a fugit în altă cameră?
- 6 Ce altă poznă a făcut el acolo?
- 7 Cum a fost pedepsit Baruțu de către mama?
- 8 Cîți ani credeți că are băiețelul?
- 9 De ce Baruțu face atîtea pozne?

Să dezlegăm tainele textului!

 Împărțiți textul în fragmente și completați ideile de sub imagini:

Baruțu ...

... a încercat mașina de cusut.

... a fost prins și ...

- 2 Povestiți textul pe fragmente, apoi în întregime.
- 3 Găsiți în text cuvintele ce denumesc unelte și alcătuiți cu ele propoziții.
- 4 Completați enunțurile cu ideile potrivite scrise de Scăpărici pe balonașe.
- Băiețelul încearcă să-și ascundă fapta, deoarece ...
 - Barutu este pedepsit de mama, pentru că ...
 - Băiețelul nu știa că oglinda se va sparge, fiindcă ...
- a înțeles că a greșit și că va fi pedepsit
- era încă mic și nu-și dădea seama ce poate să iasă din fapta lui
- a făcut câteva stricăciuni mari în casă și trebuie să învețe din propriile greșeli
- 5 Formați cuvinte noi, după modelul: oglindă – oglinjoară;
- cui – ...;
 - dulap – ...;
 - sfoară – ...;
 - ciocan – ...;
 - băiat – ...;
 - nas – ...
- 6 Despărțiți în silabe cuvintele: gînduri, oglindă, intrat, ferăstrău, ispravă, limbă, înțepenit, ascuns, tălpi.
- 7 Grupați perechile de cuvinte cu sens apropiat: **ispravă**, pe ascuns, a drege, **faptă**, a izbutit, pe furiș, a repara, a reușit, amărăciune, supărare, a înțepenit, colț, a încremenit, ungher.
- 8 Alcătuiți propoziții cu următoarele cuvinte: ispravă, pe furiș, a izbuti, a încremeni, zigzag.

Să lucrăm în echipă!

- 9 Discutați dacă Barutu trebuia sau nu să fie pedepsit pentru isprăvile lui.

Să scriem caligrafic!

Deși te amărăște, pedeapsa înțeleaptă te îndreaptă pe calea cea bună.

GRUPURILE DE LITERE GE, GI, GHE, GHI

1e Despărțiți în silabe cuvintele ce corespund imaginilor date:

2e Completați cuvintele de mai jos cu grupurile de litere *ge, gi, ghe, ghi*:
...ne, Vir...nia, mar...ne, ...țar, în...te, zoolo...că, un...e,
...me, An...lina.

3e Citiți textul. Transcrieți doar cuvintele care conțin grupurile de litere *ge, gi, ghe, ghi*.

Ieri am fost la grădina zoologică. Gelu, Gina, Gherghina și Virgil au mers cu noi. Unchiul Gherasim a scos banii din geantă și a cumpărat bilete.

- Zebra parcă are haine cu dungi, a constatat Gherghina.
 - Ce gât și picioare lungi are girafa! s-a mirat Gina.
- Animalele exotice ne-au impresionat cel mai mult.

Să învățăm jucându-ne!

4e Potrivii silabele pentru a forma cuvinte.

ghir ne gin lan ge dă ță ghea ral gi tă e re

5e Priviți imaginea și răspundeți în scris la întrebările de mai jos.

- Ce figuri geometrice a construit Anghelina?
- Ce a desenat Gicu în loc de cerc?
- Ce temă au învățat copiii la lecția de matematică?

ATELIER DE CREAȚIE

Compunere după o bandă desenată și după un plan de idei

1 Citești spusele personajelor din banda desenată *Singură acasă*. Povestești întâmplarea prezentată.

– În sfârșit, am să văd ce jocuri mi-a dat Gabi!

– Uf! Mi se închid ochii. Nu mi-am făcut nici o temă!

– Mamă, te rog, ajută-mă la compunere!

– Compunerea ta este scrisă în grabă!

– Mamă, îmi pare rău! Am luat o notă mică! Îți promit că voi fi mai organizată!

Să ne amintim!

- O compunere, orală sau scrisă, pornește de la un plan simplu sau un plan dezvoltat de idei.

2 Citești planul de idei de mai jos. Povestești întâmplarea folosind, de data aceasta, fiecare idee din plan.

- Elena s-a întors de la școală și se joacă la calculator, mîncînd în același timp.
- Obosită, ea încearcă să-și facă temele în grabă.
- Mama descoperă că fetița a pierdut timpul jucîndu-se la calculator.
- A doua zi, învățătoarea o dojenește pe Elena pentru tema făcută neglijent.
- Fetița îi promite mamei că nu va mai pierde timpul.

- 📖 Cum înțelegeți proverbul: „Lauda de sine nu miroase-a bine”?
- 📖 În ce situații ați folosit acest proverb?

Musca la arat

de Alexandru Donici

De la arat un plug
Venea încet spre casă
Și, la un bou pe jug,
O muscă se-așezasă.
Ei, spre-ntîmpinare,
O altă muscă-n zbor
Îi face întrebare:
– De unde, dragă soră?
– Și mai întrebî de unde!
Ei musca îi răspunde
C-un aer supărat.
Au nu pricepi ce facem?
Nu vezi că noi ne-ntoarcem
Din cîmp, de la arat?

Spre laudă deșartă
Mulți zic: noi am lucrat,
Cînd ei lucrează-n faptă
Ca musca la arat!

jug – bucată de lemn ce se pune pe gîtul boilor care trag plugul, carul

se-așezasă – *corect:* se așezase

îi face întrebare – îi pune o întrebare

deșartă – fără temei, falsă, goală

Să înțelegem textul!

- 1 De unde se întorceau boii înjugați la plug?
- 2 De ce mergeau ei atît de greu?
- 3 Cine s-a așezat pe jug?
- 4 Cine zbura în întîmpinarea muștei?
- 5 Ce-o întrebă musca a doua pe surata ei așezată pe jug?
- 6 Ce îi răspunde aceasta cu înfumurare?
- 7 Pe cine ascunde poetul în spatele insectelor și al animalelor din poezie?
- 8 Ce învățătură transmite poezia?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1** Ordonăți momentele întâmplării.
 - Întrebarea suratei
 - Așezarea unei muște pe jug
 - Răspunsul lăudăros al muștei
 - Învățătura poeziei
 - Întoarcerea boilor de la arat
- 2** Povestiți conținutul fabulei după momentele întâmplării, pînă la învățătură.
- 3** Găsiți cuvinte cu sens opus pentru: încet, se așază, răspunde, supărat, laudă, am lucrat.
- 4** Grupați pe două coloane trăsăturile de caracter ale muștei de pe jug și ale boului: lăudăroasă, obosit, leneșă, mincinoasă, tăcut, prefăcută, puternic, harnic, răbdător, falsă.
- 5** Transcrieți strofa în care găsim învățătura fabulei.
- 6** Alegeți proverbele care se potrivesc pentru această fabulă.
 - Lăudărosului îi este gura plină cu minciuni.
 - Prietenul adevărat la nevoie se cunoaște.
 - Dacă lumea nu-l laudă, se laudă singur.
 - Lauda de sine nu miroase-a bine.

Ce observăm?

- În poezie se povestește o întâmplare.
- Personajele sînt animale și insecte, dar, de fapt, e vorba despre oameni.
- Ultima strofă a poeziei conține o învățătură (o morală).
- O astfel de poezie se numește **fabulă**.

Alexandru DONICI
(1806–1865)

Este fabulist român. În fabulele sale critică defectele oamenilor, precum: lăudăroșenia, minciuna, prostia, lenevia, lăcomia și altele.

Să lucrăm în echipă!

- 7** Ce i-ați spune muștei lăudăroase, dacă v-ați întâlni cu ea?

Să scriem caligrafic!

E rău să te lauzi cu munca altora.

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Coridorul ispitei

după Voltaire

Trăia demult un rege vestit prin bunătatea sa. Și regele acela era lăudat, dar înșelat și furat de vistiernicul său.

Într-una din zile, el chemă pe înțeleptul înțelepților și-i zise:

– Dumneata care știi atâtea lucruri, nu cunoști un mijloc prin care să găsesc un vistiernic care să nu mă fure?

– De bună seamă, răspunse înțeleptul. Vei reuși acest lucru, punându-i să joace pe toți cei care se vor înfățișa pentru slujba de vistiernic. Cel ce va juca mai ușor acela va fi omul cel mai cinstit.

– Glumești, zise regele. Ce legătură este între dans și cinste?! Dar, fie! Fă cum știi!

S-au înființat, în ziua fixată, un număr de șaizeci și patru de bărbați. S-au adus și băuturi. Totul era pregătit pentru bal.

Ca să se ajungă la salonul de bal, trebuiau să treacă printr-un coridor întunecos. Regele, care aflate planul înțeleptului, își întinsese în coridor bogățiile sale.

După ce au ajuns toți în salon, Măria Sa dădu semnalul de dans. Dar cum să danseze, când toți erau grei de ceea ce ascuseseră prin sân, prin buzunare, peste tot.

– Ce hoți! gîndi regele.

Unul singur dintre ei, sprinten, ținea fruntea sus, brațele libere, corpul drept, dansînd frumos.

– Iată și un om cinstit, zise regele.

Și așa a devenit vistiernic cel mai ușor jucător, iar galeria ce ducea spre sala dansului a fost numită „coridorul ispitei”.

1 De ce era înșelat și furat regele?

2 Cu cine s-a sfătuit Măria Sa în privința alegerii unui nou vistiernic?

3 Ce sfat i-a dat înțeleptul?

4 De ce nu puteau dansa претенdenții la funcția de vistiernic?

5 Cine a fost ales vistiernic? De ce?

6 De ce coridorul ce ducea spre sala de dans a fost numit „coridorul ispitei”?

Evaluare

1 Scrieți după dictare.

Gicu și Anghel erau în fața unei gherete. Anghel a scos din ghiozdan cincizeci de lei.

- Ce vrei să cumperi, amice? l-a întrebat Gicu.
- Un ghiveci cu mușcate. Mătușa Gherghina împlinește azi patruzeci de ani. Îi voi face o surpriză!

2 Răspundeți în scris la întrebări.

- Care sînt personajele din textul dat?
- Ce a cumpărat Anghel de la gheretă?
- Pentru cine era acest cadou?

3 Despărțiți în silabe cinci cuvinte din textul dictării care conțin grupurile de litere *ge*, *gi*, *ghe*, *ghi*.

4 Scrieți cuvintele corespunzătoare imaginilor:

5 Alcătuiți o propoziție cu cuvîntul *gherghină*.

ÎN LUPTĂ CU IARNA

- De ce primăvara devreme oamenii pun în pomi căsuțe pentru păsări?
- Ce foloase ne aduc păsările primăvara?

Pițigoii

după Eugen Jianu

 Strașnic ger se mai întâmplă să fie câteodată în ultimele zile ale lui Făurar. Întotdeauna, în prag de primăvară, iarna vrea să ne arate că mai e încă stăpînă. Îngheață apele și îmbracă pămîntul din nou cu straie de nea.

 Într-o asemenea zi, bunicul se apucă să înșire pe niște sîrme subțiri felioare de slăninuță. Apoi le agăță ici-colo, prin pomii amorțiți.

– Ce faci, bunicule, cu slăninuța aceea?

– O dau cu împrumut, nepoate.

– Cui, bunicule?

– Ai să vezi îndată!

 N-a trecut mult și copacii s-au umplut de păsărele: unele mici cît nuca, cu scufițe albastre, altele mai mărișoare, surii. Erau pițigoii. Au început să ciugulească înfometăți slăninuța.

 Zilele de ger și frig s-au terminat. Ghiociei, viorelele și toporășii au început să-și arate căciulițele. Pițigoii bunicului au rămas tot prin livadă, cercetînd scoarța copacilor. Din loc în loc se opreau și, lovind scurt, ciuguleau ceva.

- Vezi, a spus bunicul încântat, își plătesc datoria!
- Cum așa, bunicule?
- Privește cum umblă și ciugulesc ouăle mici de omizi!

Dacă stai și socotești, într-o zi, un pițigoi adună cam tot atâtea ouă de omizi cât cântărește el. Spune-mi, nu-și plătesc ei oare datoria, și chiar cu dobândă?

strașnic – aici: foarte puternic, extraordinar, nemaipomenit

Făurar – numele popular al lunii februarie

căciulițele – aici: floricelele

dobândă – câștig mare

Să înțelegem textul!

- 1 Cum e timpul, deseori, la sfârșitul lunii februarie?
- 2 Ce lucru curios făcea bunicul?
- 3 Cum arătau păsărelele care au umplut pomii?
- 4 De ce au venit acestea în livadă?
- 5 Unde trăiau pițigoii când a venit primăvara?
- 6 Cu ce se hrăneau ei acum?
- 7 De ce bunicul a spus că păsările își plătesc datoria din plin?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți expresiv textul. Recitiți-l pe roluri.
- 2 Selectați din text cuvintele și îmbinările de cuvinte care se referă la cele două anotimpuri:

a iarnă;	b primăvară.
<i>Exemplu:</i> ger, ...	<i>Exemplu:</i> toporași, ...
- 3 Găsiți în text cuvinte-însușiri pentru:

• ger ...;	• pomi...;	• scufițe ...;
• sîrme ...;	• păsărele ...;	• ouă

4e Găsiți perechile de cuvinte cu sens asemănător: **cîteodată**, zăpadă, pomi, nea, achită, strașnic, **uneori**, îngrozitor, examinau, cercetau, plătesc, înfometați, copaci, flămînzi.

5e Ordonăți ideile textului, apoi citiți fragmentul ce corespunde fiecărei idei.

- Într-o zi geroasă, bunicul a atîrnat în pomi feliuțe de slănină.
- Primăvara, pițigoii au rămas să trăiască în livada bunicului și toată ziua ciuguleau ouăle de omizi.
- La sfîrșitul iernii, gerul este încă foarte puternic.
- Pițigoii veniți în zbor au început să mănînce slăninuța.

6e Povestiți textul după planul de idei obținut.

Să scriem corect!

7e **a** Citiți propozițiile și observați scrierea cuvintelor evidențiate.

- – Unde pleci, **nea** Vasile?
- S-a sfîrșit anotimpul fulgilor de **nea**.
- Bunicul **ne-a** explicat cum își plătesc pițigoii datoria.

- Cuvîntul **nea** se scrie împreună cînd poate fi înlocuit cu **nene** sau **zăpadă**.
- Înaintea unei acțiuni se scrie **ne-a**.

8 Alcătuiți două propoziții cu **nea** și **ne-a**.

Să lucrăm în echipă!

9e **a** Imaginați-vă un dialog cu un pițigoi venit la geam.

10 E bine să luptăm cu vătămătorii, stropind livezile cu produse chimice? Argumentați.

Să scriem caligrafic!

Prietanii înaripați ne răsplătesc din plin, dacă avem grijă de ei.

SCRIEREA LITEREI *m* ÎNAINTE DE *b* ȘI *p*

1 Citiți textul de mai jos și observați scrierea cuvintelor evidențiate.

Dealurile **împădurite** sînt încă **îmbrăcate** în cojoace de zăpadă. La sfîrșitul iernii, soarele palid **împarte** lumina primilor ghiocei. Căldura lui slabă **îmblînzește** frigul iernii.

2 Transcrieți din textul de mai sus cuvintele evidențiate.

Rețineți!

- Înaintea consoanelor **b** și **p** se pronunță și se scrie **m**.

3 Analizați imaginile și scrieți cuvintele sugerate de acestea:

4 Transcrieți din textul *Pițigoii* după Eugen Jianu cuvintele care conțin grupurile de litere *mb*, *mp*. Alcătuiți cu acestea propoziții.

5 Completați cu *m* sau *n* cuvintele: co...bină, co...portament, co...ce-diu, a...balaj, du...bravă, ti...bru, co...trol, ca...delabru.

6 Formați cuvinte noi, după modelul: **boboc** – **îmbobocit**;

- pădure – ...; • prieten – ...; • belșug – ...;
- broboadă – ...; • blană – ...; • pachet –

Să lucrăm în echipă!

7 Alcătuiți un scurt text folosind următoarele cuvinte-cheie: s-au împrietenit, plimbare, sîmbătă, împreună, au împînzit, brîndușe, îmbujorați.

Ce știți despre „zilele Babei Dochia”?

Răscruce

de Vasile Romanciuc

Soarele, pe zi ce trece,
De luminează tot mai plin,
Omul de zăpadă-n curte –
Tot mai singur, mai străin.

Încă-i iarnă, însă iarna
Are alte griji acum,
Stă cu gândurile toate
Și cu ochii – doar la drum.

Iarna-și face-acum valiza –
Pune gerurile-n ea,
Viscoalele supărate
Și rezervele de nea.

Ce observăm?

- Poetul îi atribuie iernii însușiri omenești, adică o personifică.

Pune sloiuri mari de gheață
De pe Nistru, de pe Prut...
În valiză doar cojocul
Dochiei n-a încăput.

Ies copiii s-o petreacă
Până-n margine de sat,
Toți sînt veseli, numai omul
De zăpadă-i întristat.

răscruce – răspîntie;
aici: moment de trecere

Să înțelegem textul!

- Cum luminează soarele la răscrucea dintre cele două anotimpuri?
- Cum se simte omul de zăpadă din curtea casei? De ce?
- Ce face iarna cînd simte puterea tot mai mare a soarelui?
- De ce copiii sînt veseli, iar omul de zăpadă e întristat?
- Ce strofă din poezie v-ar plăcea s-o ilustrați printr-un desen?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți expresiv poezia.
- 2 Găsiți în poezie cuvinte cu sens opus pentru cele ce urmează: întuneric, vară, bucuroase, în-
tră, bătrînii, s-o întîlnească.
- 3 Alcătuiți enunțuri cu cele două cuvinte care au
sens opus, descoperite în ultima strofă.
- 4 Cum înțelegeți expresiile:
 - „Iarna-și face valiza”;
 - „Soarele ... de lumină-i tot mai plin”;
 - „În valiză doar cojocul/ Dochiei n-a în-
căput”?
- 5 Completați enunțurile, ținînd cont de imaginile
din poezie.
Exemplu: În zilele Babei Dochia, visco-
lește, *acoperindu-se totul cu zăpadă*.
 - Soarele
 - Omul de zăpadă
 - Iarna
 - Nistrul și Prutul
 - Copiii
- 6 Găsiți cuvinte înrudite pentru *cojoc*. Alcătuiți
oral propoziții cu acestea.
- 7 Memorați poezia.

Vasile ROMANCIUC
(n. 1947)

Poetul a scris foarte multe cărți frumoase pentru copii: *Dacă ai un prieten, Toate întîmplările se prefac în cuvinte, De ce plînge clovnul?, O furnică-n bibliotecă, Copilul cu aripi de carte* și altele.

Dicționar cultural

Baba Dochia este un personaj de legendă. Ei îi place mult iarna. Primăvara, ea este supărată că anotimpul alb pleacă. În primele nouă zile ale lunii martie, ea își arată mînia viscolind („scuturîndu-și cojoacele”).

Să scriem caligrafic!

*Iarna întotdeauna e învinsă de
anotimpul reînvierii naturii.*

SCRIEREA CUVINTELOR CE CONȚIN LITERA X

1e Citiți textul și observați scrierea cuvintelor evidențiate.

Este ora opt **fix**. A început lecția de matematică. **Alexandra explică** la tablă cum află valoarea numărului **x**.

Apoi elevii rezolvă **exerciții** și probleme. Fiecare școlar a obținut rezultate **exacte**.

– Bravo, elevi! a **exclamat** domnul învățător.

2e Transcrieți din textul de mai sus cuvintele ce conțin litera x.

Rețineți!

- Litera **x** notează două sunete: **cs** (text, saxofon), **gz** (execută, exotic).
- Unele cuvinte se scriu cu **cs**, nu cu **x**: *Vasile Alecsandri, rúcsac, micsandră, ticsit* și altele.

3e Completați cu litera x cuvintele ce urmează:

a ta...ă, e...poziție, te...t, mi...er, ...ero... .

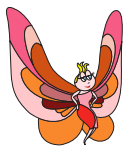
b e...amen, e...istă, e...ersare, e...emplu.

c Ce sunete se aud în primul caz? Dar în al doilea?

4e Grupați cuvintele după cum se citește litera x (**cs** sau **gz**): extraterstru, exerciții, excepțional, exil, Xenia, exactitate, explozie, examina, maximă, exemplar.

5e Alcătuiți propoziții în baza imaginilor de mai jos:

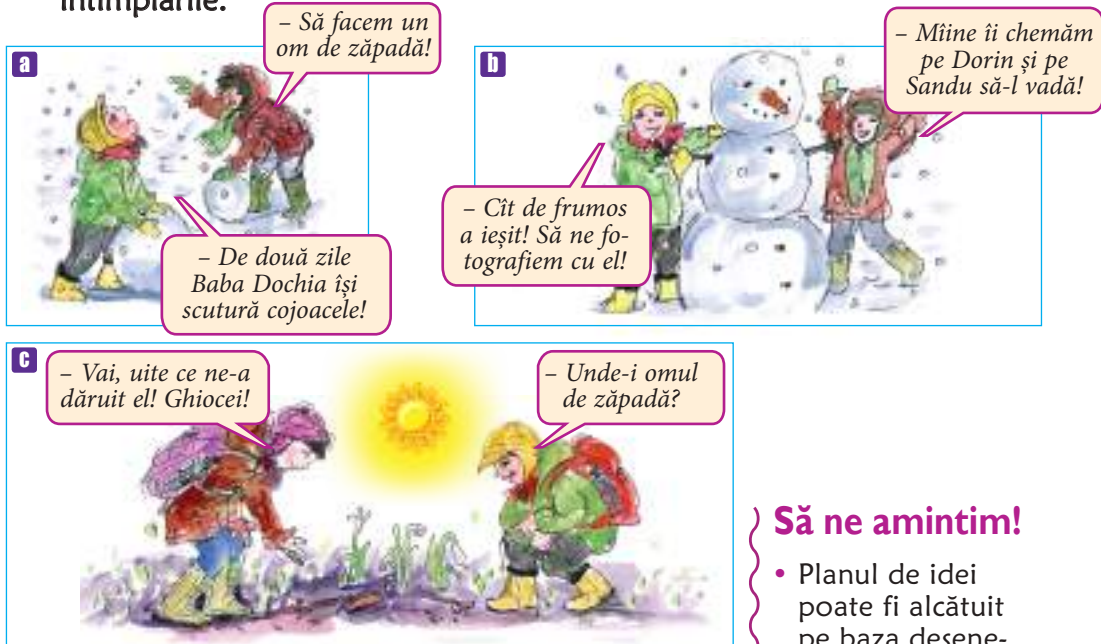

ATELIER DE CREAȚIE

Compunere după imagini

1 Priviți atent imaginile. Citiți dialogurile dintre personaje și povestiți întâmplările.

– Să facem un om de zăpadă!

– De două zile Baba Dochia își scutură cojoacele!

– Cât de frumos a ieșit! Să ne fotografiem cu el!

– Mîine îi chemăm pe Dorin și pe Sandu să-l vadă!

– Vai, uite ce ne-a dăruit el! Ghiociei!

– Unde-i omul de zăpadă?

Să ne amintim!

- Planul de idei poate fi alcătuit pe baza deseneilor și a dialogurilor.
- Cînd povestim, dialogul trebuie transformat în vorbire indirectă.

2 Citiți planul de mai jos, completîndu-l cu alte idei. Propuneți un titlu potrivit pentru planul obținut.

Introducere

- Baba Dochia își scutură ultimele cojoace.
- Copiii hotărască să facă un om de zăpadă.

Cuprins

- Ilie și Anuța fac trei bulgări mari de omăt.
- Copiii sînt încîntați de isprava lor.
- Ce doi frați se fotografiază lîngă omul de zăpadă.
- A doua zi, soarele lumina puternic.
- Omul de zăpadă s-a topit.

Încheiere

- Cînd revin de la școală, copiii descoperă că omul de zăpadă a dispărut.
- Ilie și Anuța se bucură de ghiociei apăruiți în locul lui.

LECTURĂ
SUPLIMENTARĂ*Zilele Babei Dochia**după Mihail Sadoveanu*

Trăia odată, pe un munte înalt, o babă pe care o chema Dochia. Pe lângă dînsa creștea frumoasă și mlădie o copiliță, găsită pe cînd era prunc într-o colibă părăsită.

Pe la începutul unei primăveri, apăsată de singurătate, fata o întrebă pe babă:

- Cine trăiește departe, în vale, măicuță?
- Oamenii, răspunse ea.
- Măicuță, lasă-mă să merg la ei!
- Du-te, copilă, dar întoarce-te degrabă.

Fata coborî în văile calde și pline cu flori de toporași și vioarele. Oamenii, păsările cîntătoare se bucurau de soarele primăverii. Un flăcău, răpit de frumusețea fetei, a rugat-o să rămînă printre ei. Și ea a rămas.

A doua zi, Baba Dochia s-a pornit supărată din ghețarul muntelui să-și caute fata. Era îmbrăcată în toate douăsprezece cojoace. Cînd cobora, simțea boarea primăverii și tot își lăsa cîte un cojoc. Fulgi albi și mari ieșeau din cojoacele babei, acoperind florile și pomii înfloriți. Cînd a rămas cu ultimul cojoc, a zărit-o pe fată alături de băiat. Cuprinsă de jale, a început să scuture furioasă ultimul cojoc peste ei. Dar căldura inimilor lor topea zăpada. Înfîrîntă, baba s-a întors în singurătatea ei.

Se zice că trăiește și azi. În primele zile ale primăverii, vine supărată pe oameni și-și scutură cojoacele încărcate de zăpada munților.

- 1** Unde a găsit Baba Dochia puiul de om?
- 2** Cum era fetița?
- 3** De ce fata se simțea foarte singură acolo, în munți?
- 4** De ce a rămas fata împreună cu oamenii?
- 5** Ce se întîmpla cînd Baba Dochia își lăsa cojoacele?
- 6** De ce se topea zăpada cînd se atîngea de cei doi tineri?

Alcătuiești propoziții cu următoarele cuvinte: *țurțur (de gheață), a îngheța, a se topi, soarele, a picura, străvezii.*

Țurțurii

de Nina Cassian

Dintr-un picur, doi și trei,
Streașina a prins polei.
Țurțuri lunguiești de gheață
Strălucesc în dimineată.

Oana stă privind afară
Soarele de primăvară.
Barba gheții străvezie
Scînteiază-n raza vie...

Cînd deodată, jale-adîncă!
Țurțurii încep să plîngă.
Stropi de apă, limpezi, iată,
Cad din barba înghețată.

– Oana, nu te întrista!
Noaptea, apa va-ngheța.
Și din picurii zglobii,
Mîine, țurțuri noi vor fi!

Ce observăm?

- În timpul lecturii trăim sentimente de încîntare, bucurie, tristețe, speranță.

barba gheții – aici: mai mulți țurțuri uniți

zglombii – vioi, plini de viață

Să înțelegem textul!

- 1 Cum sînt țurțurii atîrnați de streașină?
- 2 Cine privește prin geam soarele de primăvară și țurțurii de sub streașină?
- 3 Cu ce se aseamănă țurțurii?
- 4 De ce fetița s-a întristat?
- 5 Ce se va întîmpla noaptea cu picurii de apă?
- 6 De ce Oanei îi place să privească afară?

Să ne amintim!

- Titlul sugerează **tema** textului, adică despre ce este textul.

Să dezlegăm tainele textului!

Citiți expresiv poezia.

Citiți versurile care vă trezesc:

- a uimire și încântare față de frumusețea țărmurilor;
- b tristețe și jale cauzate de topirea „bărbii de gheață”;
- c speranță că țărmurile se vor reface noaptea.

Alegeți din textul poeziei cuvinte-însușiri pentru:

țărmuri ..., jale ..., stropi ..., barbă ..., rază ..., picuri

Scrieți din primele două strofe ale poeziei cuvintele care rimează.

a Stabiliți în care din enunțurile de mai jos cuvântul evidențiat are sens figurat.

- Țărmul **plînge** cu lacrimi străvezii.
- Delia **plînge**, fiindcă s-a topit omul de zăpadă.

b Alcătuiți două propoziții în care cuvântul *plînge* să aibă sens propriu și sens figurat.

c Găsiți cuvintele care alcătuiesc o familie: dezgheață, gheață, ger, înghețată, ghirlandă, ghețuș, ghețar, a îngheța, dezghețat. Cu trei din ele alcătuiți propoziții.

Să scriem corect!

a Ordonăți cuvintele și observați scrierea celor evidențiate:

- cad, stropi, **Dintr-un**, țărm, reci.
- a, scorbură, ieșit, O, **dintr-o**, veveriță.

b Alcătuiți alte două propoziții cu **dintr-un** și **dintr-o**.

Să scriem caligrafic!

În orice anotimp, natura ne ofe-
ră frumuseți nebănuite.

Cum vă exprimați recunoștința față de cei care vă ajută, vă fac un bine?

Zăpada și ghiocelul

(legendă populară)

Cînd Dumnezeu a făcut toate cîte sînt pe pămînt – iarbă, buruieni și flori – le-a împodobit cu tot felul de culori frumoase. Cînd a făcut zăpada, i-a zis:

– Să-ți cauți tu singură culoarea care îți place, fiindcă tu umbli peste tot.

Atunci zăpada se duse la iarbă și-i spuse:

– Dă-mi și mie, te rog, culoarea ta verde și așa de frumoasă!

Iarba n-a vrut însă. A rugat apoi pe trandafir să-i dea culoarea lui roșie, minunată. Dar nici trandafirul n-a vrut. A cerut culoarea albastră de la viorea, culoarea galbenă de la floarea-soarelui. Nici una n-a auzit rugămintea zăpezii.

Tristă, zăpada ajunsese în dreptul ghiocelului. Lui își plînsese durerea, zicînd:

– Nimeni nu vrea să-mi dea culoarea sa!

Ghiocelul, milos, s-a înduioșat de soarta zăpezii și i-a zis:

– Dacă-ți place culoarea mea albă, o împart bucuros cu tine.

Zăpada a primit cu mulțumire darul ghiocelului. Drept recunoștință, ea îl lasă de atunci pe ghiocel să-și scoată primul căpșorul afară, de cum începe să se arate primăvara.

Să înțelegem textul!

- 1** Ce a creat Dumnezeu la începuturile lumii?
- 2** Ce i-a propus Cel de Sus zăpezii?
- 3** De la cine a cerut zăpada culoare?
- 4** Cum au procedat plantele?
- 5** Cui i s-a plîns zăpada?
- 6** De ce ghiocelul i-a dăruit culoarea sa zăpezii?
- 7** Cum l-a răsplătit zăpada pe ghiocel?

Ce observăm?

- În legendă se explică de ce zăpada are culoarea albă, așa precum în *Legenda Bradului* se explică de ce bradul este veșnic verde.

Să dezlegăm tainele textului!

1c Găsiți perechile de cuvinte cu sens apropiat: **generos**, a împodobi, **milos**, frumoasă, dorește, a înfrumuseța, vrea, încântătoare.

2c Completați ideile cu cuvintele-înșușiri scrise între paranteze.

- Iarba și florile nu i-au dat zăpezii culoarea lor, pentru că erau ...,
- Ghiocelul i-a dăruit zăpezii culoarea sa, deoarece era... .
- Zăpada l-a lăsat pe ghiocel să înflorească primul, fiindcă era... .

(recunoscătoare, generos, zgîrcite, egoiste)

3c Formulați mai multe întrebări pentru enunțul:

- Zăpada a primit cu mulțumire darul ghiocelului.

4c Scrieți comparații și alcătuiți propoziții cu ele:

- verde ca ...;
- alb asemenea ...;
- roșu precum ...;
- albastru ca ...;
- galben precum ...;
- negru asemenea

5c Ordonăți în scris ideile textului, apoi citiți expresiv fragmentul corespunzător fiecărei idei.

- Drept recunoștință, zăpada îl lasă de atunci pe ghiocel să înflorească primul.
- Ghiocelul i-a dăruit zăpezii culoarea sa albă.
- Dumnezeu a dat culoare tuturor lucrurilor create, în afară de zăpadă.
- Zăpada a cerut culoare de la iarba și de la unele flori, dar acestea au refuzat-o.

Să scriem caligrafic!

Ță bine și vei fi răsplătit înzecit.

Evaluare

1 Dictare.

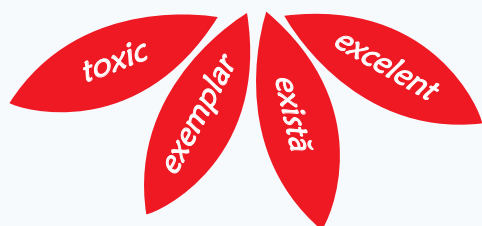
Alex și Maxim au plecat într-o excursie. Până la gară s-au dus cu un taximetru. Pentru distanța parcursă au plătit exact treizeci de lei.

La ora nouă fix erau în autocar.

– Bravo, băieți! Sînteți un exemplu de punctualitate! i-a lăudat doamna învățătoare.

2 Formulați două întrebări pentru textul de mai sus.

3 Scrieți pe două coloane diferite cuvintele în care litera **x** marchează sunetele **gz** sau **cs**:

4 Completați cu **m** sau **n** cuvintele:

sî...bure, î...bujorat, u...gher, î...florește, cu...păr, î...cep, strî...b, u...plu.

5 Ordonăți într-o propoziție cuvintele de mai jos.

îepuraș

dintr-un

a

tufiș

un

sărit

PRIMĂVARA

Care sînt primele plante, gîze, păsări ce vestesc venirea primăverii? Cum se comportă ele?

Buburuza

după Eugen Jianu

A venit primăvara. S-au întors păsările călătoare. Crîngul e plin de larma lor veselă. Albinele își deretică stupul. Mieii zburdă pe pajiști.

Buburuza cea mică a ieșit și ea din crăpăturile scoarței copacului.

– Ce bine că s-a dus iarna!

Bucuroasă, a făcut ochii mari și s-a uitat roată în jur. Toate o încîntă: și soarele strălucitor, și florile colorate, și păsările care cîntau pe întrecute.

Deodată, buburuza se întristă:

– Ce mică și neînsemnată sînt! Toate în jurul meu au un rost. Eu ce fac? La ce sînt bună?

Și desfăcîndu-și aripile, zbură amărîtă. Nici ea nu știe cum s-a pomenit pe mîna unui copil.

– Bunicule, uite ce buburuză mică și drăguță!

Băiatul a mîngîiat cu drag stropul cel roșu din palmă. Apoi a suflat încetișor asupra-i.

– Hai, buburuzo, zboară și te încălzește la soare! Ești prima gîză ce ne vestești primăvara!

Buburuza a tresărit de bucurie. Acum știa că are și ea un rost pe lumea asta.

Să înțelegem textul!

- 1 Care sînt semnele trezirii la viață a naturii?
- 2 Unde a iernat buburuza?
- 3 De ce era bucuroasă și încîntată mica vietate?
- 4 De ce s-a întristat buburuza?
- 5 Unde a ajuns ea în zbor?
- 6 Ce i-a spus cu gingășie băiatul?
- 7 De ce buburuza a tresărit de bucurie la spusele copilului?

Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiți expresiv textul.

2 Găsiți în text cuvinte-înșușiri pentru:

- păsări; • buburuză...;
- larmă ...;
- soare ...;
- flori ...;
- strop... .

3 Scrieți ce fac următoarele viețuitoare primăvara, așa cum le prezintă autorul:

Albinele

Buburuza

Mieii

Păsările

4 Ordonăți ideile principale ale textului și scrieți planul de idei pe caiete.

- Buburuza e tristă, pentru că se simte neînsemnată.
- O buburuză se trezește din somnul de iarnă.
- Primăvara natura se trezește la viață.
- Buburuza află că e prima gîză ce vestește primăvara.

5 Povestiți textul după planul de idei de mai sus.

6 Descrieți, oral, o buburuză folosind expresiile: mică vietate, ochi mari, puncte negre, bob roșu, ființă drăguță și altele.

Să scriem caligrafic!

Fiecare vietate are un rost în lume.

CUVÎNTUL – PARTE DE PROPOZIȚIE

Să ne amintim!

- Fiecare cuvînt este o parte a vorbirii noastre.

Citiți propozițiile și spuneți din cîte cuvinte sînt alcătuite.

- Liliacul înflorește.
- Sorina este elevă sîrgincioasă.

Ce observăm?

- Cuvîntul care intră în alcătuirea unei propoziții devine parte de propoziție.

Ordonați cuvintele în propoziții.

- o, elevii, expoziție, pregătesc.
- trecea, prin, pădurii, inima, drumul.

Priviți imaginile și alcătuiți propoziții în baza lor.

Rețineți!

- Propoziția este un șir de cuvinte legate prin înțeles.
- Părțile de propoziție se află cu ajutorul întrebărilor: **cine?, ce a făcut?, care?, unde?, cînd?** și altele.

Citiți propoziția și răspundeți la întrebări.

Cocoșul isteț s-a întors acasă.

- **Cine** s-a întors acasă? (cocoșul)
- **Ce a făcut** cocoșul isteț? (.....)
- **Care** cocoș s-a întors acasă? (.....)
- **Unde** s-a întors cocoșul? (.....)

Transcrieți ultimele două propoziții din primul alineat al textului *Buburuza* de Eugen Jianu, după modelul:

A venit	primăvara	veselă.
(ce a făcut?)	(ce?)	(care?)

Completați enunțurile cu părțile de propoziție care răspund la întrebările dintre paranteze.

- (Cine?) a plecat (cînd?) la bunici.
- Elevii (ce fac?) (ce?) interesantă.
- Scăpărici merge (unde?) (cu cine?).
- Oache are (ce?) (ce fel de?).

- 🎨 Cum ați constatat că a venit primăvara?
- 🎨 Ce cuvinte vă vin în minte când spuneți *primăvara*?

Primăvara

după George Coșbuc

Sosește primăvara. Soarele răsare tot mai devreme și apune tot mai târziu. Acum plouă, acum e vreme frumoasă, ba câteodată și ninge.

Încep să înfrunzească pădurile. Livezile au dat în floare. Pajiștea este înverzită. Pe câmpul verde se joacă mieii.

Mierla fluieră în crîng. Noaptea cîntă privighetoarea. Cucul își strigă numele prin pădure. Pretutindeni vezi păsări zburînd cu paie în cioc, pentru a-și face un cuib moale și călduros. Au sosit și rîndunelele. Ele le alungă din cuiburile lor pe obraznicele vrăbii ce s-au adăpostit acolo peste iarnă.

Zboară gîndăcei de tot neamul. Fluturi sînt destui acum: și albi, și galbeni. Furnicile harnice au toată ziua de lucru. Albinele umplu cu zumzetul lor grădinile și cîmpiile. Toată natura parcă e în sărbătoare!

Vin și Floriile, și Paștele cu ouă roșii și cu veselie!

Cîtă bucurie și frumusețe dă Dumnezeu pe pămînt primăvara!

Ce observăm?

- Autorul descrie în text semnele primăverii.
- Scriitorul își exprimă sentimentele de bucurie, încîntare față de frumusețea naturii în anotimpul re-venirii la viață.

George COȘBUC
(1866–1918)

Este marele poet al sufletului românesc. În poeziile sale exprimă dragostea și admirația profundă față de patrie și frumusețile ei.

crîng – pădure tînră

pretutindeni – peste tot, în orice loc, oriunde

Să înțelegem textul!

- 1 Cum e timpul în primele zile ale primăverii?
- 2 Ce semne ale primăverii apar în păduri, livezi, pe pajiști și câmpii?
- 3 Cum își anunță păsările revenirea? Dar gîzele?
- 4 Care sînt cele două mari sărbători creștine din anotimpul reînvierii?
- 5 De ce primăvara sufletele tuturor se umplu de lumină și bucurie?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Găsiți în text exemple care ne ajută să vedem și să auzim ce se întîmplă în natură primăvara:
 - a înverzesc pădurile, ..., ..., ...;
 - b fluieră mierla, ..., ...,
- 2 Găsiți perechile de cuvinte cu sens apropiat: **crîng**, pajiște, pretutindeni, imasă, uneori, oriunde, **pădurice**, cîteodată.
- 3 Găsiți perechile de cuvinte cu sens opus din primul alineat.
- 4 Ordonăți *tablourile* textului citind fiecare fragment:
 - A sosit anotimpul reînvierii naturii.
 - Primăvara și gîzele revin la viață.
 - Marile sărbători creștine aduc bucurie oamenilor.
 - Primăvara își arată primele semne.
 - Păsările călătoare s-au întors la cuiburile lor.
- 5 Alcătuiți o propoziție în care cuvîntul *mai* să aibă un alt înțeles decît cel din text.
- 6 Formați propoziții cu următoarele cuvinte: pretutindeni, pajiște, crîng, zumzet, înfrunzesc, sărbătoare.

Să scriem caligrafic!

Primăvara, în natură și în sufletele oamenilor e o adevărată sărbătoare.

Ce observăm?

- Orice propoziție are un cuvânt care răspunde la întrebarea **ce face?**.

- **Ce face** greieraşul?
- **Ce face** iepuraşul? (...)
- **Ce face** zmeul? (...)
- **Ce face** cocoşul? (...)

Greieraşul $\xrightarrow{\text{ce face?}}$ sare.

- Mama admiră jocul copiilor.
- Ionuț va pleca în excursie.

Odată, un om leneș în lume. Într-o pădure,
(ce a făcut?)

el un lup slab. Acesta l-:
(ce a făcut?) (ce a făcut?)

– Om bun, ce prin aceste locuri?
(ce faci?)

– O pe Zîna-Ursitoare.
(ce fac?)

(a întîlnit, a întrebă, a plecat, ca, umblă)

• O pernuță afînată	• Cocosîrc înalt de fier
Stă la tablă agățată.	Lucrează pe șantier.
(r, l, t, e, b, e, u, e)	(a, r, a, c, m, a, a, u)

De ce ții neți cont cînd alegeți un nume pentru animalul drag, pentru jucăria preferată (păpușă, ursuleț ...)?

Păpădia

– fragment –

după Ion Agârbiceanu

Anicuța privea dusă la minunea din fața ei. Un zumzet ușor se ridica în liniștea mare din covorul cu stelute de aur. Copila nu știa: florile galbene cîntă sau micile albine? Erau așa de multe! Fiecare floare avea cîte o albină.

Fetița se ridică și ieși din grădină.

– Ce-ai făcut atîta vreme acolo, copilă? a întrebat-o bunica.

– M-am uitat la flori și la albine.

– Da, mi-a spus și fratele tău că a înflorit păpădia.

Copila simți o dezamăgire amară.

– Și dumneata le zici așa?

– Da cum, dacă acesta li-i numele, răspunse bunica.

– Credeam că Nicu n-a știut...

Bătrîna o privi nedumerită.

– Alt nume nu au, copilă, cum să le zic?

– Să le pui altul, mai frumos, zise fetița.

– Păpădie nu-i frumos?

Anicuța clătină din cap.

– Florile-s frumoase, dar numele nu, zise ea supărată.

– Hm! Poate că ai dreptate, dar așa le-au botezat oamenii și eu nu pot să le pun alt nume.

Copila tăcu și intră în casă. În gînd ea le puse alt nume: luminițe.

(privea) dusă – *aici*: visătoare, ruptă de realitate

a boteza – *aici*: a da nume

Să înțelegem textul!

- 1 Ce privește, plină de uimire, Anicuța?
- 2 Ce sentimente trezește în sufletul copilei imaginea covorului de păpădii?
- 3 Cu ce sînt asemănate păpădiile?
- 4 Ce află fetița de la bunica?
- 5 De ce Anicuței nu-i place numele *păpădie*?
- 6 Ce nume le-a pus fetița, în gînd, păpădiilor?
- 7 Ce nume ați da voi păpădiilor?

Ce observăm?

- Personajul principal este o fetiță de vreo patru-cinci ani.
- Autorul ne prezintă un personaj – copil cu un suflet foarte sensibil, cu o fire artistică.

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Găsiți în text cuvinte cu sens apropiat pentru cele de mai jos:
 - aurii – ...; • fetiță – ...; • minunate ...;
 - timp – ...; • mirată – ...; • amărită –
- 2 Împărțiți textul *Păpădia* în fragmente logice, ținînd cont de ideile de mai jos.
 - a Anicuța admiră floricelele galbene de pe pajiște.
 - b Fetița este dezamăgită, pentru că și bunica le spune minunatelor flori *păpădii*.
 - c Bătrîna îi explică nepoatei că așa li se spune acestor flori.
 - d Copila le dă în gînd numele de *luminițe*.
- 3 Alcătuiți enunțuri cu ajutorul expresiilor: covor cu stelute de aur, zumzet ușor, liniște mare, flori galbene, dezamăgire amară.
- 4 Transcrieți cuvintele care formează o familie: lumină, lume, luminiță, luminiș, lame, a lumina, luminat, neluminat, luminos, lampă, limpede.

Să scriem caligrafic!

Fiecare copil descoperă frumusețea
și tainele naturii în felul său.

CUVINTE CE RĂSPUND LA ÎNTREBĂRILE **CINE? CE?**

a Alcătuiți propoziții după imaginile de mai jos.

Ce observăm?

- Punînd întrebări-le **cine?** (*înoată, cîntă*), **ce?** (*au înflorit*), aflăm **despre cine/ce** se vorbește în propoziție.

b Răspundeți oral la întrebări. Faceți pe caiete, după model, schemele propozițiilor obținute.

- Cine** înoată? (...)
- Ce** au înflorit? (...)
- Cine** cîntă? (...)

Delfinul ← **cine?** → înoată.

c Transcrieți propozițiile și subliniați cu două linii cuvintele care arată despre cine/despre ce se vorbește în propoziție.

- Camelia pleacă la bunici.
- În livadă au înflorit caișii.
- Gîzele ies din ascunzișuri.
- Se întorc păsările călătoare.

d Completați propozițiile cu cuvintele dintre paranteze care răspund la întrebările **cine?** sau **ce?**.
... intră în sala de sport. ... aduce mingea.
Se aude Toți ... joacă volei.
Deodată, ... anunță sfîrșitul orei.
(*clopoțelul, elevii, fluierul, copiii, profesorul*)

e Transcrieți alineatul al doilea din textul *Primăvara*. Subliniați cuvintele care arată despre cine/despre ce se vorbește în fiecare propoziție.

f Alcătuiți propoziții în care cuvintele *medicul, norii, Tărcuș* să arate despre cine/despre ce se vorbește în propoziție.

Rețineți!

Cuvintele ce răspund la întrebările **cine?**, **ce?** arată **despre cine/despre ce** se vorbește în propoziția respectivă.

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Florile

după Vasile Voiculescu

Dragi școlari, v-ați întrebat vreodată ce-ar fi fost pământul fără flori? Ele sînt frumusețea lui. Tot ce ne e mai drag sub soare asemănăm cu o floare. Florile sînt un model de perfecțiune și de inspirație. Iat-o printre florile primăverii pe cea mai plăpîndă și mai gîngășă – ghiocelul. Îl strivești dacă îl ții puțin mai aspru în mîini. Cîtă bărbăție în firimitura aceasta albă, ieșită de sub zăpadă! E cea dintîi floare care ne dă de știre că vine primăvara. Nimeni n-o poate opri să-și facă datoria ei de vestitoare: nici ger, nici zăpadă. Nimic nu o înspăimîntă. E un curaj nemăsurat pe care numai copiii și florile îl pot avea.

Se bucură de ghiocel nu numai ochii, dar și sufletele, în care se aprinde speranța că iarna a trecut și alte vremuri vin...

Dar modestia florilor cine o poate întrece? Ele strălucesc indiferent dacă le vede sau nu le vede cineva. Nu se îmbracă și nu se gătesc de ochii lumii. Așa ar trebui să fim și noi, oamenii.

Florile sînt înzestrate cu înțelepciune dumnezeiască. Ele nu-și risipesc inteligența și puterile ca noi, pe nimicuri, în certuri, în lupte zadarnice. Toată forța lor e destinată rostului pe care îl au în lume. Înfloresc, ne dăruie bucurie și se înmulțesc.

Cine iubește florile dă dovadă de suflet și simțire. Cine le înțelege devine mai înțelept.

- 1** Ce sînt florile pentru pămînt?
- 2** Cum este ghiocelul comparativ cu alte flori de primăvară?
- 3** De ce autorul consideră că ghiocelul este înzestrat cu multă bărbăție?
- 4** De ce se bucură și sufletul la vederea acestor gîngășe flori albe?
- 5** Autorul crede că florile sînt modeste. De ce?
- 6** Cu ce calități mai sînt înzestrate florile?
- 7** Cum sînt oamenii care iubesc și înțeleg florile?
- 8** Ce comparăm, de obicei, cu frumusețea florilor?

Cum are grijă o mamă de copiii săi cînd sînt mici?

Umbreluțe

de Passionaria Stoicescu

Blonda doamnă Păpădie
E o mamă grijulie.
Puii nu și-i lasă-n drum
Așteptînd așa, oricum.
Pentru Vînt și pentru Soare,
Buruiana iubitoare
A ivit umbrele mici,
Ca semințele-pitici
Să se-nalțe și să zboare
Hoinărind în lumea mare.
Vezi o umbreluță-n zbor?

E-o sămînță-pufușor
Care mîne o să fie
Altă mică Păpădie
În hlamidă aurie!
Bumbul ei cînd va-nflori
Către Soare va șopti
Auriu și fericit:
– Soare, semănăm leit!

Ce observăm?

- Păpădia, Vîntul, Soarele sînt personificate.
- Poeta prezintă prin viața păpădiei un model de mamă grijulie.

a ivit – *aici*: a născocit, a inventat

hlamidă – *aici*: floricică galbenă ca o mantie prinsă de tulpiniță

leit – întocmai, la fel

Să înțelegem textul!

- 1 Ce a inventat mama-păpădie pentru puii-semințe?
- 2 Cînd folosesc semințele de păpădie umbreluțele?
- 3 De ce doamna Păpădie este considerată o mamă grijulie, iubitoare?
- 4 De ce peste puțin timp sămînța-pufușor va fi o tînără păpădie?
- 5 Ce-i va spune Soarelui păpădia înflorită?
- 6 De ce poeta consideră că soarele și păpădiile se aseamănă?
- 7 Citiți versurile care vă trezesc umorul.

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți expresiv poezia.
- 2 Scrieți cuvintele-rimă din poezie, după modelul: Păpădie – grijulie.
- 3 Găsiți în poezie cuvinte cu sens apropiat pentru următoarele: atentă, a inventat, să se ridice, să planeze, colindând, mantie.
- 4 Descoperiți în text cuvintele-însușiri create de poetă pentru:
 - doamnă ...; • buruiană ...; • lumea ...; • hlamidă ...;
 - mamă ...; • umbrele ...; • păpădie ...; • bumb
- 5 Ce trăsături de caracter din cele de mai jos se potrivesc mamei-Păpădii?
 - frumoasă • egoistă • înțeleaptă
 - leneșă • prevăzătoare • iubitoare
- 6 Alegeți de pe razele de soare explicațiile potrivite:

„Puii nu și-i lasă-n drum”

„Bumbul ei ...”

„Auriu și fericit...”

„– Soare, semănăm leit!”

bobocul de păpădie
ne asemănăm la înfățișare
mereu are grijă de ei
luminos și bucuros

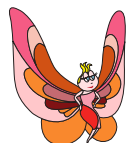
Să lucrăm în echipă!

- 7 Dați cât mai multe exemple de animale care își pregătesc puii cu multă grijă pentru viață.

Să scriem caligrafic!

Natura oferă mereu oamenilor
modele frumoase de viață.

ATELIER DE CREAȚIE

Compunere după un șir de imagini și după un plan de idei

1e Priviți atent banda desenată. Citiți dialogurile dintre personaje.

a

– Piu-piu!
Cîtă lumină
e afară!

– Ce frum-
mos ești!

b

– Cine ești?
Vino să înotăm
împreună!

– Sînt puișorul
moțat! Am fugit
din țarc!

c

– Apa nu mă
ține! Ajutor!

d

– Ce spaimă
am tras!

– Eu sînt
vinovată!
Ne vom juca
doar în țarc.

e

– Vai! Ești ud
pînă la piele!

– Iartă-mă,
mămico! Te
voi asculta de
acum înainte...

2e Povestiți întâmplarea, urmărind imaginile și dialogul personajelor.

3e Citiți planul de idei de mai jos:

Introducere

- Din ultimul ou a ieșit un puișor moțat.
- Puișorul se bucură de lumina de afară.

Cuprins

- Puișorul moțat fuge din țarc și ajunge pe malul bălții.
- Rățușca îl cheamă să înoate împreună.
- Puișorul simte că nu-l ține apa și rățușca îl salvează.

Încheiere

- Ud și speriat, puișorul revine în țarc și îi cere iertare mamei.

4e Scrieți o compunere cu titlul *Puișorul neascultător* (sau cu un titlu ales de voi), dezvoltînd fiecare idee din plan cu două-trei propoziții.

Evaluare

1 Dictare.

Astăzi soarele strălucește puternic. Iarba, florile și pomii s-au trezit din somnul iernii. Cărbușii lucitori și fluturii de toate culorile zboară prin grădină. Natura și oamenii parcă spun:

– Bine ai venit, dragă primăvară!

2 Citiți propoziția de mai jos și răspundeți la întrebări.

Astăzi soarele strălucește puternic.

- **Ce** strălucește astăzi puternic? (...)
- **Ce face** soarele astăzi? (...)
- **Cum** strălucește astăzi soarele? (...)
- **Cînd** strălucește soarele puternic? (...)

3 Completați propozițiile cu cuvintele-acțiuni din carnetul lui Scăpărici.

- Melcul ... pe tulpina copacului.
- În dumbravă păsările ... duios.
- Maria, Doru și Codruț

4 Alcătuiți cîte o propoziție în baza imaginilor de mai jos.

HRISTOS A ÎNVIAT!

✚ Alcătuieți enunțuri cu următoarele cuvinte și îmbinări: **biserică, lumină, noaptea Învierii, ouă roșii, haine noi, pască și cozonac.**

Cîntec pascal

de Vasile Romanciuc

Azi, lumea-i mai frumoasă,
Azi, totu-i mai curat
Și-n suflet, și în casă:
– Hristos a înviat!
– Adevărat a-nviat!

E sfînta zi de Paște,
De vrajbă am uitat...
Iubirea-n noi renaște:
– Hristos a înviat!
– Adevărat a-nviat!

Azi, rîuri de lumină
Din cer s-au revărsat...
Om către om se-nchină:
– Hristos a înviat!
– Adevărat a-nviat!

Și neamul înflorește
Și crește mai bogat,
Și zicem românește,
Și zicem creștinește:
– Hristos a înviat!
– Adevărat a-nviat!

pascal – care se referă la Paști

vrajbă – ură, dușmănie

Să înțelegem textul!

- 1 Cum sînt oamenii și natura în ziua de Paști?
- 2 Cum sînt sufletele oamenilor în această zi sfîntă? Dar casele lor?
- 3 Ce răsună pretutindeni?
- 4 Cum este cerul în ziua Învierii?
- 5 De ce în ziua de Paști în suflete lăsăm loc numai pentru iubire?
- 6 Cum este în această zi neamul nostru, creștin dintotdeauna?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Selectați din primele două strofe cuvintele ce rimează.
- 2 Găsiți perechile de cuvinte cu sens opus: **lumină**, frumoasă, curat, **întuneric**, sărac, murdar, iubire, bogat, vrajbă, urâtă.
- 3 Transcrieți strofa în care *cerul* și *oamenii* se bucură împreună de Marea zi.
- 4 Găsiți pe ouăle roșii din dreapta paginii explicațiile potrivite:

• „rîuri de lumină”

• „neamul înflorește”

• „neamul ... crește mai bogat”

devine mai
înțelept, mai
credincios, cu
speranță în
viitor.

e mai
frumos,
mai curat
la suflet;

lumina
soarelui curge
pe pământ,
mai vie, mai
blîndă;

- 5 Ce sentimente exprimă autorul în poezie?
 - încântare
 - tristete
 - iubire de Dumnezeu și de oameni
 - bucurie de viață
- 6 a Observați sensul cuvintelor evidențiate.
 - În dimineața Învierii, ne întoarcem de la biserică cu sufletele **curate**.
 - În casele **curate**, cu miros de cozonaci, răsună „Hristos a înviat!”.
- b Alcătuiți două enunțuri în care cuvîntul **curat** să aibă sens propriu și sens figurat.

Să scriem caligrafic!

De Paști, credința și iubirea cresc
în sufletele curate ale oamenilor.

ATELIER DE CREAȚIE *Felicitarea*

1 Observați din ce părți este alcătuit textul de mai jos. Transcrieți textul felicitării respectînd aranjarea în pagină.

Dragă Ioana,

Lumina celei mai mari sărbători a creștinilor, Sfintele Paști, să-ți aducă în suflet liniște, bunătațe și iubire de aproapele tău!

Hristos a înviat!

*Cu multă dragoste,
prietena ta, Maria*

Formula de adresare

Conținutul

Formula de încheiere

Rețineți!

- Felicitarea se trimite cu ocazia unor evenimente importante din viața omului.
- Felicitarea este scrisă, de obicei, pe ilustrate speciale.
- Formula de adresare diferă, în funcție de relația cu cel felicitat.

2 Alcătuiți oral, apoi în scris, o felicitare adresată mamei sau altei persoane cu prilejul zilei de naștere.

3 Continuați pe caiete felicitările:

*Scumpa mea...,
Te felicit sincer cu ocazia
Sfintelor Sărbători de Paști!
Îți doresc
.....
.....
Hristos a înviat!
Cu drag,
.....*

*Mult stimată
doamnă învățătoare,
În cea mai înălțătoare
zi pentru sufletele noastre,
Sfintele Paști, vă doresc
.....
Hristos a înviat!
Elevul Dumneavoastră,
.....*

De ce Iisus Hristos a vindecat în timpul vieții sale mulți oameni bolnavi, iar pe unii chiar i-a înviat din morți?

Măgărușul

după Ion Agârbiceanu

Cînd Iisus era copil, a văzut trecînd un om care mîna un măgăruș. Omul avea inima haină și puse poveri prea mari în căruță. Frînt de oboseală, măgărușul nu o mai putea urni din loc. Atunci omul începu să-l bată rău cu o bîță mare.

Deodată, l-a lovit atît de tare, încît i-a rupt un picior. Măgărușul a căzut în noroi. Omul încercă să-l scoale, dar nu izbuti.

– I s-a rupt piciorul. Nu va mai putea umbla niciodată, ziceau oamenii.

Omul cel nemilos începu să-l bată și mai tare cînd auzi că nu-i mai poate fi de folos. Se adunară mulți copii. Printre ei se afla și micul Iisus. El se apropie și puse mîna pe măgăruș.

Animalul sări în picioare. Minune! Era de două ori mai mare.

Omul cel hain, văzînd că măgărușul e mai tare, punea poveri și mai mari. Într-o zi puse așa de mult pietriș, încît căruța se rupse. De atunci, omul n-a mai avut căruță. Măgarul scăpă de poveri și fugi.

Pe măgărușul acela a intrat călare, în Ierusalim, de Florii, Iisus.

Ce observăm?

- Întîmplarea începe cînd Iisus era copil și se încheie cînd Mîntuitorul a ajuns matur.

Să înțelegem textul!

- 1 Cînd are loc întîmplarea?
- 2 De ce măgărușul nu mai putea să continue drumul?
- 3 Ce rău mare i-a pricinuit omul hain animalului său?
- 4 Ce-au spus oamenii cînd au văzut nenorocirea măgărușului?
- 5 Ce-a făcut micul Iisus? Ce minune s-a întîmplat?
- 6 Cum s-a pedepsit pe sine stăpînul măgărușului?
- 7 Cum l-a răsplătit, peste ani, măgărușul pe Iisus?

Să dezlegăm tainele textului!

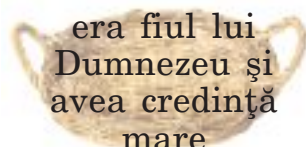
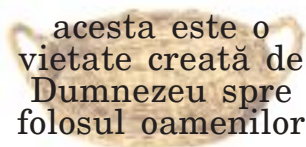
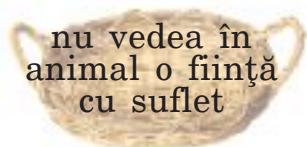
f Grupați cuvintele cu sens apropiat: măgar, urni, hain, poveri, clinti, greutăți, crud, bîță, minune, **noroi**, miracol, ciomag, **tină**, asin.

z Alegeți trăsăturile morale ale personajelor din text: stăpînul, copilul Iisus.

• hain	• lacom	• sfînt	• milos
• bun	• binevoitor	• egoist	• nemilos

sc Continuați ideile folosind explicațiile de pe coșulețe:

- Iisus a vindecat măgărușul, pentru că
- Stăpînul punea multe poveri pe măgărușul său, deoarece
- Micul Iisus a făcut minunea, fiindcă

4 Ordonăți planul de idei, apoi citiți fragmentul care corespunde fiecărei idei.

- Iisus îl vindecă pe măgăruș.
- Copilul Iisus vede un om care-și bate măgărușul încărcat cu poveri.
- Măgarul fuge de la stăpînul său.
- Peste ani, de Florii, Iisus intră călare pe acest măgăruș în Ierusalim.
- Omul frînge în bătaie piciorul măgărușului.

5 Citiți din text propozițiile în care apare cuvîntul *mîna*. Ce observați? Alcătuiți alte două enunțuri în care cuvîntul să aibă aceste sensuri.

Să scriem caligrafic!

Iisus Hristos a făcut minuni cu ființele nedreptățite de oameni.

CUVINTE CE RĂSPUND LA ÎNTREBĂRILE **CARE? CE FEL DE?**

a Comparați propozițiile din cele două coloane.

- Motanul toarce. • Motanul **leneș** toarce.
- Vîntul se joacă. • Vîntul **de primăvară** se joacă.

b Puneți întrebări pentru cuvintele evidențiate. Ce rol au aceste cuvinte în propoziție?

2 Observați schemele propozițiilor alcătuite în baza imaginilor date:

- Fluturașul zboară.

Fluturașul $\xleftrightarrow[\text{ce face?}]{\text{cine?}}$ zboară.

- Fluturașul colorat zboară.

Fluturașul $\xleftrightarrow[\text{ce face?}]{\text{cine?}}$ zboară.
care? ↑
colorat

Ce observăm?

- Cuvintele ce răspund la întrebările **care?**, **ce fel de?** îmbogățesc sensul propoziției.
- Fără aceste cuvinte, propoziția are sens.

3 Faceți schemele următoarelor propoziții după exemplele de mai sus.

- Elevul învață. • Crinul a înflorit.
- Elevul **silitor** învață. Crinul **parfumat** a înflorit.

4 Completați pe caiete proverbele, ținînd cont de întrebări.

- Ziua (**care?**) se cunoaște de dimineață.
- Pisica (**ce fel de?**) zgîrie rău.
- Pămîntul (**care?**) face pîine (**cel fel de?**)
- Vorba (**care?**) mult aduce.

5 Alcătuiți propoziții folosind cuvintele din cele trei coloane.

cine?, ce?

Liliacul
Izvorul
O veveriță
Păsările

ce fel de?, care?

călătoare
sprintenă
limpede
alb

ce face/fac?

se zbenguie.
înflorește.
susură.
se întorc.

- ✚ Cum se pregătesc creștinii de marea sărbătoare a Învierii?
- ✚ Ce sentimente trăiți în ziua de Paști?
- ✚ De ce purtăm haine noi în această Mare zi?

Părul din ograda bunicilor

– fragment –

de Mihail Sadoveanu

Dicționar cultural

Paștele ne amintește de marea minune împlinită pe Pământ.

Prin învierea Lui, Iisus a biruit moartea pentru totdeauna și a dovedit oamenilor că este fiul lui Dumnezeu.

Oul este semnul nașterii, al vieții noi – curate, bune, pe care trebuie să-o trăim.

Mielul îl simbolizează pe Mântuitor, care s-a jertfit pentru salvarea lumii.

– Hristos a înviat! zic femeile.
Părul răspunde cu o mireasmă subțire.
Mama mă îmbracă în straie noi, mă sărută pe tâmplă și mă îndeamnă să fiu cuminte în ziua aceea! E ziua când tot creștinul trebuie să fie liniștit.

Eu stau cuminte două minute, apoi mă duc sub părul înflorit, ca să mă închin. Am eu o încredințare că acolo e locul unde se poate arăta Dumnezeu, ca să mă mîngîie pe frunte. Îmi fac cruci mititele, apoi îndemn și pe Bică motanul să-și facă datoria ca mine. Văzînd că nu mă înțelege, îl prind în brațe și-l pun să-și facă cruce cu laba, învățîndu-l și vorbele:

– În numele Tatălui

Și al Fiului,

Și al Sfîntului Duh. Amin!

– Bine face motanul că te stupește! îmi zice mama rîzînd.

Eu caut undeva o vargă, ca să-l învăț minte pe Bică.

El saltă pe o creangă a părului și se suie la Dumnezeu.

subțire – aici: fină

straie – haine

încredințare – siguranță

mititele – (pop.) mici

Să înțelegem textul!

- 1 Cum răspunde părul la salutul femeilor?
- 2 Ce face mama băiețelului în dimineața Marii sărbători?
- 3 De ce își alege băiatul locul de rugăciune sub păr?
- 4 Cum se roagă el?
- 5 De ce îl pune și pe motanul Bică să se închine?
- 6 De ce copilul „uită” că trebuie să fie foarte cuminte în ziua aceea?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți fragmentul din care aflăm locul de rugăciune al băiatului.
- 2 Povestiți fragmentul în care băiatul îl forțează pe motan să se închine.
- 3 Găsiți în text cuvinte cu sens asemănător pentru: miros, haine, calm, cuvintele, nuia, sare, urcă.
- 4 Alegeți trăsăturile de caracter ce se potrivesc personajului principal:
 - ascultător • credincios • poznaș • neastîmpărat
 - neliniștit • liniștit • blând • vesel
- 5 Găsiți cuvintele-însușiri din text pentru:
 - mireasmă ...; • straie ... ; • păr ...; • cruci
- 6 Construiți un enunț în care cuvîntul *păr* să aibă alt sens decît cel din text.
- 7 a Stabiliți în care din propozițiile date cuvîntul evidențiat are sens figurat.
 - Bunicul are pe **frunte** riduri adînci.
 - Băiatul silitor a ajuns **fruntea** clasei și a luat premiul I.
- b Ce sens are cuvîntul **frunte** în text?

Să scriem caligrafic!

*În ziua de Paști, maturii și copiii
se simt mai aproape de Dumnezeu.*

Figure 1. The effect of the concentration of the solution on the adsorption of the dye. The concentration of the solution was 0.05, 0.1, 0.2, 0.3, 0.4, 0.5, 0.6, 0.7, 0.8, 0.9, 1.0, 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.9, 2.0, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9, 3.0, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8, 3.9, 4.0, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7, 4.8, 4.9, 5.0, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8, 5.9, 6.0, 6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 6.6, 6.7, 6.8, 6.9, 7.0, 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 7.7, 7.8, 7.9, 8.0, 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5, 8.6, 8.7, 8.8, 8.9, 9.0, 9.1, 9.2, 9.3, 9.4, 9.5, 9.6, 9.7, 9.8, 9.9, 10.0, 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 10.5, 10.6, 10.7, 10.8, 10.9, 11.0, 11.1, 11.2, 11.3, 11.4, 11.5, 11.6, 11.7, 11.8, 11.9, 12.0, 12.1, 12.2, 12.3, 12.4, 12.5, 12.6, 12.7, 12.8, 12.9, 13.0, 13.1, 13.2, 13.3, 13.4, 13.5, 13.6, 13.7, 13.8, 13.9, 14.0, 14.1, 14.2, 14.3, 14.4, 14.5, 14.6, 14.7, 14.8, 14.9, 15.0, 15.1, 15.2, 15.3, 15.4, 15.5, 15.6, 15.7, 15.8, 15.9, 16.0, 16.1, 16.2, 16.3, 16.4, 16.5, 16.6, 16.7, 16.8, 16.9, 17.0, 17.1, 17.2, 17.3, 17.4, 17.5, 17.6, 17.7, 17.8, 17.9, 18.0, 18.1, 18.2, 18.3, 18.4, 18.5, 18.6, 18.7, 18.8, 18.9, 19.0, 19.1, 19.2, 19.3, 19.4, 19.5, 19.6, 19.7, 19.8, 19.9, 20.0, 20.1, 20.2, 20.3, 20.4, 20.5, 20.6, 20.7, 20.8, 20.9, 21.0, 21.1, 21.2, 21.3, 21.4, 21.5, 21.6, 21.7, 21.8, 21.9, 22.0, 22.1, 22.2, 22.3, 22.4, 22.5, 22.6, 22.7, 22.8, 22.9, 23.0, 23.1, 23.2, 23.3, 23.4, 23.5, 23.6, 23.7, 23.8, 23.9, 24.0, 24.1, 24.2, 24.3, 24.4, 24.5, 24.6, 24.7, 24.8, 24.9, 25.0, 25.1, 25.2, 25.3, 25.4, 25.5, 25.6, 25.7, 25.8, 25.9, 26.0, 26.1, 26.2, 26.3, 26.4, 26.5, 26.6, 26.7, 26.8, 26.9, 27.0, 27.1, 27.2, 27.3, 27.4, 27.5, 27.6, 27.7, 27.8, 27.9, 28.0, 28.1, 28.2, 28.3, 28.4, 28.5, 28.6, 28.7, 28.8, 28.9, 29.0, 29.1, 29.2, 29.3, 29.4, 29.5, 29.6, 29.7, 29.8, 29.9, 30.0, 30.1, 30.2, 30.3, 30.4, 30.5, 30.6, 30.7, 30.8, 30.9, 31.0, 31.1, 31.2, 31.3, 31.4, 31.5, 31.6, 31.7, 31.8, 31.9, 32.0, 32.1, 32.2, 32.3, 32.4, 32.5, 32.6, 32.7, 32.8, 32.9, 33.0, 33.1, 33.2, 33.3, 33.4, 33.5, 33.6, 33.7, 33.8, 33.9, 34.0, 34.1, 34.2, 34.3, 34.4, 34.5, 34.6, 34.7, 34.8, 34.9, 35.0, 35.1, 35.2, 35.3, 35.4, 35.5, 35.6, 35.7, 35.8, 35.9, 36.0, 36.1, 36.2, 36.3, 36.4, 36.5, 36.6, 36.7, 36.8, 36.9, 37.0, 37.1, 37.2, 37.3, 37.4, 37.5, 37.6, 37.7, 37.8, 37.9, 38.0, 38.1, 38.2, 38.3, 38.4, 38.5, 38.6, 38.7, 38.8, 38.9, 39.0, 39.1, 39.2, 39.3, 39.4, 39.5, 39.6, 39.7, 39.8, 39.9, 40.0, 40.1, 40.2, 40.3, 40.4, 40.5, 40.6, 40.7, 40.8, 40.9, 41.0, 41.1, 41.2, 41.3, 41.4, 41.5, 41.6, 41.7, 41.8, 41.9, 42.0, 42.1, 42.2, 42.3, 42.4, 42.5, 42.6, 42.7, 42.8, 42.9, 43.0, 43.1, 43.2, 43.3, 43.4, 43.5, 43.6, 43.7, 43.8, 43.9, 44.0, 44.1, 44.2, 44.3, 44.4, 44.5, 44.6, 44.7, 44.8, 44.9, 45.0, 45.1, 45.2, 45.3, 45.4, 45.5, 45.6, 45.7, 45.8, 45.9, 46.0, 46.1, 46.2, 46.3, 46.4, 46.5, 46.6, 46.7, 46.8, 46.9, 47.0, 47.1, 47.2, 47.3, 47.4, 47.5, 47.6, 47.7, 47.8, 47.9, 48.0, 48.1, 48.2, 48.3, 48.4, 48.5, 48.6, 48.7, 48.8, 48.9, 49.0, 49.1, 49.2, 49.3, 49.4, 49.5, 49.6, 49.7, 49.8, 49.9, 50.0, 50.1, 50.2, 50.3, 50.4, 50.5, 50.6, 50.7, 50.8, 50.9, 51.0, 51.1, 51.2, 51.3, 51.4, 51.5, 51.6, 51.7, 51.8, 51.9, 52.0, 52.1, 52.2, 52.3, 52.4, 52.5, 52.6, 52.7, 52.8, 52.9, 53.0, 53.1, 53.2, 53.3, 53.4, 53.5, 53.6, 53.7, 53.8, 53.9, 54.0, 54.1, 54.2, 54.3, 54.4, 54.5, 54.6, 54.7, 54.8, 54.9, 55.0, 55.1, 55.2, 55.3, 55.4, 55.5, 55.6, 55.7, 55.8, 55.9, 56.0, 56.1, 56.2, 56.3, 56.4, 56.5, 56.6, 56.7, 56.8, 56.9, 57.0, 57.1, 57.2, 57.3, 57.4, 57.5, 57.6, 57.7, 57.8, 57.9, 58.0, 58.1, 58.2, 58.3, 58.4, 58.5, 58.6, 58.7, 58.8, 58.9, 59.0, 59.1, 59.2, 59.3, 59.4, 59.5, 59.6, 59.7, 59.8, 59.9, 60.0, 60.1, 60.2, 60.3, 60.4, 60.5, 60.6, 60.7, 60.8, 60.9, 61.0, 61.1, 61.2, 61.3, 61.4, 61.5, 61.6, 61.7, 61.8, 61.9, 62.0, 62.1, 62.2, 62.3, 62.4, 62.5, 62.6, 62.7, 62.8, 62.9, 63.0, 63.1, 63.2, 63.3, 63.4, 63.5, 63.6, 63.7, 63.8, 63.9, 64.0, 64.1, 64.2, 64.3, 64.4, 64.5, 64.6, 64.7, 64.8, 64.9, 65.0, 65.1, 65.2, 65.3, 65.4, 65.5, 65.6, 65.7, 65.8, 65.9, 66.0, 66.1, 66.2, 66.3, 66.4, 66.5, 66.6, 66.7, 66.8, 66.9, 67.0, 67.1, 67.2, 67.3, 67.4, 67.5, 67.6, 67.7, 67.8, 67.9, 68.0, 68.1, 68.2, 68.3, 68.4, 68.5, 68.6, 68.7, 68.8, 68.9, 69.0, 69.1, 69.2, 69.3, 69

Evaluare

1 Dictare.

- Într-o zi, o mică pasăre a întrebat un trandafir înrourat:
- Pot să beau o picătură de apă?
 - Nu, fără apă destulă mă voi ofili!
 - Ce folos de frumusețea ta, dacă ai o inimă de piatră, trandafirule?

2 Transcrieți propoziția. Scrieți între paranteze cuvintele ce răspund la întrebările de mai jos:

Noaptea trandafirii albi au înflorit frumos.

- **Ce au făcut** trandafirii? (...)
- **Ce** au înflorit? (...)
- **Cînd** au înflorit trandafirii? (...)
- **Ce fel de** trandafiri au înflorit? (...)
- **Cum** au înflorit trandafirii? (...)

3 Completați propozițiile cu cuvintele cerute de întrebări.

- O floare a răsărit
(**ce fel de?**) (**unde?**)
- creștinii sfințesc ouăle
(**cînd?**) (**ce fel de?**)

4 Alcătuiți în baza imaginilor de mai jos propoziții din cel puțin patru cuvinte.

ÎN PRAG DE VACANȚĂ

Alcătuiește oral o mică povestire cu următoarele cuvinte: **prieteni, prisacă, miere, a mânca, pedepsiți.**

Cumințenie

după Aurel Scobioală

Era o zi însorită de primăvară. Florin și Dănuț se uitau cu mare atenție la forfota albinelor din urdinișul stupilor.

– E bine să fii albină, zice Florin visător. Zbori din floare în floare, măninci nectar cât îți poștește inima!

– E-he, cât trebuie să zbori ca să faci în fagure un strop de miere! îl lămuri Dănuț.

Florin căzu de acord:

– Da, nu e ușor să fii albină...

Deodată îi veni o idee:

– Dănuț, ce bine ar fi să zboare albinele la cules toate odată! Să rămână stupii nepăziți și... Ce ne-am mai înfrupta cu faguri!

Dănuț înghiți în sec, apoi se aprinse:

– Tata, când deschide stupii, folosește o afumătoare. Fumul cumințește albinele și atunci el scoate fagurii.

– Hai să încercăm și noi! sări Florin.

– Hai! Știu unde e afumătorea!

Și au încercat. Dar ce-au pățit..., nu vă mai spun. Știu doar că într-adevăr s-au cumințit: băieții, nu albinele.

urdiniș – deschizătură mică în stup pe unde intră și ies albinele

fagure – căsuțe mici de ceară în care albinele adună mierea

Să înțelegem textul!

- 1 Ce priveau cu mult interes cei doi băieți?
- 2 Ce discută ei despre albine?
- 3 Ce gând îi veni în minte lui Florin?
- 4 Ce soluție a găsit Dănuț?
- 5 De ce s-au cumințit băieții, și nu albinele?

Ce observăm?

- Textul conține un dialog.
- Sfârșitul textului trezește umorul.

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Citiți expresiv textul. Recitați-l pe roluri.
- 2 Găsiți cuvinte cu sens opus pentru: adevăr, cuminenie, deschide, nepăziți, a aprinde, lămurit.
- 3 Ce cuvinte folosite în text sînt legate, ca înțeles, de cuvîntul *albină*? Completați pe caiete șirul: **albină**, urdiniș, ...
- 4 Transcrieți alineatul în care unul dintre băieți se arată cunoscător al vieții albinelor.
- 5 Ordonăți planul de idei, apoi povestiți textul.
 - Băieții au fost înțepați de albine.
 - Prietenii decid să se înfrupte cu miere.
 - Florin și Dănuț discută despre viața albinelor.
- 6 Alcătuiți enunțuri cu ajutorul cuvintelor: urdiniș, fagure, prisacă, polen, stup, prisăcar, afumătoare.
- 7 Povestiți oral despre viața albinelor.

Să scriem caligrafic!

Copiii deseori fac fapte nechibzuite și pedeapsa vine de la sine.

PROPOZIȚIA SIMPLĂ

a Copiați propozițiile de sub imagini.

Bunica împletește.

Televizorul funcționează.

Soarele zîmbește.

b Subliniați cu o linie cuvintele care răspund la întrebarea **ce face?**

c Subliniați cu două linii cuvintele care arată despre cine/ce se vorbește în propoziție.

Rețineți!

- Cuvintele **împletește, funcționează, zîmbește** răspund la întrebarea **ce face?** și arată ce se spune despre cineva.
- Cuvintele **bunica, televizorul, soarele** răspund la întrebările **cine?, ce?** și arată **despre cine/ce** se vorbește în propoziție.
- Aceste cuvinte se numesc **părți principale** ale propoziției.
- Propoziția alcătuită doar din părți principale se numește **propoziție simplă**.

2 Întocmiți schema fiecărei propoziții după model:

Albinele $\xleftrightarrow[\text{ce fac?}]{\text{cine?}}$ muncesc.

- Grivei latră.
- Voinicii se luptă.
- Bate vîntul.

3 Cu ajutorul întrebărilor **cine/ce?**, **ce face?** scoateți din propozițiile de mai jos numai părțile principale.

Model: Iepurele de cîmp aleargă repede. | Iepurele aleargă.
cine? ce face?

- Broscuța doarme pe o frunză.
- Pe imăș paște un ponei.
- Noaptea vine pe furiș.
- Luna aurie a răsărit pe cer.

 Ce știți despre mare? Ce mări cunoașteți?

Marea, o apă folositoare

după Marin Sorescu

Marea este și pentru cei mici, nu numai pentru părinți și bunici. Ei nu știu să se joace, ca voi, pe plajă, în nisip. Și nici să facă palate, în care, pe furiș, intră scoicile prin acoperiș.

Acum ați venit la odihnă cu mine. Eu zic să mergem pe mal. O să vă explic marea, val cu val.

Marea este o apă folositoare. Ea se întinde de aici și pînă în zare. Vapoarele alunecă pe apă: fiș, fiș, ca un fel de săniuș. Dar mai bine dacă privești, vezi că alunecă pe pești. Ei sînt aici mulți ca iarba.

Unii dansează, alții au pene de papagal și cîntă pe lîngă Insula de Coral. Prin alte ape, rechinii umblă la ei cu ferăstraie și, dacă te prind, te taie. Unde este apa mai adîncă înoată niște pești urîți. Atît de urîți, că nici ei între ei nu se mănîncă. Porcul-de-mare rîmă algele pe lîngă maluri, de se fac deasupra valuri. Foca este aproape cît luna!

Trebuie să vedeți totul. Cel mai frumos e portul. Aici sînt fel de fel de vapoare. Se suie oamenii în ele. Ei privesc marea și se joacă de-a depărtarea.

Cînd marea are vreun necaz în familie, fulgeră și tună. Atunci pe plajă nu mai stai! Dar furtuna trece repede. Apare soarele și noi iar alergăm către plajă de ne sfîrșie picioarele.

porc-de-mare – pește marin de culoare neagră cu solzi ascuțiți care conțin venin

alge – plante de apă

focă – animal acvatic, care trăiește mai ales în regiunile polare

port – *aici*: parte a țărmului unde staționează vapoarele

Ce observăm?

- Autorul consideră că marea e o parte a naturii – tainică și fascinantă.
- Acest text se aseamănă, prin folosirea rimelor, cu textul *La grădina zoologică* de același autor.

Să înțelegem textul!

- 1 Cine pleacă la mare să se odihnească?
- 2 Ce nu știi să faci părinții și bunicii la mare?
- 3 Ce vrea autorul să cunoașteți mai bine?
- 4 Cum arată marea?
- 5 Ce plutesc pe apele mării?
- 6 Cine viețuiește în mare?
- 7 Ce vietăți străbat apele mării?
- 8 Ce descoperim în port?
- 9 Ce se întâmplă după furtună?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Găsiți în text toate cuvintele ce denumesc animale marine.
- 2 Alcătuiți propoziții folosind cuvintele: focă, scoici, vapoare, rechin, furtună.
- 3 Ajutați-l pe Scăpărici să găsească în text cuvintele cu sens apropiat pentru cele de pe pietricele:

- 4 Construiți propoziții în care cuvintele de pe scoici să aibă alte sensuri decât cele din text.

- 5 Alegeți cuvintele care alcătuiesc o familie: folositor, folos, far, a folosi, nefolositor, fac, folosit, ferăstrău, nefolosit, furtună.

Să lucrăm în echipă!

- 6 Cum înțelegeți mesajul textului: „Marea e una dintre cele mai minunate și tainice părți ale lumii”?

PROPOZIȚIA DEZVOLTATĂ

- 1 a** Comparați propozițiile scrise pe cele două coloane. Ce observați?
- Perele s-au copt.
 - Perele **văratice** s-au copt.
 - Dan scrie.
 - Dan scrie **caligrafic**.

- b** Transcrieți propozițiile din coloana a doua. Puneți întrebările corespunzătoare fiecărui cuvânt, după model:

Cucul cîntă în pădure.
(cine?) (ce face?) (unde?)

- 2** Dezvoltați propozițiile folosind cuvintele alăturate:

- Pescarul a prins
- Robótul funcționează
- Cade o ploaie
- Vapoarele intră

• la comandă
• în port
• un crap
• ciobănească

Ce observăm?

- Propozițiile simple s-au dezvoltat cu ajutorul altor cuvinte (părți de propoziție): **văratice**, **caligrafic**.

Aceste cuvinte îmbogățesc înțelesul propozițiilor lor.

- 3** Analizați imaginile. Alcătuiți în baza lor propoziții simple, apoi dezvoltați-le:

- 4** Găsiți cuvinte ce răspund la întrebările puse și alcătuiți propoziții dezvoltate:

- a** Copiii au plecat
- unde?
 - cînd?

- b** Nicu recită
- cum?
 - ce?

- 5** Transformați propozițiile dezvoltate de mai jos în propoziții simple.

- Copiii se joacă pe plajă.
- Delfinii neastîmpărați sar peste valuri.
- Furtuna de pe mare a trecut repede.
- Farul înalt de la Constanța se vede din depărtare.

- ✚ Ce emoții ați trăit atunci când ați luat un premiu, o diplomă (la grădiniță, la școală etc.)?
- ✚ Vă place să fiți laudați pentru rezultate bune? De ce?

Premiul întâi

după Marin Preda

☉ – Mamă, mi-a spus domnul învățător să fac și eu o coroană. Să veniți și voi la școală, la serbare. Mi-a dat să învăț și o poezie.

Femeia îl mângâie cu palma ei aspră și îi spuse:

– Du-te în grădiniță și-ți ia flori. Hai!

☉ Fericit, Niculae plecă spre școală cu coroanița la piept. Avea pe cap pălăria tatălui său. Era desculț. Intră în curtea școlii și se amestecă printre băieți...

☉ Pe rînd, învățătorii își strigau premianții și elevii spuneau poezii. Aproape tot satul îi privea...

– Premiul întâi la băieți... Moromete Niculae! spuse învățătorul Teodorescu.

Îi dădu o coroană și cîteva cărți și îl împinse pe băiat în fața scenei.

Îi șopti să spună poezia. Premiantul tuși și începu tare, dar nu izbuti să recite decît două-trei versuri și se opri. Învățătorul, care pricepu că e bolnav, îl ajută să iasă.

☉ Pe coridorul școlii, Niculae stătea rezemat de perete și tremura cuprins de friguri. Cu toate acestea, el zîmbea fericit, cu coroana într-o mînă și cu cîteva cărți mici și subțiri sub braț.

friguri – *aici*: boală însoțită de o temperatură ridicată; malarie

Să înțelegem textul!

- 1 Ce-i spune băiatul mamei?
- 2 De ce Niculae era „descult” și purta pălăria tatei?
- 3 Ce premiu a obținut micul elev?
- 4 De ce nu a putut premiantul să recite poezia?
- 5 Ce a înțeles învățătorul?
- 6 De ce era fericit Niculae?

Să dezlegăm tainele textului!

- 1 Aranjați titlurile în ordinea desfășurării întâmplărilor.

- Premiul Niculae Moromete
- Discuția lui Niculae cu mama
- Bucuria nemărginită a micului școlar
- Drumul spre școală

- 2 Transformați titlurile planului de idei în propoziții, după model:

- Niculae Moromete ia premiul întâi.

- 3 Continuați enunțurile alegând ideile potrivite scrise pe file.

- Niculae dorește să vină și părinții săi la serbare, ca
- Deși e stors de puteri din cauza bolii, el e fericit, deoarece
- Elevul Niculae Moromete a luat premiul întâi, fiindcă

- 4 Transcrieți din text propoziția ce conține cuvintele domnului învățător.

Ce observăm?

- Personajul principal, Niculae, un băiat de la țară, de vreo 9-10 ani, apare și în textul *Cum începe toamna?* de Marin Preda.

era un
copil ager
la minte,
silitor, cu
dragoste
de carte

să-i bucure
cu rezul-
tatele sale
frumoase
la învăță-
tură

a luat pre-
miul întâi
la sfârșitul
acelui an
școlar

Să scriem caligrafic!

Copilul cu dragoste de carte învață
bine, cu pasiune, în orice condiții.

Construiți enunțuri cu următoarele cuvinte: **vară, flori, câmp, soare, greierași, căldură.**

Vară

de Otilia Cazimir

E cald... Grădina-n jurul meu
Suride, leneșă, la soare.
Frunzișul prăfuit și greu
Își calcă umbra călătoare.

Pe-al ierburilor câmp plăpînd
Rîzînd, cu capul dat pe spate,
Un mac își scutură, pe rînd,
Petalele însîngerate.

În sălcii, vrăbiile tac.
Doar cucul cel bătrîn aruncă,
Neîndemînatic și buimac,
Chemarea-i scurtă peste luncă.

Și din trifoiul parfumat,
Cu flori ușoare și rotunde,
Același murmur necurmat
De greieri adormiți răspunde...

neîndemînatic – aici: nepriceput
buiMAC – aici: zăpăcit

Să înțelegem textul!

Ce observăm?

- În timpul lecturii, ne imaginăm un tablou de natură întins, plin de **culori** și de **sunete**.
- În acest **peisaj** freamătă viața, e liniște și armonie.

- 1 Cum pare grădina în această zi de vară?
- 2 Ce floare se evidențiază pe întinderea câmpului?
- 3 Cum a influențat căldura asupra vrăbiilor, a greierilor?
- 4 Cum este cîntecul cucului?
- 5 De ce pare cucul nepriceput și zăpăcit?
- 6 Cum sînt florile de trifoi?
- 7 Ce cîntec se mai aude în acest peisaj de vară?
- 8 În ce strofă poeta ne-a făcut să simțim mirosurile ierburilor?
- 9 De ce poezia se numește *Vară*?

Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiți expresiv poezia respectând semnele de punctuație.
2. Completați enunțurile folosind cuvintele din poezie care exprimă acțiuni omenești.

Exemplu: Un mac se scutură rîzînd.

Grădina ... - Frunzișul ... - Greierii ...

3. Ordonăți cuvintele ce denumesc elementele naturii așa cum apar ele în poezie: cucul, trifoiul, câmpul, sălciile, grădina, vrăbiile, frunzișul, macul, lunca.
4. Găsiți în text cuvintele prin care poeta atribuie însușiri omenești elementelor naturii, după modelul: grădină **leneșă**.
• umbră..., • câmp..., • petale..., • trifoi..., • cuc..., • greieri....
5. Scrieți ce sentimente și stări sufletești trezește peisajul din poezie.
• liniște • încîntare • tristețe
• suferință • durere • pace
6. Alcătuiți propoziții cu expresiile obținute la exercițiul 4.
7. Formați cuvinte noi, după modelul: căldură – încălzit;
• frunze – ...; • soare – ...; • flori – ...
8. Alcătuiți două propoziții în care cuvîntul *vară* ar avea sensuri diferite.
9. Ilustrați printr-un desen o strofă din poezie.

Să lucrăm în echipă!

10. Formați familii pornind de la cuvintele: grădină, frunză, bătrîn.

Să scriem caligrafic!

Priveliștea unui tablou de vară aduce
în suflet liniște, pace și încîntare.

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Rețetă de vacanță

– fragment –

de Vasile Romanciuc

Am citit într-o carte odată
o rețetă ciudată:
nu, nu e vorba nici pe departe
de vreun fel de bucate
deosebit – din Italia, Franța –
rețeta ne sfătuiește

cum se „prepară”... vacanța...
Cu toate că rețeta nu-i nouă,
v-o spun – poate vă prinde bine și
vouă...

Se iau trei luni de vară
(la oraș ori la țară),
în ele, se toarnă din belșug
căldură și soare,
se-adaugă o săptămână de munte,
șapte zile de mare,
nițică pădure
cu flori și mure...

Pentru a obține adevărata savoare
de vacanță mare,
vom folosi cât mai multe mere,
caise, prune și pere,
struguri mustoși,
harbuji și zemoși...

Vacanța va fi extraordinară
dacă veți accepta
o listă suplimentară
de ingrediente
excelente:

stadion, minge, bicicletă,
undiță, luntre, lunetă,
zmeu de hîrtie,
parașută de păpădie,
zbor zigzagat
de fluturi colorat,
mieluș cumincior,
ieduț zburdător
și... ce-a mai rămas? –
o zgîrietură pe nas,
niște bășici
de urzici,
un ac de albină
de prin grădină –
fiecare
alege ce-i place mai tare,
vorba cunoscută:
gusturile nu se discută...

.....

- 1 Despre ce fel de rețetă „ciudată” e vorba în poezie?
- 2 Din ce „ingrediente” este alcătuită vacanța mare?
- 3 Care sînt jocurile, distracțiile din vacanță?
- 4 Ce întâmplări, aventuri mai „conține” vacanța mare?
- 5 De ce autorul consideră că fiecare își „prepară” vacanța mare după gustul său?

Evaluare

1 Dictare.

A sosit vara. E căldură mare. Oana și Cecilia sînt la bazin.
– Azi, fetelor, vom face sărituri în apă, le spune domnul Cosmin, antrenorul. Vă rog, să fiți atente!

2 Găsiți un titlu potrivit textului de mai sus.

3 Transcrieți din textul dictării propoziția simplă. Scrieți sub fiecare cuvînt întrebarea corespunzătoare.

4 Dezvoltați propozițiile simple de mai jos cu ajutorul întrebărilor:

- **(unde?)** au înflorit macii.
- **(cînd?)** greierii cîntă **(cum?)** ..

5 Subliniați părțile principale din propoziția de mai jos.

La bunici, nepoții s-au odihnit minunat.

6 Alcătuiți cîte o propoziție simplă în baza imaginilor de mai jos.

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației al Republicii Moldova

Școala _____

Manualul nr. _____

Anul de folosire	Numele de familie și prenumele elevului	Anul școlar	Aspectul manualului	
			la primire	la restituire
1				
2				
3				
4				
5				

Dirigintele controlează dacă numele elevului este scris corect.
Elevul nu trebuie să facă niciun fel de însemnări în manual.
Aspectul manualului (la primire și la restituire) se va aprecia cu calificativele: *nou, bun, satisfăcător, nesatisfăcător*.

Surse fotografice: www.cafeneaua.com; www.keyproducts.ro; www.canallector.com; ©123RF.com: Alina Shilzhavichyute